

Dabiden Abestiak

É-res za-zu-te ya-kiḡ-tsu-ki
Psal-li-te sa-pi-eḡ-ter....

Y.L.GALDOS -far E'ROMAL

UR-3056

M. 2978
R. 34896

ATU
17045

DABIDEN ERES-ABESTIAK

latekeraz, gerkeraz eta iberkeraz artu...
eta euskeraz ipini ditu

IDAZTEUNETAN IRAKASLE

dan

Y. L. GALDOS'TAR ERROMALEK

ROMA

TIP. DELLA PONTIFICIA UNIVERSITÀ GREGORIANA
PIAZZA DELLA PILOTTA, 4

1936

IMPRIMI POTEST

Romae, 17 iunii 1935

P. RAPHAEL BITETTI,
Praep. prov. Rom. S. I.

IMPRIMATUR

Romae, 27 maii 1936

† IOSEPHUS PALICA,
Archiep. Philipp., Vic. ger.

IDAZTI OSOAREN ASMOA

I

Idaz-gillearen eskeintza.

Santander-ko Gotzai Jaunaren eskutitza.

Idaztelestia.

Euskerazko itzaurrea.

Latekerazko itzaurrea.

II

DABIDEN ERES-ABESTIAK latekeraz eta euskeraz.

III

Latekerazko Eres-abestiak errezago ulertzeko oarrak.

Euskerazko Eres-abestiak errezago ulertzeko oarrak.

Aurkibidea.

Eskuan daukazun idazti onetan, azpiko lerroa darakusten idazkayak bakarrik agertzen dira.

Beste iru idazkayak, iruren bat illa-bete-barru, beste idazti baten agertuko dira, Jauna lagun.

Eskeintza

Yaupal=Idaztia

Euskeraz idatzitako Yaupal=Idazti batek, inori eskeini bearririk ez du; berez edo bere izatez, Euskal=erriko yaupari gurgarriei eskeinita dago=ta.

Ez nator ba, Yaupal=Idazti au Eusko=Yaupariei eskeintzera, beren eskuetan ipintzera baizik: baña ipintze orretarako, nere eskuak baño esku gurgarriagoak nai izan ditut; eta Yaunari eskerak, aurkitu ere aurkitu ditut...

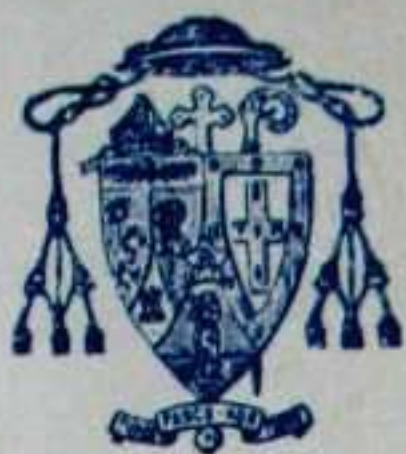
Euskalerrian apaiz izana, eta orain, Eleiz=na=gusitzako malletan goi=goyan dagon Gotzai gurgarri bat da, bere eskuz Yaupari euskeldunei nere idaztitxo au, ematen diena.

Emalle gurgarriari ba, ereztunean apalki mun egin dezayotela yaupari euskeldunak; egillearen=alde berri3, otoitxoren bat noiz=edo=noiz egin dezatela, arren...

Belgika=ko Marneffe=n

1933garren urteko Orrillaren 14an

Idazgilleak

Ysüren Lagundiko
Galdos'tar
Erromali

Yaunaren onespera eta biotz-biotzeko agura

Dabiden abestiak argitzearen, zuk egin dako lan ederak, aspalditik ezagutzen ditut. Belarmino Deunak gai onetaz idatzitako Idazti aundia, zuk argi ta garbi beriztu zendun; Verbum Domini deitzen zayon aldizkari ospetsuan ere, abesti oyen mani ezitua bein baino geyagotan eman diguzu; eta ori gutxi iritxita, Dabiden Idazti oyoa, bere izenez agertzen diran 150 abestiek, erderaz, eder ta ederki argitaratu dezu. Baña zure arazo bukatu-gabe zegoen.

Orain arte egin dako lan txalogari oyen erpinetan, lore bikain baten antzera, Dabiden eres-txorta, euskeralduta ipini nai izan dezu. Lanaren edera!... Jaunak berak buru ta biotzean sartu dizun asmoz egin dako lana!...

Lan oren onura, aundia izango dala derizkiot. Dabiden eresiak, apaiz geraren artean ere, ez

Dira bear bezela ezagutzen; orduoro ezpañetan darabilz-
kigu, baña; au negargaria!... Zer adierazten digu-
ten ulertzeke.

Zure Idaztia ordea ajsolgabekeri beltz
ori gure arletik kentzeko, oro egoki dator; dala lateke-
raz, dala euzkeraz, Dabid Ereslearen gogoa, argi-ar-
gi agertzen bai-du.

Dabiden gogo ori sakonkiago ezagutze-
aren, batean gerkerara, bestean iberkerara jo dezuz; eta gu-
re egunetako jakintzu askoren idaztiak aztertzen ere
ibili zera noski. Ondorean latekera gardoztu, argitu
ta leundu dezuz; ta gero, euzkera eder apaiñ oraztuaz.
Dabid bere eresiak abesten ipiñi diguzu. ¡Ori ondo!
Zoria ta aintza zuri!...

Egi-egiz izan dedila ba, zure idaztia Yau-
hal-Idazti, yauparien idazti; apaizak irakurgairik
egokiak ortxe aurkituko dituzte-ta.

Ori opa diot zure idaztiari; zuri beriz Or-
tze-goi-goiko ondusun guztiak. Oriela izan dediñ, biotz
biotzetik bere oyespena damaizuz.

Egin, ta L. Santander-ko gutziak

Santander-en, 1935'te Ezgomileren, 15'ari.

IDAZTELESTIA

Latekerazko eta euskerazko idaz-lan-ok egiteko, geyen erabilli ditudan idaztiak, oneitxek dira.

Gallicanum Psalterium cum Romano Psalterio collatum ML 29, 123-419.

Gallicanum Psalterium cum versione Hieronymi iuxta hebraicam veritatem collatum in editione *Operum Omnium* [Sancti] ROBERTI BELLARMINI t. 10 et t. 11 (Paris 1874) : quibus in eadem editione tertius textus latinus additur (num editoris Iustini Fèvre?) pro nostro scopo peropportunus.

Textum Psalterii Hieronymiani, *iuxta hebraicam veritatem*, habui similiter in ML 28, 1189-1306.

Dabiden Eres-abestiak i b e r k e r a z erabilli ditut, i b e r k e r a z onentzat eman oi da idaztian : *Biblia Hebraica* editore RUD. KITTEL (Lipsiae 1906), Pars II pag. 908-1024 : editionem paravit FR. BUHL HAUNIENSIS.

Dabiden Eres-abestiak g e r k e r a z erabilli ditut *La Sainte Bible Polyglotte* par F. VIGOUROUX esaten zayon idaztian : *Les Psaumes* t. IV pag. 10-343 (Paris 1903).

Dabiden Eres-abestiak bat-batera euki ditut i b e r k e r a z , g e r k e r a z eta l a t e k e r a z idazti berezi baten : *The Triglot Bible* . . . edited by several eminent biblical Scholars (London 1890).

Orren gain, etengabe eskuartean euki ditut ainbeste eta ainbeste idazti: ayetatik geyen erabilliak zazkit:

CRAMPON A., *La Sainte Bible* (Tournai 1930) pag. 668-802.

ECKER JACOB, *Porta Sion* (Trier 1903).

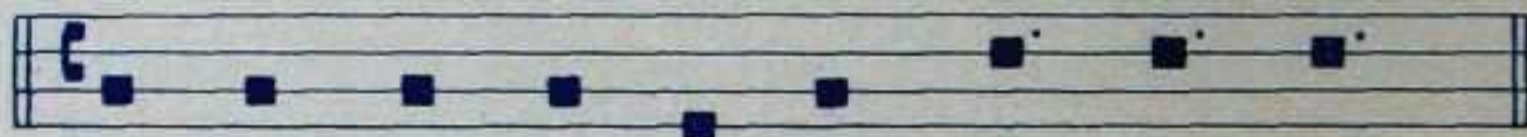
GALDOS ROMUALDO, *Salterio Davidico* (Roma 1933).

PETERS NORBERT, *Das Buch der Psalmen* (Paderborn 1930).

STEPHAN, *Psalmenschüssel* (Regensburg 1925).

VACCARI ALBERTO, *Il Libro di Giobbe e I Salmi* (Roma 1927).

ZORELL FRANCISCUS, *Psalterium ex hebraeo latinum* (Romae 1928).

É - res za - zu - te ya - kiñ - tsu - ki

Psal - li - te sa - pi - en - ter

[Dabiden] 150 Eres=abestietan asko dira ludi osoko elertian, olerkirik ederrenentzat eukitzekoak... **Jfaulhaber=ek.**

Dabid da Itun Zarreko urtziztilari eta Itun Zarreko ta Berriko Otoile nagusi... **Lacordaire=ek.**

Biotz=olerkarien artean Dabid da Bakaldun... **Lamartine=ek.**

EUSKERAZKO ITZ-AURREA

Nere asmo osoa, Dabiden eresiak euskeraz ipintzerakoan, ez da besterik izan, euskeldunen-artean, eta batez ere Eusko-yaupari yaunen-artean, eresi oyek zabaltzea baizik; zabaldurik, ezagutzen ematea; ezaguririk, beayen Eleizbizitzan, abestietan, otoyetan, gogartetan, ainbat eta onurarik audienaz eresi oyek erabiltzeko.

Orretarako nai-ta-nayezkoa da, eresiak ongi ulertzea; beren itz guztiak yakitzea, eta batez ere beren barru-mamia eta beren barru-mamiko *asmo*, *gogo*, *zaletasum* guzti-guztiak argi ta garbi ikasita eukitzea.

Asmo, *gogo zaletasum* oyek argitan ipintzea, nai du batez ere, gure idaztitxo onek. Bere orriak geldigeldi eta astiro-astiro irakurtzen dituzten yaupari yau-nak, ia oartu-gabe, latekerazko *Psalterium* dan-dana edo Dabiden Eres-idazti osoa ulertuko dute; gure euskerazko idazti au, latekerazkoari begira, egiña da-ta.

Baña ez latekerazkoari bakarrik: latekerazkoan illuntasunen bat, argirik-eza, lauso-laño, edo beste alako garbirik-ezen bat, aurkitu dedan bakoitzean; gerkerara, iberkerara, eta baita oraingo izkuntza nagusienetara ere, begira egon naiz eta begira ibilli naiz zoli-zoli; begien aurrean beti-beti bi arau eukirik:

Lenengo Araua: latekeraz argi ta garbi dagona, argi ta garbi euskeraz yartzea.

Bigarren Araua: latekeraz argi ta garbi ez dagona, beste izkuntzetatik (batez ere gerkeratik eta iberkeratik) argitzea ta garbitzea: eta argi-garbitu-

ondoren, *euskera argi ta garbiz esateko* alegiñ guztiak egitea.

Bigarren arau onen egitez, *latekera argitu edo garbitu* dedan toki bakoitzean, euskerazko edo latekerazko eresietan bertan, *oartxo* bat ipiñi det, latekeraren aldaketak adierazteko. Beste *oartxo* batsuek ere ipiñi ditut, irakurleei ikasbidea leundu, erreztu eta zabaltzeko : baña alegiñik aundienak, euskeratzean bertan egin ditut : lenengo eresi bakoitzaren *asmo osoa* barren-barrenez ezagutzeko ; gero, eresi bakoitzaren *atalak* eta *ataltxoak* garbi banakatzeko ; urrengo atal eta ataltxoen neurtitz, esakuntza eta itz bakoitzak, latekeraz, gerkeraz eta iberkeraz aztertzeko ; eta neurtitz, esakuntza eta itz oyek, euskotar uts-uts egiteko.

Au izan da nere lana ; eta oyek izan dira nere lanak.

Irakurleak berriz, gure idaztia irakurtzerakoan, gogoratu beza arren, Kenpis'tar Aundiaren esan-on oar-garria : « *Omnis Scriptura eo Spiritu legenda est, quo scripta est* » ; idazti bakoitza, bear danez irakurtzeko, egilleak euki zitun asmo-gogoak, euki bear ditu irakurleak ere.

Orra ba, Dabiden Eres-abestien *egille*, edo obeki esateko, *Eragille* edo *Egille Nagusi* Yainko ber-bera izan zan-ezkero ; Yainko-asmoz, gogoz, biotzkadaz irakurri bear dira Dabiden Eres-abestiak.

Or zer geyen opa dien irakurleei

IDAIZLEAK.

LATEKERAZKO ITZ-AURREA

**Introductio in textum latinum
euskericae versionis archetypum**

GALLICANUM PSALTERIUM,
ad fidem maxime hieronymianae versionis
ex hebraeo factae, correxit et critico apparatu ornavit
ROMUALDUS GALDOS S. I., Dr. S. S.

Ut iustum et plenum de qualibet versione iudicium efformetur, illud in primis omnino necessarium est ut textus agnoscat archetypus, ex quo versio enata sit. Cum igitur vascae gentis sacerdotibus, meis carissimis connationalibus, euskericam Psalterii versionem paraverim atque obtulerim; meum esse duxi etiam textum praebere archetypum, ad cuius fidem meam paraverim versionem: qui textus alius non est quam **Gallicani Psalterii** textus, et summa a me religione retentus atque conservatus, et summa item diligentia correctus atque emendatus. Cuius emendationis et correctionis ante omnia, criteria ipsa exhibenda atque explicanda sunt.

I. CRITERIA CORRECTIONIS

Criterion I. Retinendum censemus Gallicani Psalterii hodiernum textum, *omnibus et solis locis defectuosis* correctis.

Criterion II. Locos autem *defectuosos* illos solos et omnes intellegimus, in quibus vel deficiat *fidelitas*, vel absit *perspicuitas*, vel desit *concinntitas*.

Criterion III. In omnibus et solis his casibus *Hieronimus* (in quantum fas sit) *ex Hieronymo* corrigetur.

II. CRITERIORUM EXPLICATIO

Criterion I. Retinendum censemus Gallicani Psalterii hodiernum textum, *omnibus et solis locis defectuosis* correctis.

Hoc primum criterium, *duplex* quodammodo est: nam includit et Psalterii Gallicani conservationem, et eiusdem correctionem atque emendationem. Rationes pro correctio-

ne seu emendatione omnibus notae sunt¹; sed non aequae notae rationes videri possunt pro huius textus conservatione seu retentione. Prima igitur ratio ex ipsa Gallicani Psalterii historia desumitur; cum enim per tot ac tot saecula *iure possessionis* tum in liturgia Ecclesiae, tum in Vulgatae editionibus hic textus potiat, ex illa *possessione* non nisi gravissimis de causis deturbari potest. Hae vero causae existunt nullae: immo exstiterunt contrariae ut a legitima et suprema Auctoritate, textus Gallicani Psalterii conservaretur et retineretur, tum in Vulgata editione, tum in Romano Breviario. Utramque conservationem et retentionem apposite Benedictus XV notavit, cum scripsit², « ... Concilium Tridentinum... Vulgatam ipsam [et consequenter Gallicanum Psalterium] uti authenticam habendam, et in docendo et *orando* usurpandam » constituisse. Ac placet pro eadem conservatione et retentione Gallicani Psalterii, ipsius Sancti Hieronymi³ testimonium proferre, categorice affirmantis: « Perspicuum est sic psallendum ut nos interpretati sumus [in Psalterio videlicet Gallicano] et tamen sciendum quid hebraica veritas dicat. Hoc enim

¹ Sufficiat recordari prudens clari Patris Zorell testimonium: « id hodie [usus videlicet liturgicus Gallicani Psalterii] id hodie multis displicet » ... et paulo post addit: « Si pro Psalterio Gallicano, quo utimur, substitueretur (id quod multi desiderant) versio Sancti Hieronymi ex hebraico facta... Nihilominus timemus ne in hac quoque versione insint nonnulla, si nobis recitanda essent, minus placitura: iuxta locos perbene versos alii habentur qui primitiva aenigmata non solvunt ». Tandem notatu digna eiusdem Zorell verba: « Quo plures et meliores huiusmodi conatus novae versionis fiunt, quae inter se illustrant, corrigunt ac velut de palma concertant, eo citius pervenietur ad consensum quendam de optimo genere interpretandi » (FRANCISCUS ZORELL, *Psalterium ex hebraeo latinum* § 2 pag. X et pag XII s. (Romae 1928).

² *Enchiridion Biblicum* 479.

³ ML 22, 853.

quod Septuaginta transtulerunt, propter vetustatem in Ecclesiis decantandum est, et illud ab eruditis sciendum propter notitiam Scripturarum ».

Hac utentes Scripturarum notitia, non solum ex hebraica veritate, sed ex omnibus cognitionum biblicarum fontibus hausta, *omnes et solos defectuosos* locos corrigemus; ita tamen ut summa religione Gallicanum Psalterium in nostra correctione retineatur et conservetur.

Plures namque perstabunt Psalmi, fere sine ulla maioris momenti correctione vel etiam cum minima emendatione mutati; atque etiam in Psalmis ipsis, in quibus plures et graviores mutationes vel correctiones inducendae sint, *maxima pars textus* ex Gallicano Psalterio conservabitur atque retinebitur.

Cum autem omnes et solos locos defectuosos corrigendos statuimus, nostri correctorii laboris et limites et extensionem determinamus. Singulos quidem Psalmos, versus item singulos, immo singula verba perpendemus et examinabimus; sed *ibi solum*, ubi certus defectus vel incorrectio certa sit, correctorio calamo utemur.

Hinc in hoc primo criterio, tum natura laboris tum limites correctionis definiuntur: *natura laboris*, in praeexistentis textus correctione constituta; *limites correctionis*, amplissimi in textus examine, strictissimi in novis correctionibus inducendis.

Criterion II. Locos autem *defectuosos*, illos solos et omnes intellegimus, in quibus vel deficiat *fidelitas*, vel absit *perspicuitas*, vel desit *concinntas*.

Tria sunt explicanda: *fidelitas*, *perspicuitas*, *concinntas*.

Fidelitas intellegitur relate ad originalem textum; *perspicuitas*, relate ad versionis claritatem; *concinntas*, relate ad linguae elegantiam.

Fidelitas igitur non praecise consideratur, attentione solum facta ad actualem hebraicum textum, sed ad textum originale: prout in eiusdem cognitionem perveniri potest ope externae et internae criticae. Agnosco equidem non posse in omnibus et singulis casibus textus originalis certam omnino et indubiam formam determinari; sed ubi ad certitudinem perveniri non queat, in probabilitate sistendum erit. Quibus in casibus mere *probabilibus* vel etiam *coniecturalibus*, opportuna in apparatu critico nota apponetur.

Perspicuitas, relate ad versionis claritatem intellegitur: quam talem ac tantam in nostra emendata forma esse volumus, ut quaelibet propositio et locutio non solum possit intellegi, sed *ut non possit non intellegi*: non igitur aliquali claritate contenti erimus, sed maximam perspicuitatem intendimus.

Concinnitas denique, relate ad linguae elegantiam intellegitur: ast elegantiam quaerimus non profanam, sed religiosam; non academicam, sed sacram; non ciceronianam, sed hieronymianam: talem videlicet quae habetur generatim in versionibus a Sancto Hieronymo factis, (Psalteriis exclusis); *elegantia* nempe consistens *negative* in absentia et evitatione incorrectionum, *positive* autem in illa simplici sobrietate ac sobria maiestate et quasi hieratica sollemnitate, quae ab ipsa Ecclesia in liturgicis actionibus et adhibetur et exigitur. Hinc nos concinnitatem istam, spiritu vere ecclesiastico imbuti, non ad solam linguam restringimus, sed eam potius ad ipsum rhythmum et numerum et melodicam cadentiam et Psalmodicam cantilenam extensam volumus.

Non possum non notare in *concinnitate linguistica* momentum specialissimum quod in nostra correctione, *verbalium temporum considerationi atque emendationi*tribuendum censui. Plurimae Gallicani Psalterii difficultates et obscuritates inde maxime dependent, quod tum latini

traductores, tum ante ipsos graeci, Psalterium ex hebraico in propriam linguam vertentes, verbalia tempora excessivo quodam litteralismo traduxerunt, nulla vel fere nulla habita consideratione ad graecae latinaeque linguae verbales formas et verbalia tempora. Ideo in hac nostra correctione, maxima diligentia in formis verbalibus adhibita est. Atque ut noster correctorius labor rationabili niteretur fundamento; ratione praecise habita ad temporalem verbalium formarum significationem, Psalmos diligenter distinximus *historicos, propheticos, didacticos et personales*; atque in singulis casibus, *temporalis significationis* specialissimam habuimus rationem. Sic in *historicis Psalmis* verbales formas ex interna serie chronologica factorum quae narrantur determinandas censuimus. In *propheticis* autem vix non omnia ad tempora futura restrinximus; *vix non omnia* inquam, quia etiam in prophetis quaedam sunt vere futura, quae tamen forma praesenti vel praeterita ab ipso Psalte relata sunt. In *didacticis* et maxime in *personalibus* Psalmis (in illis videlicet, in quibus personalissimae vel ideae vel maxime affectus efferuntur), illud praecipue intendimus ut mentalitatem et affectivitatem ipsam (sit venia verbis minus ciceronianis) attingeremus, praecise sub ratione temporis vel modi, quo Psaltes ideas illas affectusve exprimere voluerit. Sic *imprecationes*, quae vix non semper in Gallicano Psalterio *futuro tempore* efferuntur, in nostra emendatione *subiunctivo modo* exprimuntur; animi vero habituales dispositiones, quae in Gallicano Psalterio vel *praeterito* vel *futuro tempore* veniunt, in nostra correctione ad *tempus continuum praesens* trahuntur. Qua in re, eo diligentiores fuimus, quo pauciores auctores (ut verum dicam nullum auctorem) ipse cognoscam, qui has de temporibus verbalibus normas (certe a pluribus notatas) ad totum et integrum Psalterium corrigendum applicuerit. Ac tandem ad III criterium veniamus.

Criterion III. In omnibus et solis his casibus defectuosis *Hieronimus* (in quantum fas sit) ex *Hieronimo* corrigetur.

Primum et secundum criterium, nuper exposita, ita inter se habent ut primum naturam laboris nostri et correctionis limites determinet; secundum correctionum fundamenta et rationes protendat; tertium denique criterium *methodum* ipsam correctionum et earundem *fontes* designat.

Cum vero in Sancti Hieronymi operibus tot ac tanta inveniantur ad Psalmos exspectantia, ea omnia consulenda censuimus: sed non ex omnibus aequos deprompsimus pro nostro labore fructus. *Romanum Psalterium, Epistula ad Sunniam et Fretelam, Breviarium in Psalmos* (quod Hieronymi dicitur), utilia quidem ad sensus intelligentiam offerunt, sed pro versionis phrasibus vel verbis non multa opportuna praebent. Contra, eiusdem Hieronymi *Psalterium ex hebraeo* continuas et optimas correctiones offert, nec desunt optima in aliis bibliorum libris ab ipso ex hebraeo traductis: sed non videntur sufficere opera solius Hieronymi ut totius Psalterii plena correctio fieri possit: ideo « Hieronymum ex Hieronimo corrigendum (scripsi) . . . *in quantum fas sit* »: non enim nos ferreis legibus obstrictos voluimus, ita ut non possemus, cum casus id exigant vel suadeant, correctiones quasdam ex aliis vel Sanctis Patribus, vel etiam recentioribus seu recentissimis scriptoribus mutuari. In singulis vero casibus fontes ipsi correctionum in apparatu critico, ad finem huius libri, notabuntur.

BIBLIOGRAPHIA

pro hoc labore emendatorio adhibita, indicata manet in fasciculo I pag. VIII et IX sub euskerico titulo

IDAZTELESTIA.

Dauiden Abestiak

Lenengo Idaztiak

40 Eres-abesti dauzka

Versioni Euskericae

iuxtaponitur

Psalterii Gallicani

Forma correctior

Psalterii liber I

Ps. I = XL

Psalmus I

Iustorum felicitas.

Beatus vir.

qui non abit¹ in consilium² impiorum.

et in via peccatorum non sistit.³

et in cathedra derisorum⁴ non sedet.

Sed in lege Jahveh voluntas est eius.⁵

et in laudando eo⁶ exercetur⁷ die ac nocte:

Ideo erit tamquam arbor⁸

plantata secus decursum aquarum.

quae fructum suum dabit in tempore suo.

et folium eius non defluet:

et omnia quaecumque faciet, prosperabuntur.

Infelicitas impiorum

Non sic impij, non sic;

sed tamquam pulvis quem proicit ventus⁹

Ideo non consistent¹⁰ impij in iudicio

neque peccatores in concilio iustorum.

Quoniam novit Jahveh viam iustorum.

et iter impiorum disperdit.¹¹

1go Eresia

Zindoen zoriona.

Zorioneko gizona

deungeen asmoetara jotzen ez duna.

obendarien bidean gelditzen ez duna.

eta irilarien yartokian yartzen ez dana ...

Yauberen' legean beriz bere nayona daukana.

eta Yaube oñen goresketan gau-t-egun diarduna..

Ur biziñ ondoan landatutako zugaitz bezelakoa
izango da izan ere ...

gardi-garaiz emango du bere igalia,

oririk ez zayo eroriko;

eta dagizkiñ dagizkiñak. zorionduko zazkio.

Zindegeen azkentxara

Ez beste ainbeste deungeak, ez beste ainbeste...

oyek beriz, aizeak darabilen autsa bezelakoak.

Oregatik beroregatik,

ez dira deungeak epaikundeaz zutik geldituko

ezta obendariak ere zindoen batzarean...

Oñen bidea Yaubek oñ-irizten dulako,

deungeen bidea beriz ondatzen dulako.

Psalmus II.

Gentium rebellio
contra Deum

Psalter. Quare fremuerunt gentes
et populi meditati sunt inania?
Quare¹ adstiterunt reges terrae
et principes conuenerunt in unum
aduersus Iahveh et aduersus Christum eius?
Reges et Populi. "Dirumpamus uincula eorum
et proiciamus a nobis iugum ipsorum."

In Filii victoria
triumphat Iahveh.

Psalter. Qui habitat in caelis, iridebit eos;
et Iahveh subsannabit eos.
tunc loquetur ad eos in ira sua
et in furere suo conturbabit eos
Messias. Ego autem constitutus sum Rex ab eo
super Sion montem sanctum eius:
annuntiabo² praeceptum Iahveh.
Iahveh³ qui dixit ad me:

2 garen eresla!

Yainkoaren aurka,
atzeriak burukan.

Erengilearena. Atzeriak maru-oruka ; zer dala-ta ?
eta eriak uskeri-asmaketan ; zergatik ?...
Yauberen eta bere Jgortziaren² aurka
; zergatik yaiki ludiko bakaldunak,
eta agintariak zergatik elkartu ?

Eri ta agintariena. "Beren lokariak eten ditragun,
beren ustaria gugandik yaurti dezagun..."

Bere Semearen garaikundean
Yainkoa garaile.

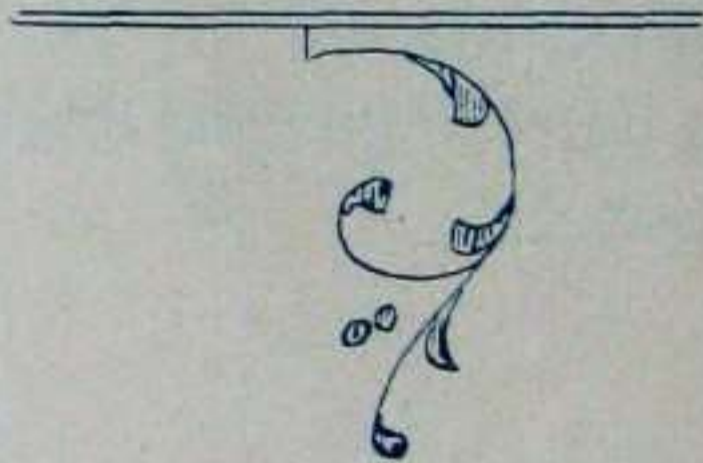
Erengilearena. Ortze-goyan bizi danak hare
eta Yaubek iseka egingo die.

Aldi artan aseraren aserez itz dagike ayen aurka,
eta amoruaren amoruz arituko ditu.

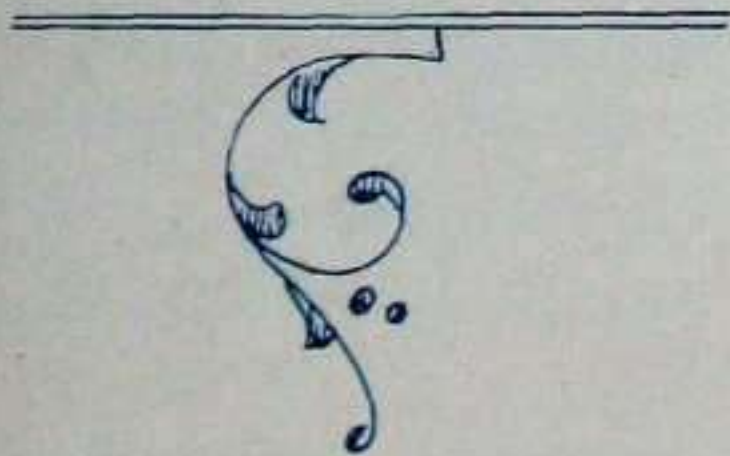
Jgortziarena. "Ni beriz enyen nago Sionen,³ beraren
Berak bakaldundurik... [merdi deunen,
Yauberen agindua heronek zabalduko det:
Berak esan dit:

Jahveh. "Filius meus es tu.
Ego hodie genui te".
"Postula a me
et dabo tibi gentes hereditatem tuam
et possessionem tuam terminos terrae
Reges eos in virga ferrea
et tamquam vas figuli confringes eos".

Psalmes. Et nunc, reges, intelligite,
erudimini, qui iudicatis terram.
Servite Jahveh in timore
et exsultate ei in tremore.
Adorate pure
ne quando irascatur Jahveh
et pereatis de via.
Cum exarserit post paululum ira eius,
beati omnes qui in eo sperant?

Yauberena "Nere seme zera zu,
 gaur heronek sortzen zaitut-eta ..
 " Eskatu heri,
 eta atzeriak emango dizkitzut zure ondorentzat,
 eta ludi-bazterak zure ondorasuntzat,.....
 Burri-zigorez zaituko dituzu,
 eta buztin-ontziak bezela puzkatuko dituzu.
 Eresgilearena. Eta orain, bakaldunok, adimen-kortu-
 lur-agintariok, ikas-kortu zaitzete. zaitzete,
 Yauberi beldurez yopu-egiozute
 eta ikaraz Beragan postu zaitzete.
 Gur garbire egin-zazute,
 Yaube aia etu ez dediñ
 eta bidea galdu ez dezazuten.
 Gerotxoago bere asarea ixiotzen danean,
 zorionekoak, Beragan itxaron dutenak.

Ps. III. Psalmus David; cum fugeret ab Absalom filio suo.

In media tribulatione
in Jahveh confido.

Jahveh, quantum¹ sunt multiplicati qui me tribulant!
quam³ multi adversum me insurgunt!
Quam multi dicunt de⁴ anima mea:
"Non est salus ipsi in Deo eius".
Tu autem, Jahveh, susceptor meus es,
gloria mea, et exaltans caput meum.
Voce mea ad Jahveh clamavi
et exaudivit me de monte sancto suo.
Ego decubui et obdormivi et rursus evigilavi:
quia Jahveh me sustentabat.
Non¹ timebo³ millia⁴ populi² me circumdantis.⁶
Exsurge, Jahveh; salvum me fac, Deus meus.
Quoniam potens es tu⁷
ut⁷ percutias omnes inimicos meos in maxilla,⁸
ut⁷ dentes peccatorum conteras.
Jahveh est salvare,
populi tui te benedicere⁹.

3g. Er. Dabid-en eresia; bere seme Abaxloma-gandik igesik
zebitenekoa.

Estutasuncan bertan, nik
Yaubegan itxaron.

Yaube; ni yaigabetzen, ai zeinbat dabilzan!
ai zeinbat, nere aurka yaikitzen!
ai zeinbategi nere gogotzaz dasaten:

“Ez dik orek Yainkogan osasun-biderik”

Zu beriz, Yaube, Zu zera nere aldeze;
nere aintza eta nere buruaren goratzale.

Oyuka nagokio Yauberi, nere oyuz,
eta bere mendik deunetik entzun nau.

Lotara yun, da loak artu, eta ber-erhatu naiz,
Yaube eusle zaidalako.

Inauratzen nuten gizosteen beldurik ez det nik.

Yaiki zaitte, Yaube; yagon nazazu, ene Yainko orek:
nere etxai guztiak masailan yo ditzaizkezu zuk,
obendarien ortzak mazpiltzeko lain,
ba-zera-bai zu

Yauberi dagokio gu yagontzea,
eta zure eritari Zu gorestea.

Ps. IV. Praecentori: in liliis: Psalmus David.

Tribulati et afflicti
ad Jahveh oratio.

Invocantem me exaudi.

Deus iustitiae meae vindex?
tribulatum³ me dilata;

miserere mei, et exaudi orationem meam.

Filii hominum, usque quo gravi corde?
quare⁴ diligitis vanitatem
et quaeritis mendacium?...

At scitote

quoniam mirabilem reddidit⁵ Jahveh sanctum

Jahveh me exaudit, cum ad eum clamor⁶ suum

Et si commoveamini⁷, nolite peccare;
etsi⁸ loquamini in cordibus vestris,
in cubilibus vestris tacete⁹.

Spei in laetitia.

Sacrificate sacrificia iuste debita.¹⁰
et sperate in Jahveh.

Multi dicunt:

“Quis ostendet nobis bona?”

Immite¹¹ super nos lumen vultus tui, Jahveh,
pone laetitiam in corde meo
prae laetitia temporis¹²

quo frumentum et vinum multiplicantur.

In pace, decumbam simul et obdormibo;¹³
quoniam Tu, Jahveh, etiam solum¹³
habitare me fecisti confidenter.¹⁴

4g. Er. Abeyburuari¹: txilibituz yotzeko; Dabiden cressia.
Estu ta lañi
Yauberi otoika.

Deitzen dizudanean,

entzun nazazu entzun, nere zindotzaren Yaiyko

Nekaldietan, zabal nazazu; ordainle orok

eruki zaitetz nitzaz eta nere otoya entzuidazu.

¡ Noiz-arte, gizajemeok, izango zerate biotz-aztun?
zer dala-ta uskeria maite izan?

zer dala-ta ibili, gezur-bila-ta-bila?...

Yakinazute yakin

arigari egin yula Yaubek, herau bere deun-au;

entzuten yau entzun Yaubek, deitzen diotenean

¡ karaz yari-aren, obenik ez-egin,

zeon biotzetan mintzo-aren,

zeon lotegietan ixilik egon.

Itxaronen pozaren.

Segezko yaupak² yaupaldu itzazute,
eta Yaubegaz itxarontsu zaitetze.

Askok dasaiagute:

"¡ Zoriona guri norik darakuskegu?"...

Biali zazu gure-gaiñ, Yaube, zure aurpegiko
emaz zaidazu biotzean. argia:

gari-ardak ugari datozteneke peza baño
pez aundiagoa ...

O eratzeaz bertan gertzaki loak artuko yau;
bakarik nagola ere,

Yaube orok, lasa-lasa yaukazulako...

P. V. Praeceptorum: pro "ea quae hereditatem consequitur"
Psalmus David
Praeceptum ad Jahveh

Uerba mea auribus percipe Jahveh,
intellige clamorem meum
Intende voci orationis meae,
Rex meus et Deus meus;
quoniam ad te Jahveh deprecor
Mane exaudire soles orationem meam,
quia mane adsto tibi, contemplaturus
Et enim non es tu Deus volens iniquitatem,
neque habitabit iuxta te malignus,
neque permanebunt iniusti ante oculos tuos
Odis omnes qui operantur iniquitatem,
perdes omnes qui loquuntur mendacium,
virum sanguinarium et dolosum
abominabitur Jahveh.
Ego autem in multitudine misericordiae tuae
introibo in domum tuam,
adorabo ad templum sanctum tuum...
Ob tui timorem,
deduc me, Jahveh, in iustitia tua;
propter inimicos meos
rectam fac in conspectu tuo viam meam

59. Er. Abesburuari: "Ondorentza artu duna" bezela,
Dabiden ereja.

Yauberi otoika.

Nere itz-ok, Yaube, zure belariz ar itzazu:
aditu ezazu nere deadara;
nere otoyaren deadaretuntz
zure entzunmen-ori zuzen idazu, ene Bakaldun
da Yainko orek;
otoiketari zureganuntz diardut-eta.

Goiz-goizetik nere otoa entzun oi dezu,
Zuri so-ta-so zure aurean goiz-goizetik egon

Ez zera zu ez, Yainko okerzale; [oi hai-eta.
ez da zure ondoan gaizgilerik biziko;
zure begi-aurean ez dute zindoqak iraungo.

Zindoqakeria dagiten dagitenak, gorote dituzu,
gezur ez itz-dagiten guztiak, gal-egiten dituzu.

Gizon odol-zale ta iruzurtiari iguin gogora diozu...

Ni beriz, zure eruki askoen askotzan
zure etxean² sartuko hai,
zure donokiruntz gur-egingo³ det...

Zure beldur-on-aren
eraman nazazu Yaube, zure zindotajunez;
nere etjayakgatik.
nere bidea zuzen idazu zure ikuspean.....

Iniustos punias, Jahveh.

Quoniam non est in ore eorum veritas,
vanum est cor eorum;
sepulcrum patens est guttur eorum,
linguis suis dolose agunt.

Judica illos, Deus.

Decidant a cogitationibus suis:
secundum multitudinem impietatum eorum
expelle eos.

quoniam irritaverunt te, Jahve.

Jahveh, iustos protegas.

Et lætentur omnes qui sperant in te,
exultantes in æternum.

Atque a te protecti gloriantur
qui diligunt nomen tuum

Profecte, tu Jahveh, benedices iusto;
qui ut scuto beneplaciti⁹ nos coronatos
habet.⁹

Zinđogeen - aurka

Ez dago ez, ayañ acay egirik,
utsik dago ayañ biotza:
bererantzaria, ilobi zabaleua da;
bererantzariñez gezurhoro diardute;
ebatzi itzazu, Yaube,
bererantzariñetik erori ditezay.
Bererantzariñeste zinđogekerien peuriz
yaurti itzazu, Yaube, Zeori asere zankate-ta...

Zinđoen - alde.

Zugan ustiontsu daudenak beriz,
poztu bitez poztu,
baita betiko alaitu ere.
Zaindu itzazu zure izen-zale diran diranak
eta aintzatsutu bitez Zugan.
Bai, zinđoa Zeorrek onetziko dezu, Yaube;
zure hayonez, babeskiñez bezela inguraturik
ganzkatzun - orek.

Jahveh. ne in furore tuo me arguas.¹
neque in ira tua me corripias.¹

Miserere mei. Jahveh. quoniam infirmus sum ego;²
sana me. Jahveh. quoniam conturbata sunt ossa mea.
et anima mea turbata est valde...

Sed tu. Jahveh. usquequo?

Converte. Jahveh.

et eripe animam meam;

salvum me fac propter misericordiam tuam.

Quoniam non est in morte qui memoretur tui.
in inferno autem quis confitebitur tibi?

Defessus sum³ ob gemitus meos.

inundo⁴ fletu^{4b} per singulas noctes lectum meum.
lacrimis meis stratum meum rigo...

Caligavit prae amaritudine⁵ oculus meus.

consumptus sum⁵ inter omnes inimicos meos

Discedite a me. omnes qui operamini iniquitatem;
quoniam exaudivit Jahveh vocem fletus mei:

Exaudivit Jahveh deprecationem meam.

Jahveh orationem meam suscepit.

Erubescant et conturbentur vehementer
omnes inimici mei;

convertantur retrorsum

et erubeant valde velociter.

69. Er. Abeyburuari: ere/kiñez ¹ yoticho: Dabiden ere/ia: zortzikoz. ²
Oteketan estu ta lari.

Yaube, ez niri ajezez erietan-egin,
ezta amoruz ere, ez ni zigortu

Eruki zatzakit, Yaube, gaixorik nago-ta...
esa nazazu, Yaube, nere ezurak auldurik daude-ta,
gogoa ere ikara-ikara dagokit-eta...

Baña Zu, Yaube, ¿neiz-arte?...
itzuli zaitetz, Yaube,
eta nere gogo-au azke idazu;
zure erukiz sendotu nazazu...

Erietzean Zukaz inor oreitzen ez dalako;
lurpiluntzan ³ beriz ¿Zu norik aitortu?...

Dekatu nair negarrez:
gabero-gabere nere oea negarrez ufaldu egiten det,
baita malkez busti ere nere etzan-tokia...

Ilundu egin zait nairgabez begia,
nere etnai guztien-arteaz zarkuta bezela nago.

Zindegaki dagizuten dagizutenok, yun utikan nigan ^k;
Yaubek nere negar-erua entzun ditelako:
nere arentza entzun dit bai, Yaubek,
on-artu dit Yaubek ene otaya.

Lotza bitez eta baita aritu ere gogor nere etjayak
oro;

hiur bitez atzeruntz azkar eta lari.

Ps. VII. Psalmus David: quem cantavit Jahveh pro verbis Chusi
filii Semini.

Jahveh, salva me.

Jahveh, Deus meus, in te speravi;
salvum me fac ex omnibus me persequentibus
atque me libera.^{1a}

Nequando rapiat ut leo animam meam,
dum non est qui redimat neque qui salvum faciat.

Jahveh, Deus meus, si feci istud,
si est iniquitas in manibus meis,
si reddidi pacificis^{1b} meis mala,
si immerito adversarium oppressi^{1b};
persequatur inimicus animam meam et compre-
hendat,

et conculcet in terram vitam meam
et gloriam meam in pulverem deducat.

Jahveh, defende me.

Exsurge, Jahveh, in ira tua
et exaltare contra rabiem inimicorum meorum;
et exurge, Jahveh, Deus meus,
pro iure quod praecepisti...²

Et synagoga populorum te circumdet.³
et super eam in excelsis sedes.⁴

Jahveh iudicat populos:
iudica me, Jahveh, secundum iustitiam meam
et secundum innocentiam meam quae est in⁵
me.

29. Er. Dabiden eresia: Yauberi abestu ziona; Kusa; Jeminiaren
jemearen gerta-eratzaz.

Yaube, azke nazazu.

Yaube, ene Yainko, Zugar nago itxarondurik;
nere yazarle guztiengandik yagen eta azke
nazazu.

Bizitza, norbutek leoi bezela artu ez dezaidan,
ber-erosle ta azkatzale, inor ez detela ...

Yaube, ene Yainko, nik ori egin ba' det
nere eskuetan zindogetza ba' zait,
nere adiskidei gaizkiro ber-eman ba' diet,
eta nere aurkezkoa zuzengeta, zapaldu ba' det;
ni herau ere yazar nazala et/ayak,
eta baita atz-eman ere;
lurerratu bezait bizitza, eta nere aintza baita autjeratu
ere.

Yaube, zaindu nazazu

Yaiki zaitte, Yaube, zure aserearen aserez
eta nere etxayen goño toaren aurka gora zaitte;
erhatu zaitte, Yaube, ene Yainko ori,
Zerrek agindutako eskubideen-alde ...

Eta erien batzarak inguratu zaitzala
eta aren-gaiñ goi-goyan eseri zaitzala.

Errien epaile zeran, Yaube orrek,
ebatzi nazazu, Yaube, nere zindotzaren zindotzaz
eta neronen erugetasun-onen erugetasunaz.

Consumatur nequitia peccatorum
et erigat^{6a} iustum,
scrutans corda et renes. Deus iustus.⁶

Jahveh, ultor esto pro .me.

A diutorium meum a Jahveh
qui salvos facit rectos corde.
Deus. iudex iustus, fortis et patiens;
numquid irascitur per singulos dies?
Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit;
arcum suum tetendit et paravit illum;
et pro eo⁷ paravit vasa mortis,
sagittas suas, ardentes⁷ effecit.
Ecce concepit⁸ iniustitiam,
gravidatus fuit⁸ malitia
et peperit iniquitatem.
Lacum aperuit et effodit eum,
et incidit in foveam quam fecit.
Convertatur malum⁹ eius in caput eius
et in verticem ipsius iniquitas eius descendat.
Confitebor Jahveh
secundum iustitiam eius
et psallam nomini Jahveh Altissimi.

Onda bedi obendarien gaiztotza
eta zutik yagon zazu zindoa,
bioz-gultzurun-azterle zeran. Yainko zindo orek.

Yaube nere-alde betorkit...

Nere laguntza Yaubegandik,
biotz zuzeney askalearen-gandik.
Epaile zindo, indartzu ta yajanker da Yainkoa:
egunero aseretzen dana ote da ba?
Onera biurtzen ez ba'zerate,
ezpata dardaratu du,
arabela zabaldurik, zuzendurik dauka,
gertatu dizkie eriotz-izkiluak,
gezak su-gartzu yari ditu.
Ara er. zindogetza jortu du,
gaizkiñez izortu da,
okertaz erditu da.
Sur-zulo bat zabaldu ta jakondu,
eta berak egin dako zuloan bertan erori da.
Biur bezayo burura bere gaizkiña,
eta erori bezayo kaska-tondor-tondorera bere
zindogetza.
Nik beriz Yaube aitortuko det,
Bere zindotasunaren zindotasunez;
eta Yaube Goyenaren izenari eresketan
egingo diet.

Humana dignitas sublimis.

Jahveh, Dominus noster,

quam admirabile est nomen tuum in universa
terra!

Qui posuisti gloriam tuam¹ super caelos,
ex ore infantium et lactentium
perfecisti laudem, propter inimicos tuos,
ut destruas inimicum et ultorem.

Cum videam² caelos tuos, opera digitorum tuorum
lunam et stellas quae tu fundasti;
quid est homo ut² recorderis³ eius
aut filius hominis ut² visites eum?

Minuisti eum paulo minus ab angelis,
gloria et honore coronasti eum;

et constituisti eum super opera manuum
tuarum;

omnia subiecisti sub pedibus eius;
oves et boves universas,

insuper et pecora campi;

volucres caeli et pisces maris,

qui perambulant semitas maris.

Jahveh, Dominus noster,

quam admirabile est nomen tuum in universa terra!

89. Er. Abesburuari: ardogintzako¹: Dabiden eresia.

Gizonaren aunditayuma.

i Yaube, gure Yaun ori!... Sur oyo-eyoan
ai zein izugari dan zure izen ori!...

Zure aintza ortze-gaiñ ipiñi zendun orek,
baita aurtxo ta bularekoen aotik ere
zure goraltza gertatu zendun, zure etsayen-aurka
etsai ta apentzalea ondatzeko.

Bai: Zeoren beatzez egindako zure ortze-oyek
ikus-ondoren.

Zuk irazandako ilargi-izar-oyek begiratu-
ondoren;

i gizona zer da ba, Zu beratzaz gogoratzeko?

i eta gizasemea zer, Zuk bera ikertzeko?...

Botzonen aldean ere gutxi gutxitu zendun,
aintz eta ospez buruntzatu zendun-da;
Zure eskuz egindako oroen-gaiñ gaindu zendun,
diran-diranak oinperatu zenizkion-da:
ardi ta abelgoriak ere, baita bas-abere guztiak ere;
ortze-egazti ta itxas-araiñ... itxas-zear dabiltran
dabiltranak...

i Yaube, gure Yaun ori!... Sur oyo-eyoan
ai zein izugari dan zure izen ori!...

Pj. IX. Praecentori: pro morte filii: Psalmus David.

Psalmus alphabeticus.

Confiteor tibi, Jahveh, in toto corde meo;
narrabo omnia mirabilia tua.

In te laetabor et exultabo.

psallam nomini tuo, Altissime.

Quia conversus est inimicus meus¹ retrorsum,
infirmali sunt et perierunt a facie tua

Quoniam fecisti iudicium meum et causam meam,
sedisti super thronum qui iuste^{2o} iudicas.

Inerepasti gentes et perdidisti impios,^{2b}
nomen eorum deestik in aeternum et in saeculum
saeculi.

Consumpli sunt inimici^{2c}...

solitudines^{2c} sunt in aeternum civitates quas
destruxisti;

earumque^{2a} memoria perit cum ipsis,³

[Desunt duo versus per Dalet incipientes⁴]

Jahveh autem in aeternum sedebit.^{5a}

firmans thronum suum ad iudicandum;^{5b}

et ipse iudicabit orbem terrae in aequitate,

iudicabit populos in iustitia.

Et factus est Jahveh refugium pauperi,
adiutor in opportunitatibus, in tribulatione.

Et sperent in te qui noverunt nomen tuum,
quoniam non dereliquisti quaerentes te, Jahveh.

9 g. Er. Abeyburuari: "Semearen eriotzar" , bezela: Dabiden eregia

Alefateko² izkiz egin dako olerkia.

Zu, Yaube ori, nere biotz osoz aitortu nai zihuket.
zure izugarikunde justiak azaltzea nai nituzke.

Zugan, Goi-goyen oretan, poz-alaituko nai;
zure izen-ori eresketan egingo diet:
nere etsayak atzeruntz biur dituzulako,
indargetuta ezereztu dituzulako.

Bai: nere zuzentzaren-alde epaitetan yardun dezu,
epai-aulkian eseriz, epai zuzenkiro egin dezu.

Atzerici erietan-egin diezu, eta gal-dituzu deungeak;
betiko ta betikotasunen betiko, beren izena ezereztu
dezu.

Ezereztu dira etsayak;

Zuk ondatutako ayen uriak, lekarotu dira betiko;

eta beren oroipeña ere ayenatu da beayekin.

[Bi ezekaden utzuna dago emen noyki izki Dalet-ekin ayten zana]

Yaubek beriz, beti-betiko dirau,
aulkia zuzentzan gogorturik daukalake.

Surbira beti Berak epaitzen du zindoki,
erriak Berak epaitzen ditu zuzenki...

Yaube egin oi zayo beartjuari estaltoki,
estitasun eta zeritxaretan laguntzale.

Zure izena dazagutenak, Zugan itxaren bekautz;
zure bila dabiltzanak, iñoiz ere, Yaube orck, ez
dituzu uzten-eta...

Pallite Jahveh qui habitat in Sion.
annuntiate inter gentes adiunctiones⁶ eius.
Quoniam ultor sanguinis⁷ recordatus est pauperum.
non est oblitus clamorem eorum^{7b}

Miserere mei, Jahveh.
vide humilitatem meam,
de inimicis meis me exaltans,
exaltans³ me de portis mortis.

Ut annuntiem omnes laudationes tuas,
exultans ob salutare tuum⁹
in portis filiae Sion⁹

Infixae sunt gentes in interitum quem fecerunt.
in laqueo quem absconderunt, captus est pes eorum.

Cognitus est Jahveh iudicium exercens.
in operibus manuum suarum comprehensus est peccator.

Convertantur peccatores in infernum,
omnes gentes quae obliviscuntur Deum
Exurge, Jahveh, non confortetur homo,
iudicentur gentes in conspectu tuo

Quoniam non in aeternum¹¹ oblivio erit pauperi,
nec expectatio¹¹ pauperum peribit in perpetuum.

Constitu, Jahveh, legislatorem super eos,
ut sciant gentes quoniam homines sunt ipsae.^{11b}

Eres-zazute Yauheri, Siongo biztanle dayari ...
atzerien-artean bere asmakuntzak aldarikatu itzazute.

Beartuen oruakaz ez da ez aztutzen,
gogoratzen da beayekin, odol-zoren eskale dayez.

Ditraz, Yaube, eruki zaitz,
here apaltasun au ikus zazu;
etsayengandik ni yajorik,
eriotz-atetatik Zuk ni geraturik;
zure ojakuntzaz pozturik,
Siongo Alabaren² atedietan
zure goraltz guztiak zabaldu ditzadan.

Beayek egiñdako zuloan, yojirik gelditu dira atzeriak;
beayek estalitako lokarian, loturik here onā
gel da gel..

Eta here eskuen egiñetan arapatuta ebendaria gelditu
dalako.

ezagun ageri da Yaube, epaigile dala.
Surpiluntzaratu bitez ebendaria

Yainke azhuta daukaten atzeri guztiak ...
Yaiki zaitz, Yaube, ez bedi gizona garaile gelditu;
zure aurretan atzeriak epaipeturik betozte
beartuekin zu azhuta egotea, ez da izango betiko,
ez da betiko ondaturiko beartuen itxarona.

Yar zazu, Yaube, heren-gaiñ legea;
atzeriok yakin dezaten gizaki dirala ...

Ut quid, Jahveh, sistis ¹⁴ a longe ?
ut quid ¹⁵ absconderis ¹⁶ in temporibus tribulationis ?

Quoniam laudatur peccator de ¹⁵ desideriis animae suae
et iniquus applaudet sibi, blasphemans ¹⁶ Jahveh.
Secundum multitudinem irae suae non quaerit
peccator ¹⁷ Jahveh ¹⁸.
non est Deus in omnibus cogitationibus suis ¹⁹;

inquinatae sunt viae illius in omni tempore,
elevata sunt ¹⁹ iudicia tua a facie eius,
omnes inimicos suos despicit ²⁰
Dixit enim in corde suo:
"Non movebor; a generatione in generationem
ero sine male."

[Desunt duo versus per Samech incipientes]

Cuius os maledictione plenum est et amaritudinis et
dole;

sub lingua eius labor et dolor.

Sedet in insidiis iuxta vestibula ^{20b}
ut in absconditis ^{20b} interficiat innocentem.

Oculi eius in pauperem respiciunt,
insidiatur in abscondite,
quasi leo in spelunca sua.

¿Zer dala-ta aiy uruti urundu zera. Yaube?
zer dala-ta eskutatu Zu, estutasun-aldietan,
deungea aro, eta txirra kiskailtzen dagoanean,
arrok asmatutako asmoetan korapilatzen dagoanean?...

Bere biotzeko gogoakatik or dabil obendaria bere
burua onesten:
or diardu zindogek bere buruari txaloka,
Yauberi biraoka...

Aroputzaren-aroz, ez du obendariak Yaubereren
ardurarik,

bere asmaketa guztietan ez du Yainkerik,
aldi-oro darabilzki bere bideak zikin;
bere begietatik goi-uruti dauzka zure epaikuntzak,
bere etxi guztiak ezerezkotzatuturik.

Orela daja biotz-baruz:

'Erta ikaratxo ere, ez diat nik inoiz egingo;
gizaldirik giraldu, ez diat gaitzik izango'...

[Bi eretzadon utzuna dago emen ere, izki *samex*-in astenzara]

Birao-garaztasunez eta asmo-gezuzez, aoa beterik
dauka;

neke-onazegayak bere mingain-pean...

Eri-bazteretan, iruzur-egiteko, makurturik dago,
giz-crugea ixilpean erailtzeke...

Bere begiak txiroari begira,
leoiak bere zulotik bezela,
estaltokitik iruzur-egiteke.

Insiatiur ut rapiat pauperem;
rapturus²¹ pauperem, attrahit eum²²
In laqueum eius contractus subicitur^{22a} pauper^{22b}
et cadit in unguis eius.²³
Dixit enim in corde suo:
"Oblitus est Deus,
abscondit faciem suam, non respiciet in perpetuum.²⁴
Exsurge, Jahveh Deus,
exaltetur manus tua,
ne obliviscaris pauperum.
Quare blasphematur²⁴ impius Deum?
dicens²⁴ in corde suo "Non requirit Deus?"

Vides, Jahveh, profecto,
tu consideras laborem et dolorem;
ut reddas ea manu tua²⁶
Tibi derelictus est pauper,
orphano tu es factus²⁷ adiutor.

Contere brachium peccatoris et maligni,
quaeratur peccatum illius et non inveniatur.
Rex est^{27b} Jahveh in aeternum et in saeculum
saeculi;

peribitis, gentes, de terra illius.
Desiderium pauperum tu exaudis, Jahveh,
tu firmas corda eorum²⁸,
tu attentam reddis²⁸ aurem tuam;
iudicando pro pupillo et humili,
ut nequaquam ultra superbiat³⁰ homo de
terra.

Jruzurki dago bai, txiroa arapatzeko,
eta arapatze-aren, bere sareruntz darakar:
orela txiroa bere lokarrietan aspiratzen du,
eta bere atzaparetan beartsua erortzen da.

Orela dabil, biotz-baruz esana:

“Ezturik zioek Yainkoa; ez zekusk ez...
aurpegia betiko bestalderuzturik zeaukak-eta „...“

Yaube Yainko, yaiki zaitte,
zure esku-ori gora zazu,
ez zaitte txiroekin aztu

Zer dala-ta Yainkoari birao deungeak?
zer dala-ta bere biotzean esan:

“Ez zioek Yainkoak giz-ardurarik?”.

Ba-dakuzu bai, Yaube, ba-dakuzu;
obendariak aymatzen dituen oñaze-ñekegayak
begiratzen dituzu bai, zoren esku ordain-
artzeko.

Zerentzat dago lagata zaintza-gai txiroa,
umezurtzari laguntzale zu zori zayozu.

Obendari ta biotz-gaiztekoari ausi-yozu besoa;
bere obenaren bita ibili-aren, ez dedila agertu.

Bakaldun da Yaube betiko
eta betikotasunen betikotasunerako,
atzeri-ok beriz, bere lurretik itzaliko zerate.

Txiroen gogoak zuk entzun oi dituzu, Yaube orek,
beren biotzak zuk indartu.

zuk ayenganutz zure entzunmena yari oi dezuz;

apal eta umezurtzen-alde epai-egiñaz,

aurerantzean inoiz ere aintz-arotu ez dedin

lur-gixontxo...

In Jahveh confido
iustitiae amatore.

In Jahveh confido:

quomodo dicitis animae meae:

Transmigra in montem sicut passer? n.

Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum,
paraverunt sagittas suas in pharetra,
ut sagittent occulte¹ rectos corde.

Quoniam fundamenta² destruxerunt;

iustus autem quid faciat³?...

Jahveh, in templo sanctuarium⁴ eius;

Jahveh, in caelis sedes eius.

Oculi eius respiciunt in terram,⁵

palpebrae eius examinant⁶ filios hominum.

Iustum et impium examinat Jahveh.

iniquitatis vero amatorem odit anima Eius.⁸

Pluet super peccatores carbones⁹ igneos:

sulphur et spiritus procellarum pars calicis
eorum.

Quoniam iustus Jahveh, iustitias diligit;

ad rectos respicit¹⁰ vultus eius.

10 g. Er.

Abesburuarentzat: Dabiden zereja.

Yaubegan itxaron naiz,
zindozele da-ta.

Yaubegan hage ni itxarondurik...

¡Nola daiaozute here gogo-ohi:

“Mendiratu adi igesik, txoritxo?!”

Ora ba or, yainkogeak arambela zuzendu dute,
gezak gerturik dauzkate geza-ontzian,
biotz-zuzenekoak iluntzapetik gezaz yoste-aren.

Zuk egindakoak ondatu dituzten ezkerro,

¡zindoak zer egin lezake?...

Yaubek txadonean du bere deuntzia,

Yaubek ortze-goyan du bere yartokia.

Bere begiak lurrera begira daude;

bere betaurak giza/emeen atzekari dira.

Zindoa ta deuncea atzerkatzen ditu Yaubek,

zindogezalea beriz, bere gogoak gorote du.

Ikatz-txinpart-euria yaurtiko du obendarien-gaiñ;

gezal² eta ekaitz-aizea izango da beren edontziko
edari...

Egi-egiz da Yaube, zindo ta zindozele;

zuzenei begira dagokie aurpegia.

Ps. XI

Præcentori: pro octava: Psalmus David.

Jahveh, salva me.

Salvum me fac, Jahveh,
quoniam defecit sanctus,
quoniam imminuti sunt fideles¹ inter² filios
hominum.

Vana loquuntur³ unusquisque ad proximum suum;
labiis dolosis et corde duplici³ loquuntur.

Disperdat Jahveh
universa labia dolosa et linguam magniloquam
dicentium⁴: "Linguam nostram magnificabimus,
labia nostra, nostra⁵ sunt;
quis noster est dominus?^{5b} ...

"Propter miseriam inopum et gemitum
pauperum

nunc exurgam", dicit Jahveh;

"Ipse ponam in salute desiderantem eam⁶."

Eloquia Jahveh, eloquia casta;
argentum ignitum in fornace terrae
purgatum septies.^{7a}

Tu, Jahveh, nos servabis^{8b};
et custodie nos a generatione hac in aeternum;
dum⁹ in circuitu impii ambulat;
quasi summa vilitatum inter¹⁰ filios
hominum.

11g. Er.

Abesburuari: zortzikor: Dabiden eresia.

Yaube, azke nazazu.

Azke nazazu, Yaube,
gizajemeen-artelik doneak amaitu,
zindoak gutxitu egin dira'-ta.

Batak besteari, ezpain gezurtiz, uskeriak dajaizkie,
biotz bikoitzez, itz-dagieta elkari.

Mingaiñ andikor eta ezpain gezurti guztiak
onda bitza Yaubek.

Ordiardute: "Gure mingaiña geok aundikortuko
diagu bai,

gure ezpainak geureak dituk-eta...

i gure Yabe nor?..."

"Beartsuen zoritxaragatik eta txiroen
negaragatik,

oraintxe bai ni zutik", dio Yaubek.

"Neonek zorionduko det zorion-gura dabilena".

Yaubereng esanak esan garbiak

silar uts-uts, lurrezko laban jutua, zazpi aldiz
garbitua.

Zeorrek, Yaube orrek, zainduko gaituzu;

Zeorrek, gu yagon ere betiko gizadi onetatik;

deungeak inguruan dabiltaizkigula;

gizajemeen-artean, nardagarrien diran

deungeok...

Ps. XII

Præcentori: Psalmus David.

Oratio in diuturno periculo.

Usquequo, Jahveh, oblivisceris me penitus¹ ?

Usquequo avertes a me faciem tuam² ?

Quandiu feram de die in diem³

sollicitudines³ in anima mea, dolorem in corde meo³...

Usquequo exaltabitur super me inimicus meus ?⁴

Respice et exaudi me,

Jahveh, Deus meus ;

illumina oculos meos,

ne unquam obdormiam in morte ;

ne quando dicat inimicus meus :

“Prævalui adversus eum”.

Qui tribulant me, exultabunt,

si motus fuero ;

ego autem in misericordia tua confido⁵

Exultabit cor meum in salutari tuo ;

cantabo Jahveh qui bona tribuit mihi,

et psallam nemini Jahveh Altissimi.

Galbide aundi bateko
otoya.

!Noiz-arte betiko aztuta eukiko nauzu?

Noiz-arte nigandik, aurpegia biurturik daukikezu?

Noiz-arte erabili bear ditut egun-egun
gogoan ardurak, biotzean oñazeak?... .

Noiz-arte nere aurka zutik egongo zait etsaya?

Begira, Yaube orek,
eta entzun ni, Yainko orek.

Argizkidazu begiak;

bein ere eriotz-lean lotaratu ez nedin.

bein ere nere etsayak ean ez dezan:

"Yari nauk bere-gain".

Ni yazartzen dabiltzanak,

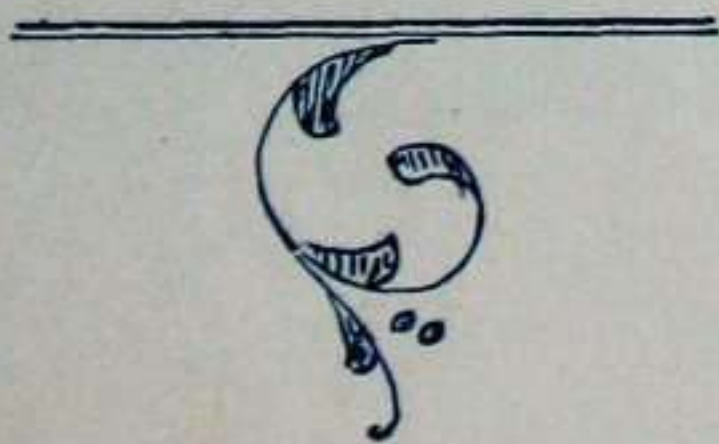
postu egingo dira, kili-kolo ba' dagit;

ni beriz zure erukian nago itxarontzu.

Zure osakuntzan postuko da nere biotza;

Oyak damaizkidan Yauberi, abestuko diet;

eta Yaube Goyenaren izenari, baita eres-egin ere.

Apostasia universalis.

Dixit insipiens in corde suo

"Non est Deus".

Corrupti sunt et abominabiles facti sunt
in studiis suis;

non est qui faciat bonum,

non est usque ad unum.

Jahveh de caelo prospexit in filios hominum,
ut videat si est intelligens aut requirens Deum

Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt;

non est qui faciat bonum,

non est usque ad unum.

[Sepulcrum patens est guttur eorum,

linguis suis dolose agunt;

venenum aspidum sub labiis eorum:

quorum os maledictione et amaritudine est plenum;

veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.

Contritio et infelicitas in viis eorum

et viam pacis non cognoscunt:

... non est timor Dei ante oculos eorum.]

13g. Er. Abesburuari: Dabiden eresia.

Yainko-uzte orokora.

Bere biotz-batuz dasa adimengeak:

"Yainkorik ez ziok".

Usteldu, nardagaritu egin dira beren asmoetan;
on dagiñik ez dago;
ezta bat bakarrik ere.

Ortze-goitik begiratu die gizasemeeri Yaubek,
adimendun edo Yainko-bilatzaileen bat ote dagon.

Guztiak makurtu, usteldu egin dira bat-batera.

On dagiñik ez dago,
ezta bat bakarrik ere.

[Obi zabaldua beren ezteia;¹
mingaiñakaz gezurkiro diardute;
sugeandiaren edera espain-pean.

Baitzaipen eta garatzajunez beterik beren aora;
odol-ixurtzeko, beren oñak azkar.

Zorigaitz eta zoritxar beren bideetan;
eta gentza-bidea, ezta ezagun ere;

Yaubereng beldur-oenik betautean ez dute-ta.]

Numquid sapiunt quotquot operantur iniquitatem,
et⁴ devorant plebem meam sicut escam panis,
et Jahveh non invocant?⁵...

Sed⁶ illic trepidant timore, ubi non est timendum.⁷

Quoniam Jahveh cum⁸ generatione iusta est,
si consilium miseri irritare vultis⁹;
etenim¹⁰ Jahveh spes est eius.¹¹

Quis det¹² ex Sion salutare Israël?

Cum averterit Jahveh captivitatem plebis suae,
exsultabit Jacob et laetabitur Israël.

¡Adimenik ba-ote dute ba,
zindogetza dagiten dagitenak,
hete eri-xea, ogia yaten dan bezela, irentzi oi dutenak?...
Yauberi deitzen ez diotenak?...

Baña ikaratuko dira beldur^{ez}, beldur-gairik egon
ez-aren,

Yaube beriz gizadi zindoakin, dagon-ekero,
beartsuaren asmoak zuek indargetu hai izan-aren,
Yaube izango zaye itxaron.

¡Ja ba, emango ba' lezkigute² Siondik Israelen
osakuntza!...

Bere eri-xeko yopuak Yaubek biurtuko ba' litu,
poztuke litzake Jakoba, baita alaitu ere Israel.

Quis dignus
qui coram Jahveh appareat?

Jahveh, quis hospitabitur¹ in tabernaculo tuo,
aut quis commorabitur² in monte sancto tuo?...

Qui malum vitat
operaturque bonum...

Qui procedit³ sine macula
et operatur iustitiam.

Qui loquitur veritatem in corde suo
et⁴ non agit⁴ dolum in lingua sua.

Qui non⁵ facit proximo suo malum
et opprobrium non accipit⁶ adversus proximos suos.

Qui in oculis suis despicit improbos⁷,
timentes autem Jahveh gloriatur.

Qui non iurat ut affligat
nec ut proximum decipiat⁸...

Qui pecuniam suam non dat⁹ ad usuram,
et munera contra innocentem non accipit.¹⁰

Qui facit haec,
non movebitur in aeternum.

Yaubekin bizkide
izateko lain, i nor?

Yaube, zure biztegiañ' i nor izango da bizkide?
zure mendi donean i nor izango da biztanle?

Gaizketan ezik,
onetan diarduna.

Eruge dabilena,
zindotza dagiña.

Biotz egitiz mintzatzén daga,
mingañez gezurik ez dajadana.

Urkoari gaitzik ez dagiña,
urkoen-kalte iraiñik yajotzen ez duna.

Gaizgilea ezerezkotzat begiratzen duna,
Yauberén beldurdunak beriz, goresten dituna.

Urkoa naigabetzeko edo iruzurtzeko
ziñik ez dagiña...

Bere dirua geitzekotzat ematen ez duna,
erugearen-kalte emaitzak artzen ez dituna.

Orlakoak dagizkiñak,
ez du inoiz ere kili-kele egingo.

Ps. XV. Tituli inscriptio seu Miktam: ipsi David.

Viri religiosi gaudia,

Conserva me, Jahveh, quoniam in te spero;¹

Dico² Jahveh: "Tu es Deus meus³

nec bonum super te est mihi⁴":

"Sanctos autem eius qui sunt in terra,

ipso ego magnifico,⁶

in ipsis est tota complacentia mea"

Illis multiplicentur idola,

qui post deos alios accelerant⁷;

equidem non libabo cruentas libationes eorum⁸,

neque assumam nomina eorum

in labiis meis.⁹

Hereditas et gaudium

mihi Jahveh.

Jahveh est¹⁰ pars hereditatis meae et calicis mei;

tu es qui retentas¹¹ hereditatem meam mihi.

Funes ceciderunt mihi in praeclaris;

profecto,¹² hereditas mea praeclara est mihi

Benedicam Jahveh qui me consiliavit,¹³

insuper et nocte erudierunt¹⁴ me reges mei.

Constitutum habeo¹⁵ Jahveh in conspectu meo semper;

profecto¹⁶, a dextris est mihi, non commovebor.¹⁷

Propter hoc laetatum est cor meum

et exsultavit gloria¹⁸ mea;

insuper et caro mea in spe requiescet.¹⁹

15g. Er.

Wiktam¹: Dabidena.

Yainkozalearen poz-ituria.

Yagon nazazu, Yaube, Zugan ditxarot-eta...

Yauberi dasayot: "Zeu zaizkit ene Yainko,

ez det nik onik, Zugan izan ez-ik.

Zure lurrean dauden deunak beriz,

eyek, aundiesten ditut nik,

nerere nagon guztia beayetan eukirik.

Beste Yainkoen bila dabiltrazei

askotu-bitrayote-askotu, beren yainko-irudiak.

Nik ordea ez ditut ixuriko ayen odolezko ixuriketak,

ezta nere ezpainetan ere,

ez ditut artuko ez, sasi-yainkoen izen-ok

Yaube zait ondorentza;

Yaube poz-ituria....

Yaube zait nere ondorentzako atala, nere edontziko

txuruta;

nere ondorentz-ori Zecrek zaintzen didazu-ta.

Toki ederetan erori zazkidaz lur-lokariak²...

bai, ondorentza edera neretu zait neri.

Ain ondo aolkatu ninduz Yaube ori, gorestuko det nik.

gabaz ere, asmo-onak eman zizkiñ baruak³

Beti daramat Yaube nere begien aurcan;

bai, nere eskuman dagokit; ez det nik kili-kolorik

egingo.

Oregatik portu zait biotza,

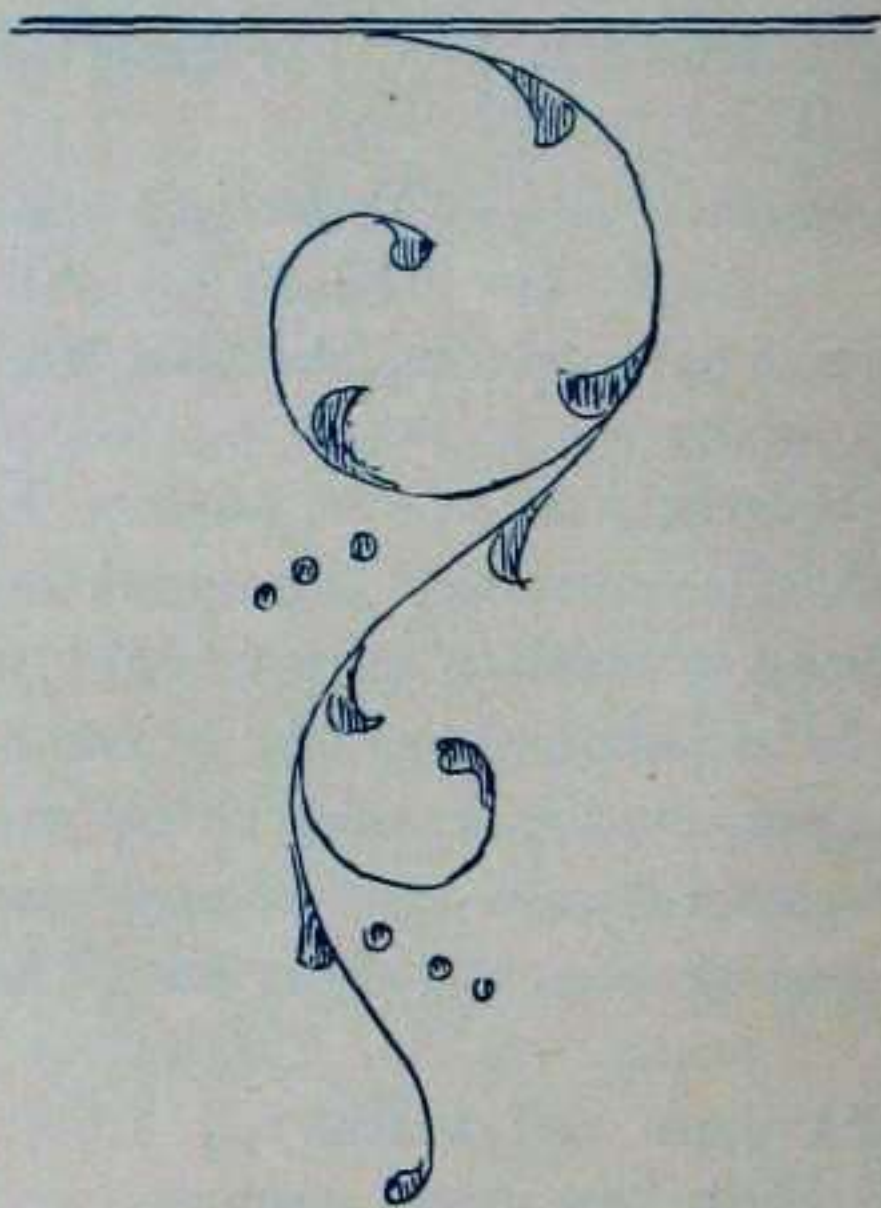
baita alaitu ere nere gogoa;

nere aragia gañera itxaronean laja-laja dagokit...

Jabueb mihi auctor vitae.

Quoniam non derelinquens animam meam in
inferno,
nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

Notas mihi fecisti vias vitae;
adimplebis me lactitia ante vultum tuum,²⁰
delectationibus sine fine ad dexteram tuam.²¹

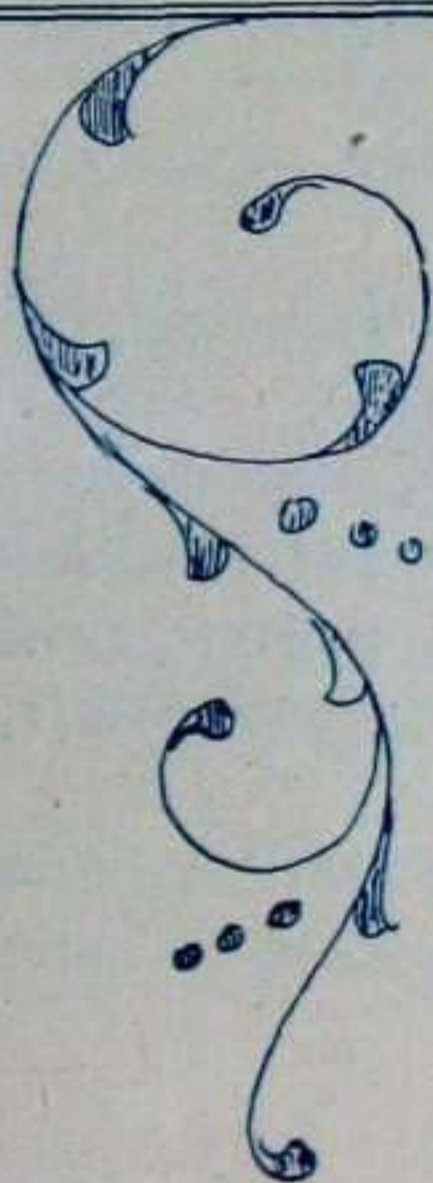

Yaube, neretzat
biz-emãle...

Zuk nere gogoa lurpiluntzean utziko ez
dezulako..

zure deun naizen-au, usteltzea ikusten,
ez pazulako lagako.

Biz-bideak ezagun erazi zenizkidan;
aseke nauzu pozez zure aurpegi-aurrean,
atsedenez amaige, zure eskumako-aldean.

Pſ. XVI.

Oratio David.

Me innocentem protege Jahveh.

Exaudi, Jahveh, iustam causam meam¹
intende deprecationem meam;
auribus percipe orationem meam
labiis non dolosis prelatam.²

De conspectu³ tue iudicium meum prodeat,
oculi tui adspiciant aequiter.⁴

Probasti cor meum et visitasti nocte;
igne me examinasti et non est inventa in me
iniquitas,
non est⁵ locutum os meum secundum⁶ opera
hominum;
sed iuxta⁷ verbum labiorum tuorum ego
custodivi vias duras.

Sustenta⁸ gressus meos in semitis tuis,
ut non moveantur vestigia mea.

Ego te invoco,⁹ quoniam exaudire soles¹⁰, Deus;
inclina aurem tuam mihi et exaudi verba mea.

Mirifica misericordias tuas,
in te sperantium salvator!"

169. Er.

Dabiden otoyá.

Zaindu nazazu, Yaube,
eruge naiz-da ...

Entzuidazu, Yaube, nere zindotzaren zindotza,
nere arentzaruntz biur bedi zure entzun-mena;
zure belariz ar-zazu nere otoiketa;
ez ezpain maltzuz ez egindako otoiketa.

Zuregandik betorkit eskubide zuzena;
zure begiak begiratu nazala zuzentzuki ...

Biotza artetu didazu, gabaz ikertu nauzu;
suz artetu hauzu eta nigan ez dezu zindogetzarik
aurkitu.

Giz-egintzen eraz, ez da nere aoa mintzatu;

zure ezpainetako esanzen eraz, bide gogorak
zaindo ditut-eta.

Eutsi ihazu nere oinkadak zure bidez ingoñetan,
nere oñak kilikolotu ez zazkidan.

Oñuaz nagotzu, Yainko, entzun oi hauzulako;
zure belarriok niganuztu itzazu, eta nere itz-ok
entzun ba.

Arigaritu itzazu zure erukitasunak,
Zugan itxaron duten yareile zerañ-orek ...

Ab inimicis meis defende me.

Ab insurgentibus in me,
dextera tua me custodi,¹²
ut pupillam oculi;
protege me sub umbra alarum tuarum,¹³
a facie impiorum me affligentium.¹⁴

Inimici mei animam meam circumdant,¹⁵
adipem suum concludunt,¹⁵
os eorum loquitur¹⁵ superbiam.

Adversus me incedentes,¹⁶ nunc¹⁷ me circumdant,
oculos suos defigunt ut¹⁸ in terram me prosternant.¹⁹

Similes sunt facti leoni ad praedam parato,²⁰
et catulo leonis in latebris sedenti.²¹

Exsurge, Jahveh, praeverni eum et supplantata eum;
eripe animam meam ab inipio per frameam
tuam²²
ab inimicis per manum tuam,²² Jahveh.²³

Imprecationes.

In vita sua partem accipiant debitam.²⁴
de thesauris tuis adimpleatur²⁵ venter eorum;
iisdem saturentur filii sui²⁶
et dimittant²⁷ reliquias parvulis suis.

Oratio.

Ego autem ob iustitiam meam contempler vultum tuum²⁸
et cum evigilavero, satier gloria tua.²⁹

Nere etjayengandik
zaindu nazazu.

Nere aurkakoengandik
zure eskumcagaz
betsein bezela zaindu nazazu.

Zure egapean yagon nazazu,
paigabetzen narabiltzan deungeengandik.

Nere gogoa nere etjayak inguraturik daukate;
beren gibela gordin-gogortu dute;
beren aoa izketan arrotjuki dabil.

Ni yazartzen dabiltzanak, inguraturik daukate,
ni lureratze-aren beren begiak josten dizkidate.

Arapaketarako jert dagon leoi bat bezela, yari dira...
barter-iluntzan makurturik dagon, leoikume
bat bezela.

Aurez eta len yaiki zaitte, Yaube; biur zayozu...
belauna;

yagon zazu, Yaube, nere gogoa
deungearengandik zure espataz,
etjayengandik zure eskuz.

Alaraoka...

Beren bizitzarcan ar bezate zor-zayen zori-atala...
eta beren kolkoa zure aberastajunez bete dedila;
baita beren semeak ere bete bitza,
eta beren umetxoci gañerkoa utzi dezayetela!...

Otoika...

Ni beriz, nere zuzentzaren zuzentzaz,
zure aurpegia ikustera eldu nedita;
eta ernai-ondoren, zure aintzaz ase-nedila-ase.

Ps. XVII.

Præcentori: Davidis servi Jahveh: qui locutus est
Jahveh verba canticum huius, in die qua eripuit eum
Jahveh de manu omnium inimicorum eius et de
manu Saul, et dixit:

Jahveh, amo te

Diligo¹ te, Jahveh, fortitudo mea;
Jahveh firmamentum meum
et refugium meum et liberator meus.

Deus meus adiutor meus, in quo spero;^{1b}
protector meus et cornu salutis meae, qui me defendit.²

Laudans invocabam Jahveh
et ab inimicis meis salvabar.

Circumdederunt me dolores mortis,
et torrentes; Belial³ me conturbaverunt.⁴

Dolores inferni me circumdederunt;⁴
preoccupaverunt me laquei mortis.

In tribulatione mea invocavi Jahveh
et ad Deum meum clamavi:
et exaudivit de templo sancto sue vocem meam
et meus coram eo clamor⁵ intrevit in aures eius.

179. Er.

Abejburuari: Yaubereri otsein zan Dahiden eresia:
berak ejan zirkon Yauberi abesti onerako itzak,
etsai guatien eskutik eta Saulenetik Yaubek
atera zun egunean: ejan zun ba ejan.

Yaunberentzat nere maitajuna.

Maite zaitut nik, Yaube, nere indar-ori;

Yaube, nere aitz-gogor-ori,

nere igestoki, nere yareile-ori.

Nere Yainko, nere laguntzale zeranez, Zugan itxaron det;

nere zaindaria, nere indar' ojagari zeranez, zereok
zaintzen nauzu.

Yauberi goresketan deadar-negion,

eta nere etsayengandik azke negiñen.

Erioz-miñak inguratu ninduten

baita gaitz-ufalak txorabiotu ere.

Surpiluntzako miñak inguratu ninduten

eriotz-lokariak aurrez-arturik hedukaten.

Nere onaze-aldian Yauberi deadarka negokion,

nere Yainkoari oruka;

eta Bere txadon deunetik nere deadara entzun

zidan,

eta nik bere-aurrean egindako orua, beraren

belarrietara jar-zitzayon.

Sublimis theophania..

Commota est et contremuit terra;
fundamenta montium concussa sunt et conquassata
quoniam Jahveh⁷ iratus est eis.

Ascendit fumus e naribus⁸ eius,
et a facie eius exarsit ignis,⁹
prunae egrediebantur ex eo¹⁰..

Inclinavit coelos et descendit
et caligo sub pedibus eius.

Et ascendit super cherubim et volavit,
volavit super pennas ventorum.

Et posuit tenebras circum se, in latibulum sibi,¹¹
et tenebrosam aquam aëreasque nubes, in
tabernaculum suum¹²..

Ex fulgore a Jahveh procedente¹³ processerunt nubes,
et¹⁴ grande et carbones ignis.

Et intonuit de coelo Jahveh
et Altissimus dedit vocem suam.¹⁵

Et misit sagittas suas et dissipavit hostes¹⁶
fulgura multiplicavit et conturbavit eos.

Et apparuerunt fontes aquarum
et revelata sunt fundamenta orbis¹⁷
ab increpatione tua, Jahveh,
ab inspiratione spiritus irae tuae.

Yauberen ager'-aldi
izugaria.

Ikara-ikaraka yari da lura,
ikaraka ta kilikolo mendien lur'-azpea,
beayekin Yaube asere dalako.

Keya dario suduretik,
su-gara aurpegilik,
ikatz-txinpartak Beragandik ...

Ortze-goyak makurtu ditu, eta yetxi da
bere onazpiko, lañoa zayola.

Kerubien-gaiñ yari, ta ega dagi;
ega, aize-egoen-gaiñ ...

Juntza yari du bere inguruan bere estaltokitzat,
eta odeimuruzko ur ilunak, bere txabolatzat.

Yauberi darion tximistaren-ondoren, or datozte odevak,
eta txingora, eta ikatz-txinpartak ...

Ortze-goiyan Yaubek inusturika diardu;
bere orua Goigoyenak egin du.

Yaurti bere gezak, eta etayak banatu ditu;
tximistak ugari yaurti, eta etayak nabasitu
ditu.

Yaube zure akararen akarez,
ager yari dira itxas-baren-leizeak;
eta zure aserearen asnas asereagatik,
agirean yari dira lur-baruak.

Misit de summo manum¹⁸ et accepit me
et assumpsit me de aquis multis.

Eripuit me de inimicis meis fortissimis
et ab his qui me¹⁹ oderunt.

Vere²⁰ super me fuerant confortati,²¹
praevenierunt me in die afflictionis meae.

Sed²² factus est Jahveh protector meus,
et eduxit me in latitudinem;
salvum me fecit,

quoniam in me complacuit sibi²³

Et retribuit mihi Jahveh secundum iustitiam meam,
et secundum puritatem manuum mearum retri-
buit mihi:

quia custodiui vias Jahveh
nec impie gessi a Deo meo.

Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo
et iustitias eius a me non repellebam;²⁴
sed eram²⁵ immaculatus cum eo
et custodiebam²⁶ me ab iniquitate mea.

Et retribuit mihi Jahveh secundum iustitiam
meam,

et secundum puritatem manuum mearum
in conspectu oculorum eius.

Yaube, nere laguntzale...

Ortze-goitik besoa . luzetu du eta artu egin nau,
ur aundietatik bereganatu nau.

Etjai indartuenetatik,
goroto ninduenetatik, atera nau.

Egiz ni baño gogorago egin da zeuden,
nere larialdian aurea neri artuta zereukatzen.

Baña nere zaindari egin-zaidan Yaube,
eta toki lasaira eramana,
azke yari nindun,
nigan atsegin izan zulako.

Nere zindotzaren neuriz jariztu nau Yaubek,
nere eskuetako garbitasunaren neuriz jariztu
nau;

Yaubereng bideak neronek ere zaindu ditudalako,
Yainkogandik yainkoge ibili ez naizelako;
Bere epaikunde guztiak nere aurean erabilirik,
bere zindokundeak nigandik yaurtigit;
eruge Berakin yardunik,
eta nere burua zindogetzatik zaindurik.

Nere zindotzaren neuriz jariztu nau Yaubek,
eta bere begien aurean zegen
nere eskuetako garbitasunaren neuriz jariztu
nau.

Nam cum sanoto sancte agis²⁷
et cum viro innocente innocenter agis²⁸
et cum puro pure agis²⁹
et malum male tractas.³⁰

Quoniam tu populum humilem saluum facis³¹
et oculos superborum humilias.³²

Quoniam tu illuminas lucernam meam, Jahveh,
Deus meus, illuminas tenebras meas.

Quoniam in te fretus curram in praelium
et in Deo meo transgrediar murum.

Quis sicut Jahveh?

Deus meus, impolluta via eius;
eloquia Jahveh, igne examinata:
protector est omnium sperantium in eum.

Quoniam quis Deus praeter Jahveh?...
aut quis Deus praeter Deum nostrum?

Deus qui praecinxit me virtute
et posuit immaculatam viam meam;
qui perfecit pedes meos tamquam cervorum,
et super excelsa me statuit;³³
qui docuit³⁴ manus meas ad praelium,
et posuit³⁴ ut arcum aereum brachia mea;
et dabis³⁴ mihi protectionem salutis tuae
et me suscepiebat dextera tua³⁵
et mansuetudo tua, ipsa me magnum faciebat.³⁶

Bai ba, doneakin done izan oi zera Zu,
giz-erugeakin, eruge;
garbiakin, garbi...

gaiztoa beriz, gaizki erabili oi dezu.

Bai ba, eri apala Zeorrek azketzen dezu,
eta aruen begiak Zeorrek apaltzen dituzu.

Nere argia, Yaube, Zeorrek argitzen didazun-erkero,
nere iluntzak ere argi zarkidazu, ene Yainko
orrek.

Zugan itxarondurik, azkar yungo-naiz

gud-oztera,
eta nere Yainkogan, uri-orma areziak ere
igaroko ditut.

Yaube-lako, i nor?

iAi ene Yainko!; Areen bidea, loige;

Yaubereren esanak suz aztertuak.

Beragan itxaron duten guztiari zaindari da.

Yaube izan-ezik i Yainko nor? ...

edo Yainko nor, gure Yainko-au izan-ezik? ...

Ni indarez inguratu nindun Yainkoa,

nere bidea loige ipiñi zuna;

nere onak, oreiñ-ohak bezela, osotu zenizkidana.

mendi tontoñean yari ninduna,

nere eskuak burukaritu zituna,

nere besoak buruzko arambela bezela yari zenizkidana;

zure osakuntzako zaintra eman zenidana,

zure eskumaz artu ninduzuna,

zure erukiz aundikitu ninduzuna ...

Dilatabas subtus me gressus meos³⁷
et non sunt infirmata vestigia mea.

Victor per Jahveh.

Persequebar³⁸ inimicos meos
et comprehendebam eos³⁸;
et non revertabar donec deficerent.³⁸

Confrigebam³⁸ illos nec poterant³⁸ stare,
cadebant³⁸ subtus pedes meos.

Quia praecinxeras³⁹ me virtute ad bellum
et in me insurgentes subtus me⁴⁰ supplantabas.

Et inimicorum meorum⁴⁰ dabas⁴¹ mihi dorsum
et odientes me disperdebas.⁴¹

Clamaverunt, nec fuit qui salvaret eos;⁴²
ad Jahveh clamaverunt,⁴³ nec exaudivit eos...

Et comminuebam⁴⁴ eos ut pulverem ante ventum,⁴⁵
ut lutum platearum delebam⁴⁴ eos.

Eripuisti⁴⁴ me de contradictionibus populi,
constituisti⁴⁴ me in caput gentium

Populus, quem non cognovi, servivit mihi,
aure obaudiente oboedivit mihi.

Filii alieni expallescebant⁴⁷
et in latebris suis tremebant...⁴⁸

Bai: nere oinpean oinkadak zabaldu zenizkidan
eta nere oñ-atzak ez ziran indargetu.

Yaubegan ni garaile.

Nere etxayak yazartu nitun,
eta baita atz-eman ere;
eta beayek ondatu-arte, ez nintzan etxeratu.
Puzkatu nitun, eta zutik egon ezinik;
nere oinpean erori zitzaizkidan.

Eta guda-indarez inguratu ninduzun,
eta nere aurka yaikitakoak nere azpira azpiratu
zenitun.

Nere etxayak nigandik igesik yari zenitun,
ni goroto ninduenak, banakatu egin zenitun.

Ayek oruka, eta azkatzaletarik ez...

Yauberi oruka, eta ezta-entzun-ere Yaubek...

Aizeak aurean daraman autja bezela, austutzen nitun;
enparantzetako lokatza bezela ezertzen nitun.

Eriaren aurkaldietatik atera ninduzun,
atzerien buru yari ninduzun.

Eragutzen ez nuy eriak, yepu-egin zidan,
belari samurez entzunpetu zitzaidan.

Atzeri-semeak nere aurean auzpey yartzen
zitzaizkidan
beren bazteretan ikaraka zeuden.

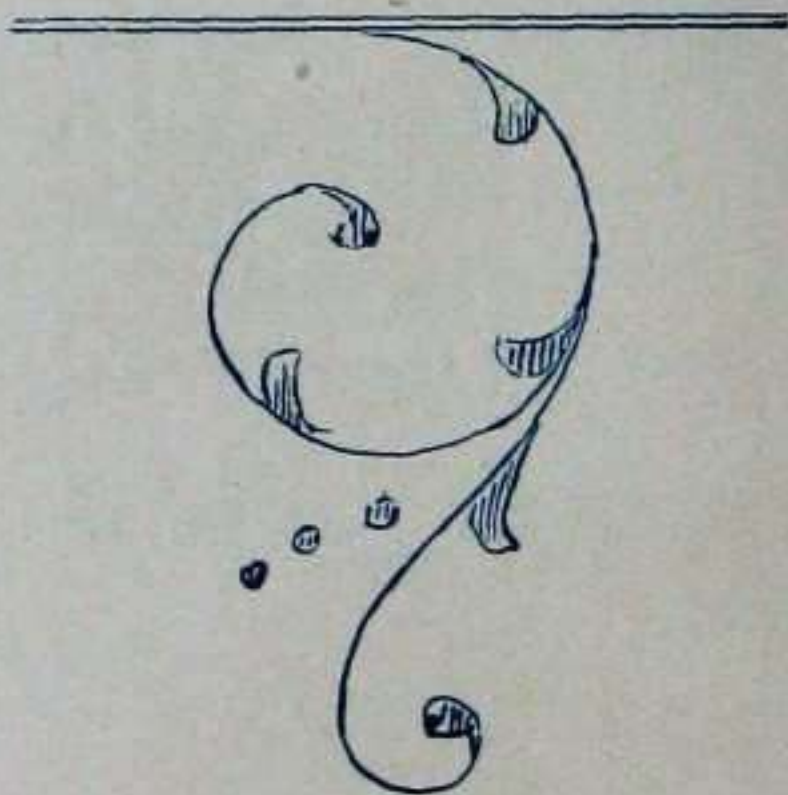
Vivat Jahveh !....

Vivat ⁴⁹ Jahveh et benedictus Deus meus,
et exaltetur Deus salutis meae.

Deus qui das vindictas mihi
et subdis sub me populos; ⁵⁰
liberans me ⁵¹ de inimicis meis iracundis,
et ab insurgentibus in me, me exaltans, ⁵²
a viro iniquo me eripiens. ⁵¹

Propterea confitebor tibi in nationibus, Jahveh,
et nomini tuo psalmum dicam.

Ipsse magnificat victorias ⁵² regis eius
et facit ⁵² misericordiam christo iue David
et semini eius usque in saeculum.

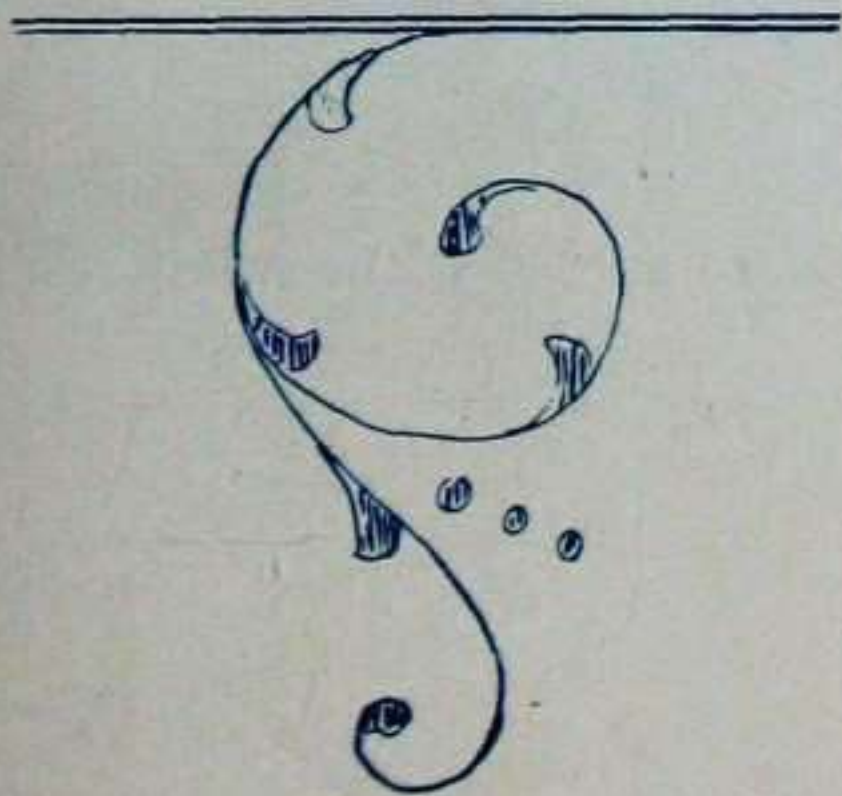
i Gora ta gora, Yaube !...

Bizi bedi Yaube, eta onetjia izan bedi ene Jainkoa,
eta gora-gora nere Jainko osagarria.

Neri garaikundeak ematen dizkidan Jainkoa,
erriak menperatzen dizkidana,
nere etsai aseceengandik ni ateraz,
nere aurka yaikitzen zazkidatenetik ni
goratuz,
gizon zindogearengandik arketuz...

Oregaitik aitortuko zaitut, Yaube, atzerietan,
eta zure izenari erejiak esango dizkiot.

Yaube orek aundikitzen ditu bere bakaldunaren
garaikundeak,
eta Davida bere Igortziari eruki-dagio,
eta baita bere ondorentzari ere hetu-betiko.

Ps. XVIII. Praeceptorum: Psalmus David.

Loquela coelorum.

Coeli enarrant gloriam Dei
et opera manuum eius annuntiat firmamentum.
De die in diem¹ effundit² verbum,
de nocte in noctem¹ scientiam explanat².
Non est coelis loquela, non sunt sermones,³
non audiuntur³ voces eorum...

At⁴ in omnem terram exivit sonus eorum,
et in fines orbis terrae verba eorum.
In istis coelis⁵ posuit Deus⁵ tabernaculum soli;
et sol⁶ procedens,
tamquam sponsus, de thalamo suo,
exultat⁷ ut gigans
ad currendam viam.
A summo caelo egressio eius,
et occursum eius usque ad summum eius,
nec est qui se abscondat a calore eius.

Ortzegoyen izkuntza.

Ortze-goyak azaltzen dute Jainkoaren aintza,
eta bere eskuen egintzak izartegiak ezaguerazten ditu.

Egunik-egun izartegi orek berion dakar;
eta gabarik-gau yakingaya adierazten du...

Itz-almenik ez dute, ezta mintzorik ere,
beren abots-orurik ez da entzuten...

[Ala-ta-guzti ere]

beren abots-orua lur oiorutz irtenik,
lur bazter-bazteretara beren itzak eltzen dira.

Ah-goyan eguzkiari birtegia Jainkoak dapiñio;
eta eguzkia beriz,

[bere etzategitik senar-gaya irtetzen dan eraz,
bere bidea azkar egiteko],

giz-gogor bezela alaitu-oi-da-alaitu.

Ortze-bazteretik bere irtera,
eta beste ortze-bazterean bere sarera;
eta areen beroge inor estali ezin.....

Legis Jahveh encomia.

Lex Jahveh immaculata,
recreans⁸ animas;
testimonium Jahveh fidele,
sapiensificans⁹ parvulos.

Justitiae Jahveh rectae,
laetificantes corda;
praeceptum Jahveh lucidum,
illuminans oculos.

Timor Jahveh sanctus,
permanens pro semper;¹⁰
iudicia Jahveh vera
iustificata in semetipsis¹¹

Desiderabilia valde super aurum et lapidem pretiosum¹²
et dulciora super mel et favum.

Etenim servus tuus custodit ea,
in custodiendis illis retributio multa.

Delicta quis intelligit?
ab occultis meis me¹³ munda;
in super et a passionibus libera servum tuum,¹⁴
ne mei dominantur.¹⁵

Tunc immaculatus ero
et mundatus valde a peccato¹⁵

Fiant placentes tibi sermones¹⁶ oris mei
et meditatio cordis mei accepta fiat¹⁷ in conspectu
tuo,

Jahveh, adiutor meus et redemptor meus.

Gogoen atsegin da Yauberen Legea,
loige da-ta.

Umetxoen irakaste da Yauberen zinketa :
zintzo da-ta.

Biotzeko poz dira Yauberen zuzentzak,
zuzenak dira-ta.

Begien argi da Yauberen agintza,
argitsu da-ta.

Irautez betikor da Yauberen beldura,
done da-ta.

Berez-berez dira zinegari Yauberen epaikuntzak,
egi dira-ta.

Ure-t-ari-eder baño naigariago,
ezti-t-ezti-uts baño gozoago.

Zaintzen ditu zaindu zure otsein-onen;
eta zaintza ontan jari aundia dagokit.

Obenak inork ezagutu?...

estaltetatik garbi nazazu;

eta grin-txaretatik yagon nazazu zure otsein-au,
nigan yabetu ez ditezen.

Aldiantxe izango nintzake loige,
eta garbi-garbi obenge.

Atsegin bezarkizula nere aoko esakuntzak;

eta nere biotzeko gogaketa onargari bezakizu
zure aurrean,

Yaube, ene laguntzale eta ene ber-erosle ori...

Oratio pro rege.

Exaudiat te Jahveh in die tribulationis;
protegat te nomen Dei Jacob.

Mittat tibi auxilium de sanctuario,¹
et de Sion tueatur te.

Memor sit omnis sacrificii tui
et holocaustum tuum fiat acceptabile.²

Tribuat tibi secundum cor tuum
et omne consilium tuum confirmet.

Laetemur utinam³ in salutari tuo
et in nomine Dei nostri magnificemur³...

Victoriae certitudo.

Implebit⁴ Jahveh omnes petitiones tuas;
nunc cognovi quoniam salvabit⁵ Jahveh
Christum suum.

Exaudiet illum de caelo sancto suo,
per dexterarum eius salutiferam virtutem.⁶

Hi in curribus et hi in equis,
nos autem in nomine Dei nostri invocabimus

Ipsi curvati⁷ sunt et eeciderunt,
nos autem stantes permansimus et erecti⁸...

Jahveh, salvum fac regem
et exaudi nos in die qua te invocaverimus.⁹

Bakaldunaren aldeko otoya.

Yaubek entzun zaitzala zoritxareko eguzean;
Yakobaren Yainkoaren izepak zaindu zaitzala.

Donokitik Bere laguntza biali bezaizula,
eta Sionetik indartu zaitzala.

Zure yaupa' gogoratu bezala,
eta zure opal-erea' ontzat ar-bezala.

Zure biotzaren gogoz eman bezaizula,
eta zure asmo guztiak indartu bezarkizula.

Zure osakuntzagaz portu gaitzela,
eta gure Yainkoaren izenean aundi-etsi
gaitzela...

Garai handea guretzat...

Zure eskari guztiak beteko dizkitzu Yaubek:
Yaubek Bere igortzia² azkeko dula, yakin
ere oraintxe dakit.

Entzungo du Yaubek bere ortze deuetik,
bere eskuma osasunkoraren indarez.

Ayek batsuek gurdiakaz, bestetsuek zaldiakaz daude
itxaron,

guk beriz, gure Yauyaren izenagaz deadar dagikegu

Beayek makurtu eta erori egin dira,
gu beriz zutik eta zuzen gelditu gera...

Bakalduna, Yaube, azke zazu,
eta entzun gaitzatzu entzun, dei dagizugun
egunean.

Ps. XX. Praeceptorum: Psalmus David.

Pro regis victoria
gratiarum actio.

Jahveh, laetetur rex in virtute tua¹,
et de salute tua exsultet¹ vehementer.

Desiderium cordis eius tribuisti ei
et voluntate labiorum eius non fraudasti eum.

Quoniam praeveristi eum in benedictionibus
dulcedinis,
posuisti in capite eius coronam de lapide
pretioso.

Vitam petit a te
et tribuisti ei longitudinem dierum
in saeculum et in saeculum saeculi.

Magna est gloria eius in salute² tua,
gloriam et magnum decorem superimponis³ ei.

Quoniam constituis eum benedicendum⁴ in saeculum
saeculi,

laetificas eum gaudio in conspectu tuo.⁵

Quoniam rex sperat in Jahveh,
et in misericordia Altissimi non commovebitur.

Imprecationes
contra hostes.

Inveniat manus tua omnes inimicos tuos;⁶
dextera tua inveniat omnes qui te oderunt.

20g. Er. Abeyburuarentzat : Dabiden eresia.

Bakaldunaren garaikundeagatik
esker-ozeko stoya.

Zure indartzan, Yaube, portu-bedi bakalduna
eta Zugandiko garaikundeaz ajeke portu-bedi-portu.
Bere biotzeko gogoa eman diozu,
bere espainetan erabili zun naya, ez diozu ukatu.
Ozespen gozoz auzer-artu zerdun,

txirla-ari ederezko burestunagaz burestundu
zerdun.

Bizitza eskatu zizun,
eta eunkaden eunkadetarako
egunen luzetza eman zerdun.

Zugandiko garaikunde ortan, aintza eman zayo aundia,
aintz-edertz aundia gaheratu diozu.
Eunkaden eunkadetarako onegaritu dezun,

zure auzean pozez alaitu dezun.

Bakaldunak Yaubegaz itxaron dularako,
Goi-goyenaren erukitasunez dardararik ez
dularako.

Etyayen-aurka
alaraoka...

Zure etyai guztiak arapa bitza zure eskuak;
arapa bitza zure eskumeak, zu gozoto zaituzten-
zaituztenak.

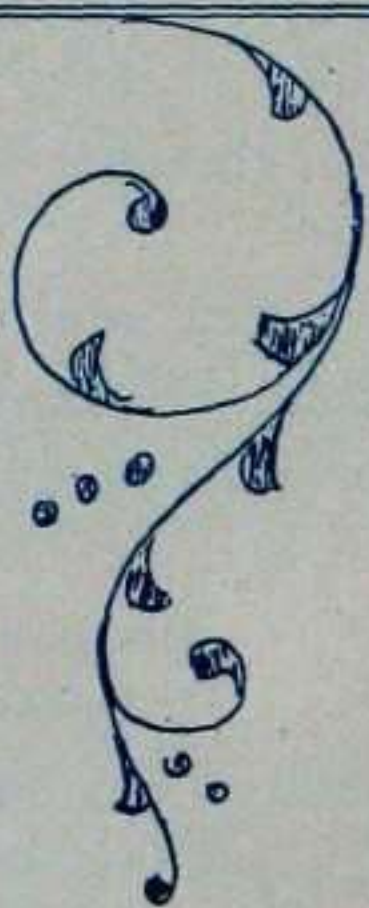
Ponas eos, cum apparueris, quasi clibanum ignis,
Jahveh in ira sua conturbet⁸ eos
et ignis devoret⁸ eos.

Sobolem⁹ eorum de terra perdas
et semen eorum de¹⁰ filiis hominum

Quodsi mala tibi intentent,¹¹
nequeant exsequi consilia quae cogitent¹²!

Sed ponas¹³ eos dorsum,
et arcus tui funes firmes contra ipsos.¹⁴

Exaltare, Jahveh, in fortitudine¹⁵ tua,
ut cantemus et psallamus fortitudines¹⁶ tuas.

Sutegi gartju bezela yar' itzazu zure agertzean:
bai: Yaubek aserean izutu bitzala,
eta juak irentzi bitzala.

Beren ondorentza lurretik ondatuko dezu,
gizajemeen artetik beren sendia.

Okerak zure-kalte gogo-asmazten ba' dituzte,
asmaturako asmoak ezin bitzatela egiztu.

Bizkar-ematen yari itzazu,
eta beayen-aurka zure azkonaren lokarriak
indartu-itzazu-indartu.

Yagi zaiter, Yaube, Zeoren indarez,
zure indar-egintzaz abes-ereska egin dezagun.

Ps. XXI . Praecentori : pro susceptione masculina : Ps. David.

Messias derelictus.

Deus meus, Deus meus, ¹ quare me dereliquisti ?
quare ² longe a salute mea verba rugitus mei ³ ?
Deus meus, clamor ⁴ per diem, et non exaudis ⁴;

per noctem, et silentium non praestas ⁵ mihi.

Tu qui in sanctuario ⁶ habitas,
excipiens laudes ⁷ Israël.

In te speraverunt patres nostri;
speraverunt et liberasti eos.

Ad te clamaverunt, et salvi sunt facti ⁸;
speraverunt et non sunt confusi.

Ego autem sum vermis et non homo,
opprobrium hominum et abiectio plebis.

Omnes me videntes, me derident ⁹;
diducunt labia et movent caput ⁹:

« Speravit in Jahveh, eripiat eum;
salvum faciat eum, quoniam amat ¹⁰ eum ».

Oratio in angustia fideus.

Tu es profecto ¹¹ qui extraxisti me de ventre,
spes mea ab uberibus matris meae.

In te proiectus sum ex utero,
de ventre matris meae tu es Deus meus ¹².

Ne discesseris a me, quoniam tribulatio est
proxima; ¹³

quoniam non est qui adiuvet.

219. Er. Abesburuarentzat: goizeko ar'cran^{1b} eraz:
Dabiden Eresia.

Igortzia utsitā ...

¡Ene Yainko, ene Yainko!; zergatik utzi nauzu?
Zergatik nere itz dea d'art'uetatik oja'una aiñ uruti?...
Ene Yainko; egun ez ni dea d'arka, eta zuk ni

entzun ez
gauaz [ere dea d'arka], eta zuk neri ixil-aldirik
eman ez.

Zuk donokian biztanle zerañ or'ek,
Israelgo goraltzak bertan artzen dituzula.

Zugan zeuden itxaron gure asabak,
itxaron zeuden, eta azketu zenitun.

Dea d'ar Zuri egin zizuten; eta azke egin ziran;
itxaron egon ziran, eta ez ziran ez lot'apetu.

Ni beriz artxo nair eta ez nair gizon;
gizonen lotjakizun eta eñi-zearen, irigari baño.

Dakusten gurtiak, bare-zatarak dagizkidate,
ezpainakaz kiñuka, eta buruagaz burbuñoka:

"Yaubegon itxaron zun: atera bezala Berak;
Berak azke bezala, maite dun-erkero"

Erutajuneko etoi itxaron'zua

Zu zera bai, sabeletik atera niñduzuna,
nere amaren bular'etik, nere itxaron izan ridana.

Sabeletik Zuganurtua izan niñtzan ni;
nere amaren eñayetatik, nere Yainko, Zu zakit.

Ez Zuk ni g'andik alde-egin, zoritxara urbil
zait-eta;

laguntzalerik ez det-eta.

Circumdede runt me vituli multi
tauri Bajan¹⁴ me circumdede runt.

Aperuerunt contra me os suum
sicut leo rapiens et rugiens.

Sicut aqua sum effusus¹⁵
et dispersa sunt omnia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera
lique scens in medio viscerum meorum.¹⁶

Aruit tamquam testa vigor¹⁷ meus,
et lingua mea adhaesit faucibus meis
et in pulverem mortis me deduxisti.¹⁸

Quoniam circumdede runt me canes multi,
concilium malignantium me obsedit¹⁸;
foderunt manus meas¹⁹ et pedes meos,
dinumerare possem²⁰ omnia ossa mea;
quae ipsi, me respicientes, intuentur.²¹

Diviserunt sibi vestimenta mea
et super vestem meam miserunt sortem.

Oratio in tormentis.

Tu autem, Jahveh, ne elongaveris a me auxilium
tuum.²²

ad defensionem meam respice.

Erue a gladio,²³ Deus, animam meam,
et de manu canis unicanam meam.

Salva me ex ore leonis
et a cornibus unicornium humilitatem meam.

Oñaze-atjekabeak.

Zezenak ugari inguratu hante,
Basango idizkoak alde-oroa estutu hante.
Aoa nere aurka zabaldu dute,
leoe arapatzale eta marakalari bezela.
Ura bezela ixuri haiz,
eta nere ezur guztiak sakabanatu egin zazit.
Argizagitu egin zait biotza
nere erai-erayetan urtu egin zait.
Legortu egin zait, tala bezela, nere indara,
eta estarian ezari zait mingaña;
eriotz-autsera yetxi erazi hauzulako.
Egiz inguratu hante txakurak ugari,
gairgite mordua aurrezkatu zait.
Eskuak eta oñak zulatu dizkidate,
nere ezur guztiak zenbata ditzalet;
beren begira daude zoli-zoli etxerak.
Beayentzat banatu dituzte nere yantziak,
eta nere soñekoa zotzez zoritu dute.

Oñazetako otoa

Zuk beriz, Yaube, oiek, zure laguntza nigan dik
ez azen urutiratu;
nere-aldezka yartzeko, begira idazu
Atera zazu nere gogoa ezpatatik,
eta nere gogotxo bakara txakuraren erpetatik.
Leoyaren aotik azke hazazu,
eta adar-bakararen adaretatik nere txikitajun-
au azke zazu.

Triumpho praedictio.

Narrabo nomen tuum fratribus meis,
in medio ecclesiae te laudabo.²⁴

Qui timetis Deum, laudate eum;
universum semen Jacob, glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israël
quoniam non sprevit neque despexit deprecationem
pauperis;

nec avertit a me¹ faciem suam;²⁵
etcum ad eum clamabo, me exaudit.²⁵

Coram²⁶ te laus mea in ecclesia magna.
vota mea reddam in conspectu timentium eum.

Edent pauperes et saturabuntur
et laudabunt Jahveh qui requirunt eum,
vivent corda eorum in saeculum saeculi.

Reminiscuntur et convertentur ad Jahveh universi
sines terrae,
et adorabunt in conspectu eius universae familiae
gentium.

Quoniam Jahveh est regnum
et ipse dominabitur gentium.

Manducaverunt et adoraverunt omnes principes¹ terrae,
in conspectu eius procident¹³ omnes qui in pulvere iacent.¹⁴

Et anima mea illi vivet,
et semen meum serviet ipsi.

Et narrabitur de Jahveh generationi futurae,
et populo nascituro annuntiabitur iustitia eius
quod Ipse sic fecerit.

Garaikundearen iragarpena.

Zure izena nere anayei ezagueraziko diet;
batzar erdi-erdian goretziko zaitut nik.

Yainkoaren beldur zeratenok, goretzi-zazute-goretzi,
Yakobaren ondorentza ojo-orek, aintzatu zazute.

Israeleen gizadi guztiak beldur bezayo,
txiro-onen arentza ezetsi ta gutxietsi ez
dulako:

bere aurpegia ere ez du nigandik aldentzen;
eta deadar dagiotenean, entzun oi hau, entzun.

Zureganakoa izango da ba batzar aundian nere goraltza,
nere eskein-zorak ordeinduko dizkitzut zure beldur diraren
aurrean.

Yango dute txiroak eta aseko dira,
eta Yaube goretziko dute, bere bita dabiltzanak;
eunkaden eunkadetan bizike dira beren biotzak.

Gogoratuko dira, eta baita Yaubeganatu ere lur-
barter guztiak,
eta Bere aurrean gur-egin go dute, atzeri guttietako
sendiak.

Bakaldun izatea, Yauberi dagokiolako,
atzerietan Bera yabetuko dalako.

Yango dute, eta baita gur-egin ere, lureko agintari guztiak,
Bere aurrean aurpeztuko dira, autsetan etzinda daudenak.

Beretzat biziko da nere gogoa,
eta nere ondorentza Bere yopu izango da.

Eta etoriko dan gizadiari iragariko zaikie Yauberenzak,
eta yayoko dan erriari Bere zindotza iragariko zayo;
Yaube Berak orela egin dulako.

Ps. XXII.

Psalmus David.

Bonus Pastor.

Jahveh me pascit,¹ et nihil mihi deerit;
in loco pascuae ibi me recubare facit²...

Ad refrigerantes aquas me deducit³,
animam meam recreat.⁴

Deducit me per semitas iustitiae
propter nomen suum.

Quod⁵ si ambulavero in medio umbrae mortis,
non timebo mala, quoniam tu es mecum.⁶

Virga tua et baculus tuus ipsa me consolantur.

Hostes generosus.

Tu paras⁷ in conspectu meo mensam
ex adverso hostium meorum⁸;
impinguas⁹ in oleo caput meum,
et calix meus inebrians, oh quam est praeclarus.¹⁰

Utinam misericordia tua me subsequatur¹¹
omnibus diebus vitae meae;
utinam¹² inhabitem in domo Domini
in longitudinem dierum.

Artzai ona.

Yaube zait artzai, eta ezerey utsik ez det izango;
toki belartsuetan Berak etziñ-erazten nau.

Ur ozki letara Berak eramay oi nau,
nere gogoa Berak atsegiten dit.

Bere izenaren ederez
bide zindoetan Berak narabil.

Eriotz-kerizpetaan ibili-aren ba;
gaitz-beldurik ez det izango, Zeori nerekin
zaudelako.

Zure zigora eta zure makila, biak neretzat porgile.

Ostalari eskuzabal.

Nere etsayen aurkez, eta nere begien aurrean
maya Zeorek gertatzen didazu.

Burua gaimel lediz busti-busti yartzen didazu,
eta gañezka dagon nere edentzi au, ai zein
edertsu dan.

Zure erukitasunak yarai bezait
nere bizitzako egun guztietan;
Yaubereng etxean bizkide izan naizala,
egun luze-luzeetan.

Jahveh est terra et plenitudo eius,
orbis terrarum et universi qui habitant in eo:
quia ipse super maria fundavit eum,
et super flumina stabilivit¹ eum.

Quis ascendet in montem Jahveh,
aut quis stabit in monte sancto eius?

Innocens manibus et mundo corde,
qui non accepit in vano animam eius,²
nec iuravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem a Jahveh,
et misericordiam a Deo salutari suo.

Haec est generatio quaerentium eum,
quaerentium faciem Dei Jacob.

Jahveh rex, ingrediens in Sion.

I. Attollite, portae, capitella vestra³;
et elevamini, portae aeternales,
et introibit Rex gloriae.

II. Quis est iste Rex gloriae?

I. Jahveh, fortis et potens,
Jahveh, potens in praelio.

I. Attollite, portae, capitella vestra³;
et elevamini, portae aeternales,
et introibit Rex gloriae.

II. Quis est Rex gloriae?

I. Jahveh exercituum⁴ ipse est Rex gloriae.

239. Er. Sarunbataren ondorengoan¹: Dabiden eresia.

Sionen bizitzeko lain, nor?...

Yaubereya da luira, eta lur osoko day-dana;
Yaubereya lurbira, eta bertako biztanle guztiak:
itjasoen-gaiñ Yaube berak, luira irazan zulako,
ibayen-gaiñ lurbira gogortu zulako.

Yauberen mendi^{1b} goiraño, i nor igoko da?
bere mendi dohean^{1b}; i nor geldituko da bertan?

Esku-loige ta biotz-garbi dana,
Yauberen gogoa alperik artzen ez duna,
gezurkiro urkeari zihik ez dagiona.
Yaubegandik onespina, Yainko bere esakorgandik erukiona
oretzek artuko du.

Auxe gizadi auxe da, Yauberen yaraile;
Yakoben Yainkearen, aurpegi-bilatzaile.

Yaube bakalduna
Sionen sartzen.

I. Yaso itzazute yaso, ate-burua, atok,
gora zaiterte gora, aiñ ate aintziñako-ok;
bakaldun aintzatsua sartzekotan dator-da.

II. Bakaldun aintzatsu ori, i nor da ba?

I. Yaube indartsu ta altsu,
Yaube gudan gogortsu.

I. Yaso itzazute yaso, ate-burua, atok,
gora zaiterte gora, aiñ ate aintziñako-ok;
bakaldun aintzatsua sartzekotan dator-da.

II. Bakaldun aintzatsu ori, i nor da ba?

I. Au guda-gizosteen Yaube-au, bakaldun aintzatsu
da ber-au.

Ps. XXIV.

Praecenteri : Psalmus David.

Orans meditans orans.

Orans ...

Ad te, Jahveh, levavi animam meam;
Deus meus, in te confido, non erubescam,
neque irrideant me inimici mei.

Sed universi qui in te sperant, non confundentur:
confundantur contra frustrati, omnes iniqua agentes.

Vias tuas, Jahveh, demonstra mihi,
et semitas tuas me doce,
dirige in veritate tua, et me doce,³
quia tu es Deus salvator meus,
et te sustinui tota die.

Reminiscere, Jahveh, miserationum tuarum,
et misericordiarum tuarum aeternarum.⁴

Delicta iuventutis meae et ignorantias meas
ne memineris;
secundum misericordiam tuam memento tu mei,⁵
propter bonitatem tuam, Jahveh.....

Meditans ...

Dulcis et rectus Jahveh;
ideo monstrat peccatoribus viam,⁵
dirigit⁶ mansuetos in iudicio;
edocet⁶ mites vias suas.

Universae viae Jahveh misericordia et veritas
requirentibus testamentum eius et testimonia
eius:

Otoiketari... Begalketari... Otoiketari

Otoiketari...

Yaso det, Yaube, zugara nere gogoa,
 Zugar, ene Yainkogan, nago usteontsu, ez hadi^{la}
 nitzar nere etayak barerik ez dagi^{la}: lot^{atu},
 Zugar ditxarotenak oro, ez dira ez lot^{apetuko}:
 lot^{apetu} bitez beriz ukoki, zindogekiro dabilzanak.
 Yaube, zure bide-ok erakutsi,
 zure bidezingor-ok irakatzi itzadazu.
 Zure ontasunez, bide-erakule ta irakasle izan zatzakit;
 Zeori Yainko eri, gaizkale zakidan-erkero,
 egun osoz Zugar itxaroten nagon-erkero.
 Zure erukitasunak, Yaube, gogoratu itzazu,
 baita urte-cunkadetako biguntasunak ere.
 Gartzetako gaizkiñ eta ez-yakiñak, oyek ez gogoratu,

Zure erukitasunaren neuriz ordea,
 gogoratu zaite nitzar, Yaube, zure ontasunez.

Begalketari...

Gozo ta zuzen da Yaube;
 oregaitik bidez galduak, Berak bideratzen ditu.
 Otzanak zuzentzar zuzentzen ditu,
 eta bere bideak biotz-bigundunei erakusten dizkie.
 Bere itun-arauen-bila dabilzanentzat,
 Yauberer bide guztiak, erukitasun eta
 ontasun...

Propter nomen tuum, Yahveh,
propitiare peccato meo; multum est enim.
Quis est homo qui timet Jahveh?
Ipse monstrabit ei viam quam eligat.⁸
Anima eius in bonis demorabitur;
et semen eius hereditabit terram.
Secretum Jahveh timentibus eum;
et testamentum ipsius manifestat¹⁰ illis.

Orans...

Oculi mei semper ad Jahveh
quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos:
Respice in me et miserere mei;
quia unicus et pauper sum ego.
Multiplicatae sunt tribulationes cordis mei;
erue me de necessitatibus meis.¹¹
Vide humilitatem meam et laborem meum
et dimitte universa delicta mea.
Respice inimicos meos, quoniam creverunt
multum,¹²
et odio iniquo me oderunt.¹³
Custodi animam meam et me erue¹³;
non erubescam, quoniam in te speravi.¹³
Simplicitas et aequitas me conservent¹⁴,
quia te sustinui.¹³

Libera, Deus, Israël ex omnibus tribulationibus
suis.

Nere obena, aundi izan-aren,
zure izen-aren asketsi idazu.

Yauberen beldur dan gizona ; nor da ?
bide-auteztean, Bera izango zayo bide-erakusle.

Bere burua zoriontzan yareiko du,
eta bere ondorentzak lura ondoretuko du.

Bere beldur diranentzat Yauberen acpekeak ;
bere ituna beayei darakuskie.

Otoikeran ...

Oñak Yaubek jegadatik ateratzen dizkidalako,
Yauberuntz dauzkat beti nere begiak-yajota.

Begira heri eta eruki zatzakit,
bakar eta txiro yakus-eta.

Nere bictzeko laria ugartu zazkit,
nere naigabeetatik atera nazazu.

Nere miñ-atsekabeak ikus itzatzu ;
eta nere gaizkiñ guztiak asketsi itzadazu.

Begira zazu nere etsayak askotu zarkidala,

eta gorote zindogez gorote nautela.

Ene gogoa yarei zazu, eta nerau azke nazazu ;
lotsaturik ikusi ez nadiñ, Zugan itxaro dedan-
ezkerre.

Tolesgetasunak eta zintzetasunak gorde nazatela,
Zugan itxaron dedan-ezkerre.

Azke zazu Israel, Yainko orek, bere zoritxar
guztietatik.

Ps. XXV. Praecentori: Psalmus David.

Innocentiae professio.

Ius meum tuere, Jahveh, quoniam ego innocenter
incedo,²

et in Jahveh sperans non infirmabor.

Proba me et tenta me, Jahveh,³

ure renes meos et cor meum.

Quoniam ante oculos meos est misericordia tua,³
et in veritate tua ambulo:⁴

non sedeo cum concilio hominum vanorum,⁵

et cum iniqua gerentibus non convenio;⁶

odio habeo⁷ conventum malignantium

et cum impiis non sedeo⁷:

lavo⁷ inter innocentes manus meas

et circumdo⁷ altare tuum, Jahveh;

audiri faciens⁸ vocem laudis

et enarrans⁷ universa mirabilia tua.

Diligo⁷, Jahveh, decorem domus tuae
et locum habitationis gloriae tuae.

Oratio.

Ne perdas cum impiis, Deus, animam meam,

nec⁷ cum viris sanguinariis vitam meam;

in quorum manibus sunt iniquitates,⁸

quorum dextera est muneribus repleta.⁹

Ego autem in innocentia mea ambulo,¹⁰

stat in rectitudine¹¹ pes meus;

Redime me et miserere mei;

in conventibus¹² benedicam te, Jahveh.

25g. Er. Ahojburuari : Dabiden eresia.

Igarlearen ibilera garbiak.

Nere eskubidea zaidazu, Yaube; garbiro nabiltzen-
ezkero;

vai; Yaubegan itxaronik, ez naiz ez aulduko.

Jkustatu ta artertu nazazu, Yaube otek,
nere gultzurun-biotzak, suz artertu itzazu;
nere begien aurean zure erukia daramatelako,
eta zure egiaren-egiz, bide-egiten niyoalako.

Batzar gezurtsuetan ez naiz inoiz ere yari,
zuzen-aurka dagitenekin, ez naiz inoiz barkide;
gaizgileen batzarak goroto ditut,
deungeekin, ezta bein ere yarkide.

Gizorte erugeen-arteon nik, nere esku-garbitzea;
eta zure opalmaya, Yaube, inguratzea;
nere goraltz-abotsak entzun-eraziz,
zure arigari guztiak aldarikatuz...

Maite det, Yaube, zure etxearen edera,
zure aintza bizi dan tokia maite det.

Otoya.

Ene Yainko, ez deungeekin galdu nere gogoa
ez nere bizitza galdu gizon odoltraleekin;
beren eskuak zindogetzar veterik dauzkatenekin,
beren eskuma opariz beteta dutenekin...

Di ordea, garbi-garbi nabil,
nere onak zuzentzan gogor daude.

Ber-erosi nazuzu; eruki-zatzakit-eruki:
gizosteen batzarretan goralduko zaitut, Yaube.

Ps. XXVI - Psalmus David, priusquam ungeretur.

Quem timeam?.....

Jahveh illuminatio mea et salus mea: quem timebo?
Jahve protector vitae meae: a quo trepidabo?

Cum appropinquarent contra¹ me nocentes, ut
ederent¹ carnes meas,
qui tribulant¹ me inimici mei;

ipsi impegerunt² et ceciderunt.

Si consistant adversum me castra, non timebit
cor meum.

Si exurgat adversum me praelium,
etiam tunc³ ego sperabo..

Unum petii.

Unum⁴ petii a Jahveh, hoc⁴ requiram;
ut inhabitem in domo Jahveh omnibus diebus
vitae meae,
ut videam pulcritudinem⁵ Jahveh et visitem
templum eius.

Quoniam si⁶ abscondit me in tabernaculo suo,
si⁶ in die malorum

protegit⁷ me in abscondito tabernaculi sui:

in petram⁷ me exaltat⁸; | circumdantes¹⁰

tunc certe⁹ exaltat⁹ caput meum super inimicos meos |

Ideo¹¹ immolabo in tabernaculo eius hostiam
vacciferationis,
cantabo et psalmum dicam Jahveh.

269. Er. Dabiden eresia: igortzia ' izan baño lenagokoa.

Ni ¿ noren beldur ? ...

Yaube zait argi ta osasun ¿ noren beldur euki ?

Yaube-zait nere bizitzaren zaintzale ¿ noren
ikara egon ?

Kalte-egileak nere aurka, urceratu
zazkidatanean,
nere aragiak yateko, etsayak ni yazaritzen
zetozkitenean;

beayek zoztorturik erori egin ziran.

Nere aurka guda-gizosteak yartzen ba' dira ere,
ez du nere biotzak beldurik izango;

eta nere aurka, lijkara eraikiko ba' litz,
aldi artan ere itxarontsu egongo naiz ni.

Eskaritxo bat...

Eskaritxo bat dagiot Yauberi, oren bila nabil-eta:
nere bizitzako egun guztietan, Yaubereren etxean
bizitzea;

Yaubereren edertasuna ikusten eta beraren yauretxea
ikertzen.

Bere biztegiaren eskutatzen ba' nau,
bere biztegiako estaltokian zoritxareko egunean
zaintzen ba' nau;

aitz-gaiñ gañeratu nau;

orduan bai gañeratu du nere burua, bere barayoko
etsayen aurka.

Oregatik, eskeintza dea dartsua bere biztegiaren yaupalduko diot,
abes-eresiak abestuko dizkiot Yauberi...

Oratio.

Exaudi, Jahveh, vocem meam, qua clamo,¹²
miserere mei et me exaudi.¹³

Tibi loquatur¹⁴ cor meum, exquirat¹⁴ te facies mea;
et faciem tuam, Jahveh, requiram ipse¹⁵...

Ne avertas a me faciem tuam,¹⁶
ne declines in ira a servo tuo;
adiutor meus esto; ne me derelinquas¹⁶
nec me despicias.¹⁷ Deus salvator meus.

Quoniam pater meus et mater mea me dereliquerunt,¹⁶
Jahveh autem me assumpsit.¹⁶

Viam tuam, Jahveh, demonstra mihi,¹⁸
et dirige me in semitam rectam propter
inimicos meos.

Ne tradideris me in animas me tribulantium,¹⁶

quoniam insurrexerunt in me testes iniqui,
et mentita est iniquitas contra me.¹⁹

Credo videre bona Jahveh, in terra viventium.

Expecta Jahveh, viriliter age,
et confortetur cor tuum, et sustine Jahveh...

Otoya.

Deada'rez dagizudan abotja, entzun idazu, Yaube;
eruki zaitz nitzaz eta entzun heri entzun.

Itz-beaizu Zuri nere biotzak,
zure bila bebil nere aurpegia;
zure aurpegiaren bila, nebil nerau ere.

Ez nigandik besteratu zure aurpegi-ori,
ez aje'rez aldendu zure otsein onen-gandik:
urgazle zatzakit; ez utzi ez ni,
ez ni iguiñetsi, ene Yaingo azketzale orek.

Nere aitak eta nere amak zapuztu ninduten zapuztu;
Yaubekberiz beretzat artu nindun.

Zure bide-ori erakutsi-idazu, Yaube;
eta nere etjayakgatik, bide zuzenera zuzendu
nazazu.

Di yazartzen nauten gogo-gaiztotara ez nazazu
yaurti:

ziñaldari zindogeak nere aurka yaiki zarkit-eta,
zindokeriak ere nere aurka gezurki diardu-ta.
Yaubereren ondasunak bizien luzean ikusteko
naizela, ziñisten det.

Yauberi itxoin egiozu, gizonkire ekiñ,
xuspertu beaizu biotza, eta itxoiñ Yaubegan...

Ps. XXVII

Psalmus ipsi David.

Cum impiis ne me punias.

Ad te, Jahveh, sum clamans;¹

Deus meus, ne mihi oburdescas;²

ne quando te mihi taceat;³

adsimiliter⁴ descendentibus in lacum.

Exaudi, Jahveh, vocem deprecationis meae,

dum ad te deprecor;⁵

dum extollo manus meas ad templum sanctum
tuum.

Ne simul trahas me cum peccatoribus,

et ne me perdas cum operantibus iniquitatem;⁶

qui loquuntur pacem cum proximo suo,

mala autem in cordibus eorum.

Oratio imprecatoria.

Da illis secundum opera eorum

et secundum nequitiam adinventionum ipsorum.

Secundum opera manuum eorum tribue illis,

redde retributionem eorum ipsis.

Quoniam non considerant⁷ opera Jahveh,

et opera manuum eius,

destrue⁸ illos, et non aedifices⁹ eos.

Benedictus Jahveh quoniam exaudivit vocem

deprecationis meae;

Jahveh adiutor meus et protector meus.

279. Er.

Dabid beraren eresia.

Zin dogeekin ez ni zigorkadalu

Zuri, Yaube, nagokizu deadarka;
ez nitzat, ene Yainko, gortu;
zu nitzat ixildukurik,
leizera yezten dirarekin berdin du ez nadiñ.
Entzun idazu, Yaube, nere arentz-orua,
zure ganutz otoika diardudanean,
zure yaurretzerutz nere eskuak yajotzen¹
nabileneaz.

Ez ni obendariekin hatera haraz erabili,
zin dogegileekin ez ni ondatu;
urkoari gertakiro itz-dagiotezekin,
bearen biotzetan gaitz-okerak eukirik.

Arao-otoya²...

Eman oyei beren eginen neuriz,
beren asmakuntzen gaitokeriaren neuriz.
Beren eskuen egintzen neuriz ordeindu oyei,
bearen erdeintza ordeindu oyei.
Yauberan egintzak eta bere eskuen egintzak
ez dituzte gogoan artzen;
oildu itzazu oyei, eta ez beriz yaje beok.
Oñetsia izan bedi Yaube; nere arentz-orua
entzun didalako,
Yaube, ene laguntzale, ene zaidari oiek.

In ipse speravit cor meum, et habui adiutorium³⁰

et re floruit caro mea;
et cantico meo confitebor ei.

Jahveh fortitudo plebis suae,
et protector est salutis christo suo⁴¹

Salvum fac populum tuum, Jahveh,
et benedic hereditati tuae,
et rege eos et extolle illos usque in aeternum.

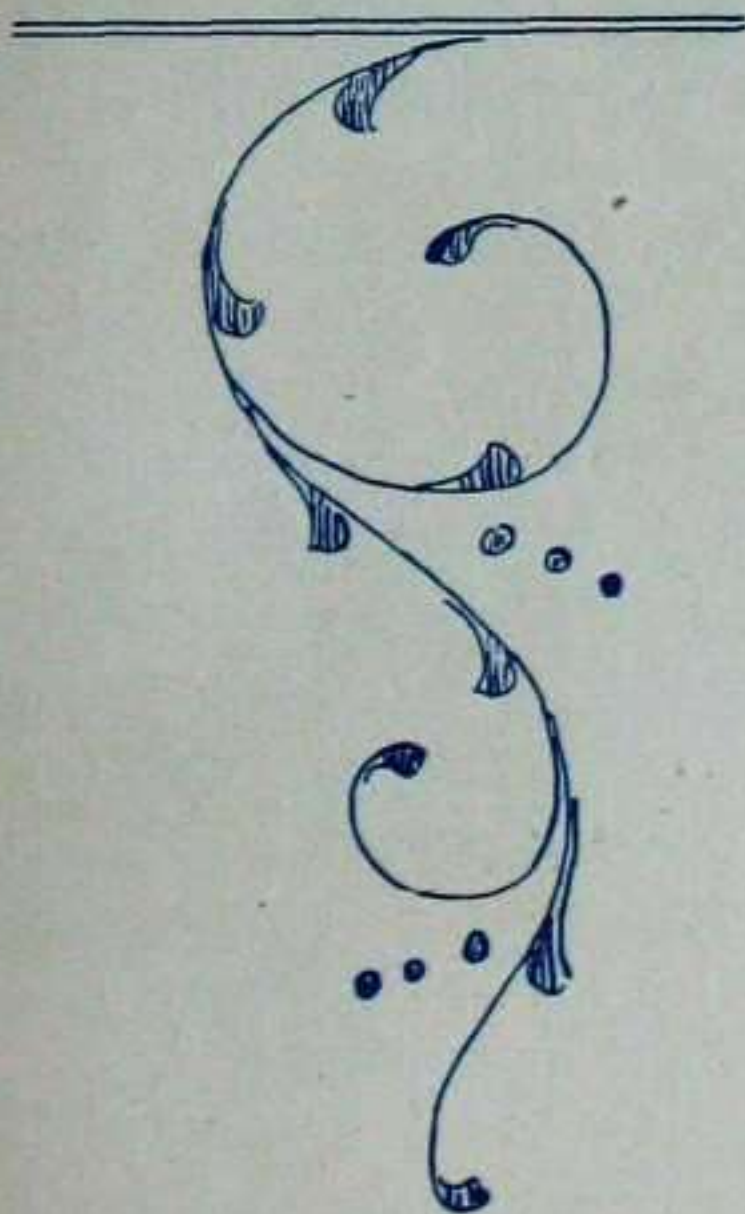

Beragan itxaron zun nere biotzak, eta urgazia
euki nun;

eta ber-lilitu egin zitzaidan nere aragia;
eta nere abestiz, Bera goretsiko det.

Bere eritxoaren indar da Yaube,
eta bere Agortziari³ babesle ojasunkor zayo.

Yarei zazu, Yaube, Zeoren eria,
eta onetsi zazu Zeoren ondorentza;
eta zeorenok yauri ta goratu itzazu beti-
betiko.

Ps. XXVIII - Psalmus David in conuocatione
tabernaculi. Potentia Jahueh
in tempestate.

Afferte Jahueh, filii Dei,
afferte Jahueh gloriam et honorem;
afferte Jahueh gloriam nomini eius;
adorate Jahueh in atrio sancto eius.....

Vox Jahueh in tempestate.

Vox Jahueh super aquas;
Deus maiestatis intonuit;
Jahueh super aquas multas.

Vox Jahueh in virtute,
vox Jahueh in magnificentia;
vox Jahueh constringentis cedros;
etiam cedros Libani constringit Jahueh:²
et saltare facit
tanquam vitulum Libanum,³
et Sarion, tanquam filium bubali.⁴

Vox Jahueh intercidentis flammam ignis,
vox Jahueh concutientis desertum,
etiam desertum Cades commouet Jahueh.⁵

Vox Jahueh conteruentis quercus
et decorticantis silvas;⁶
et in temple eius
omnes dicunt⁷: "Gloria".

Jahueh diluuium inhabitat,⁸
et rex in aeternum sedet Jahueh.⁹
Jahueh dat fortitudinem populo suo,¹⁰
Jahueh populo suo benedicit cum pace.

289. Er. Dabiden orreia: [Yaubereri] haru-txabola¹
egin eta berealaxe koa.

Ekaitza ...

Yaubereri indarra ...

Ekaitzi Yauberi, Yainkearen semeok,
ekaitzi Yauberi, aintza ta geraltza ...
ekaitzi Yauberi izen-aintza ...
gur-egiri Yauberi bere atadi deusean.

Ekaitza ... Yaubereri orua ...

Yaubereri orua euri-odei-gairi,
inuzturika dabil ba aundikuntzako Yainkoa ...
euri-ur-audien-gairi Yaube ...

Yaubereri orua ... ai arei indarra! ...
Yaubereri orua ... ai arei aundikuntza! ...

Yaubereri orua ... eretzak⁴ zeetuta,
Liban-mendiko eretzak⁴ ere zeetuz ditu Yaubek-eta ...
Liban-mendia⁵ zekortxo bat bezela ...

Xirioy-mendia⁵ idiburukunye bat bezela,
biak darabilzki yauzika ...

Yaubereri orua ... arei su-gar-txinpartak ...

Yaubereri orua ... lekaroari ere ikara daragio,
Kadesko lekaroari ere ikara daragio Yaubek-eta ...

Yaubereri orua ... ta aritzak, ezpal ...

[Yaubereri orua ...] ta txarak tximist-argitu ...

Eta aldi-artan-bertan, an bere txadusean
an daude guztiak "¡Gora! ... ¡Gora!" esaten ...

Ekaitzaren ufalean, antxe da biztanle Yaube,
antxe dayeri Yaube ... betiko Bakaldun ...

bere eriarri indarra damayon Yaube ...
gentza-emanaz, bere erria opesten dun Yaube ...

Ps. XXIX - Psalmus cantici in dedicatione domus: David.

Benignitas Jahveh.

Exaltabo te, Jahveh, quoniam me suscepisti,¹
nec inimicos meos super me delectasti!

Jahveh Deus meus, ad te clamavi,¹ et me sanasti;

Jahveh, eduxisti ab inferno animam meam,
salvasti me a descendantibus in lacum.

Psallite Jahveh, sancti eius;
et confitemini memoriali² sanctitatis eius.

Quoniam ad momentum est ira eius,³

et ad vitam repropitiatio eius;⁴
ad vesperam demorabitur fletus,
et ad matutinum laetitia.

Ego autem dixi in abundantia mea:
non movebor in aeternum.

Derelictio inexpectata.

Oratio.

Jahveh, in benignitate tua
praestitisti decori meo fortitudinem;
sed⁵ avertisti a me faciem tuam,
et factus sum conturbatus.

Ad te, Jahveh, clamo,⁶
et ad Deum meum deprecor.⁶

299. Er. - *Abej-erejia*¹: Yauberēn etxeko aduñcañ: Dabidena

Yauberēn onbera.

Goretziko zaitut, Yaube; Zugañ artu ninduzulako,
eta nere etjayak ene aurka poztu ez zenitulako.

Yaube, ene Yainko ori, Zuri deitu nizun, eta
ojatu ninduzun:

lurpiluntzatic nere gogoa atera zendun;
ur-leizera yexten diranetatik azke ninduzun.

Eresketan egiozute Yauberi, bere deunok;
bere izen deunari goresketan egiozute.

Bere aserea unekoa dalako,
bere ber-erukia ordea, bizitza guztirako:
ilunabarertutz izan oi dira negarak,
egunabarertutz poz-alaitasunak...

Nik nere ugari-aldian esan nun:
"ez det inoiz kilikolorik egingo"...

Utegabe utzita...

Otoya...

Yaube zure ontasunez
indartu egin zenidan nere edertasuna;
baña alden du zenidan zure aurpegi ori,
eta txora bioturik gelditu nintzan.

Zuri nagokizu, Yaube, deadarka;
Zuri, ene Yainko ori, arenka.

Quae utilitas silentii mei,⁷
descendentis⁸ in corruptionem?
Numquid pulvis confitetibus tibi?
aut veritatem tuam annuntiabit⁹?

Audivit Jahveh et misertus est mei,
Jahveh factus est adiutor meus.
Converte planctum meum in gaudium mihi;
conscide saccum meum
et circumda me laetitia,
ut cantet tibi gloria mea, et non sileam!¹⁰.....

Jahveh Deus meus,
in aeternum confitebor tibi.

Usteltegira erortzen ba' naiz,
i nere ixiltzeak zein onura ekarri? ...

i Goretziko ote zaitu ba autsak? ...
i autsak zure egia aldarikatuko ote du ba? ...

Entzun nindun Yaubek eta nitzaz erukitu zan;
Yaube, neri, laguntzale egin zitzaidan.

Poz-biurtu idazu nere negarketa;
nere il-yantzia uratu idazu,
eta pozez soñekotu nazazu;
Zuri, ixiltzeke, nere aintz²-onek abestu dizatzun.

Bai, Yaube ene Yainko ori,
beti-beti goresketan dagiketzut Zuri.

Ps. XXX. - Praeceptorum: Psalmus David, pro ecstasi.

Spei in Jahveh.

In te, Jahveh, speravi, non confundar in aeternum,
in iustitia tua me libera.¹

Inclina ad me aurem tuam,
accelera ut me eruas:¹
esto mihi in Deum protectorem
et in domum refugii,
ut salvum me facias:
quoniam tu es fortitudo mea et refugium meum¹
et propter nomen tuum me deduces et
erutries.¹

Educes me de laqueo hoc quem absconderunt
quoniam tu es protector meus. mihi,

In manus tuas commendo spiritum meum:
tu me redimes, Jahveh, Deus fidelis.²

Odisti illos qui vane observant vanitates,
ego autem in Jahveh speravi.

Exultabo et laetabor in misericordia tua,

quoniam respexisti humilitatem meam;
salvastis de necessitatibus animam meam
nec conclusisti me in manibus inimici;
statuisti in loco spatiose pedes meos.

30g. Er. - Abesburuarentzat: Dabiden erejia: ariturik¹
zegorakoa.

Yaubegari itxaron.

Zugari ditxarot, Yaube, ez hariz inoiz lotsapetuko:
zure zindotzaz azke harazu.

Belaria herreganutz har zazu,

ni ateratzeko azkartu zaite;

ene Yainko, zaindaritzat

eta ene igestokidun etxetzat zatrazkit,

azke hari harazun:

herre indar eta herre igestoki, Zeori zeran-ekero,

eta Zeoren izenagatik, erabili eta azi oi

harazun-ekero.

Estali didaten segadatik, Zeoren aterako harazu,
herre zaindari Zeori zeralako.

Herre gogo-asaja Zeoren eskuetan uzten dizut;²

Zeoren ber-erosiko harazu, Yaube, Yainko

zintxo-oren...

Ukerien begira uskiro dabiltzanak, goroto dituzu;

nik beriz, Yaube, Zugari det itxaron.

Portuko hariz, eta baita alaitu ere,

zure erukitasunagaz

herre txikitajuna begiratu dezulako;

lari-aldietatik herre gogoa azketu dezu,

eta herre etxayen eskuetan ez harazu eskuperatu:

herre onak beriz toki zabalean hari dizkidazu.

Miseria et tribulatio.

Miserere mei, Jahveh, quoniam tribulor;
tabescit maerore⁴ oculus meus, anima mea et
venter meus.

Quoniam defecit in dolore vita mea,
et anni mei in gemitibus:
infirmata est in paupertate virtus mea,
et ossa mea contabuerunt,⁵
ceram omnibus inimicis meis.⁶

Factus sum vicinis meis opprobrium summum,⁷
et timor notis meis:

ecce⁸ a me fugiunt qui in plateis me vident.⁹

Oblivioni datus sum a corde tanquam mortuus,¹⁰
factus sum tanquam vas perditum.

Immo¹¹ audiui vituperationem multorum
commerantium in circuitu mei,¹²

dum adversum me consilium inirent,¹³

et auferre animam meam cogitarent.¹⁴

Fiducia in Jahveh.

Ege autem in te, Jahveh, speravi;

dixi: "tu es Deus meus;

in manibus tuis sortes meae."

Eripe me de manu inimicorum meorum et me
persequentium.¹⁶

Illustra faciem tuam super servum tuum,
salvum me fac in misericordia tua;

quoniam te invocavi, Jahveh, non confundar.¹⁷

Landertza eta atsekabeak...

Erukitu zaiten nitzaz, Yaube; atsekabeturik nago-ta;
begia goibeldurik igatu zait, eta baita gogo-
baruak ere.

Bizmena miñen-miñez akitu zait,
zotinka zotinka nere urteak diyoazkit:
indargetu egin zait landertzaz indara,
nere ezurak usteldu egin zazkit,
nere etsai guztien-aurean.

Nere auzokoentzat agitz irigarri egin naiz,
beldurgarri nere ezagunentzat;
ora or igesik nigandik, enparantzetan jakustenak
Jlda bezela artuta naukate bietzetik,
ontri galdua bezela egin da nago.

Areago, nere inguruan daudenak,
nitzaz gaizki esaten entzun ditut,
nere aurka asmaketak asmatzen,
bizitza neri kentzea, buruan artzen.

Yaubegaren itxaroen.

Nik ordea, Zugan, Yaube, itxarontsu diraut:
nik dasat: "Zu zatzakit ene Yainko",
nere zori-zotzak zure eskuetan daude.

Nere etsayen eta nere yazarleen eskuetatik
atera nazazu:

Argitu zazu zure otsein onen-gaiñ zure aurpegi-ori
zure erukitajun ez azke nazazu:
Zuri dei dagizudan-ekero, ez naiz ez alketuko.

Erubescant impii et deducantur in infernum;
muta fiant labia dolosa,
quae loquuntur adversus iustum insolenter¹⁸
in superbia et despectione.¹⁹

Benignitas Jahveh.

Quam magna multitudo dulcedinis tuae, Jahveh,
quam te timentibus abscondis!²⁰
quamque in te sperantibus operaris²¹
in conspectu filiorum hominum!...

Abscondis²² eos a conturbatione hominum
in abscondito faciei tuae;
protegis²¹ eos a contradictione linguarum
in tabernaculo tuo.

Benedictus Jahveh
quoniam mirificavit misericordiam suam
mihi quasi urbem munitam.²³

Ego autem dixeram²⁴ in excessu mentis meae:
“Proiectus sum a conspectu²⁵ oculorum tuorum.”

Sed²⁶ dum ad te clamarem,²⁷
tu exaudisti vocem orationis meae?²⁸

Diligite Jahveh, omnes sancti eius,
quoniam fideles conservat²⁸ Jahveh,
et retribuit ad amussim,²⁹ operantibus
superbe.³⁰

Viriliter agite,
et confortetur cor vestrum,
omnes qui speratis in Jahveh.

Sotzapetu ta yetxi bitez lurpiluntzara deungeak;
mintzul bitez ezpain xuriak,
aroki ta hardaka
zindoaren aurka laidozki itz-dagiteyak.

Yauberan biotz-samurtasuna.

Ai zein aundia dan, Yaube, zure samurtasunaren askotza,
zure beldur diranentzat estalita daukazuna!
Zugan ditxarotentzat,
gizajemeen-aurean gertu oi dezuna!...

Zure aurpegiaren eskutuan,
gizonen nabastaldietatik estaltzen dituzu;
zure biztegiaren
mingain auzerariengandik zaintzen dituzu.

Ohetsia izan bedi Yaube;
nitrat bere erukitasuna, uri gogor bat bezela,
gelgaritu dulako.

Nere adimenaren lituratze baten, esan nun nik:
"Zure begien ikuspegitik yaurtita nago ni"...

Baña Zuri deadarka negoala,
nere otoi-orua Zeorrek entzun zenidan.

Maite zazute Yaube, Bere deun guztiok,
zintsoak Yaubek iraun-erazi oi ditu-ta;
arokiro dagitenei beriz, neurri-neuriz
ber-ematen die-ta.

Ekin gizonkiro;
eta Yaubegaren itxaron dezutenon biotz-eri
indartu-bedi-indartu.

Ps. XXXI. - Ipsi David: Intellectus seu Maskil.

Post peccatum remissum
beatitudo.

Beati,

quorum remissae sunt iniquitates,
et quorum tecta sunt peccata.

Beatus vir,

cui non imputavit Jahveh peccatum,
nec est in spiritu eius simulatio.¹

Quoniam tacui, attrita sunt² ossa mea,
dum rugirem³ tota die;

nam die et nocte⁴ gravabatur⁵ super me manus
tua,

dum ardoribus aestivis versarer in aerumna mea⁶...

Sed⁷ delictum meum cognitum tibi feci
et iniustitiam meam non abscondi.

Dixi:

Confitebor adversum me iniustitiam meam
Jahveh,

et tu remisisti impietatem peccati mei.

Propter hoc⁸ orabit ad te omnis sanctus

in tempore opportuno;

ut cum inundaverint aquae multae,

ad illum non accedant⁹.

Tu es refugium meum a tribulatione quae me
circumdat⁹;

tu¹⁰ exsultatio mea, erue me ab his qui me

circumdant."

319. Er. - Dabidena : adigaya .

Azkespen ondorengo
zoriontasuna.

Zorioneko gizonak,
zindogetzak azketyi
eta obenak estalki zitzazkietanak.

Zorioneko gizona,
Yaubek obenik egozten ez diona,
bere gogoan azpikeririk ez duña...

Jxilik negelako, ezurak ausi egin zitzazkidan,
egun osoz oruka niardula;

zure eskua gau-t-egun nere-gain aztun
zegeala,

nere naigabean uda-beroz iraulka nebitela...

Baña agertu nizun nere gaizkiña,
ez nizun eskutatu nere zindogetza.

Esan nun:

"Aitortuko diot Yauberi nere-aurka nere
zindogetza,

eta nere obenaren deungetza Zeorrek azketyi zehidan.

Oregaitik aldionez otoi egingo dizute Zuri
deun diran-diranak;

eta ur aundien ugoldetan ere

ayengana ez dira urbilduko ur-aundiak.

Zu zatzakit igestoki, inguraturik naukan
yazarketan;

nere poz-ituri orek, inguratzen nautenengandik
atera nazazu.

Erudiam te.

Erudiam te,¹²

et instruam te de via qua incedas;
firmabo super te oculos meos.

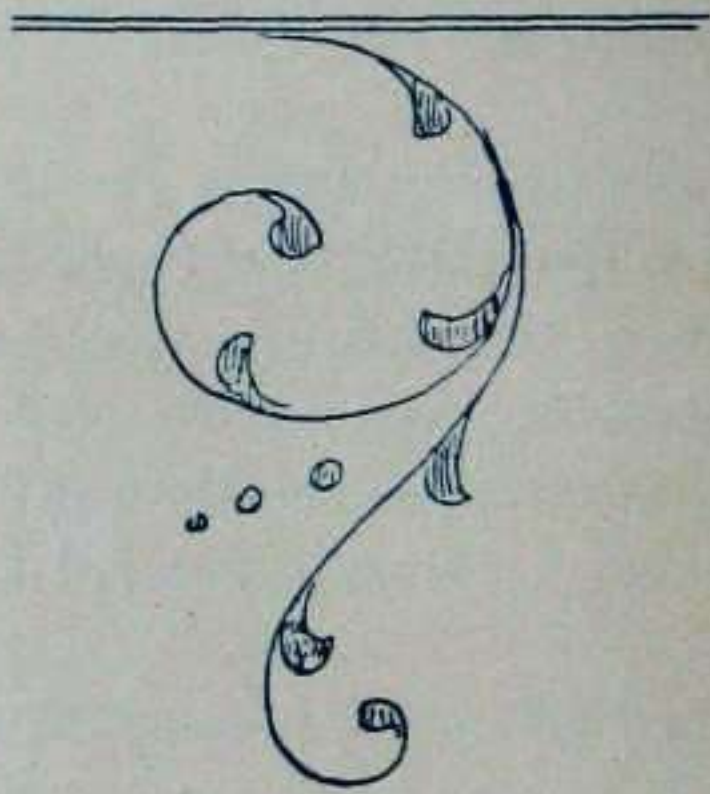
Nolite fieri sicut equus et mulus,
quibus non est intellectus:

quibus¹⁴ in campo et freno maxillas constringis¹⁵
ut¹⁶ ad te non approximent.¹⁷

Multa flagella peccatoris;

sperantem autem in Iahveh misericordia
circumdat.¹⁸

Lætamini in Iahveh et exultate, iusti,
et gloriamini, omnes recti corde.

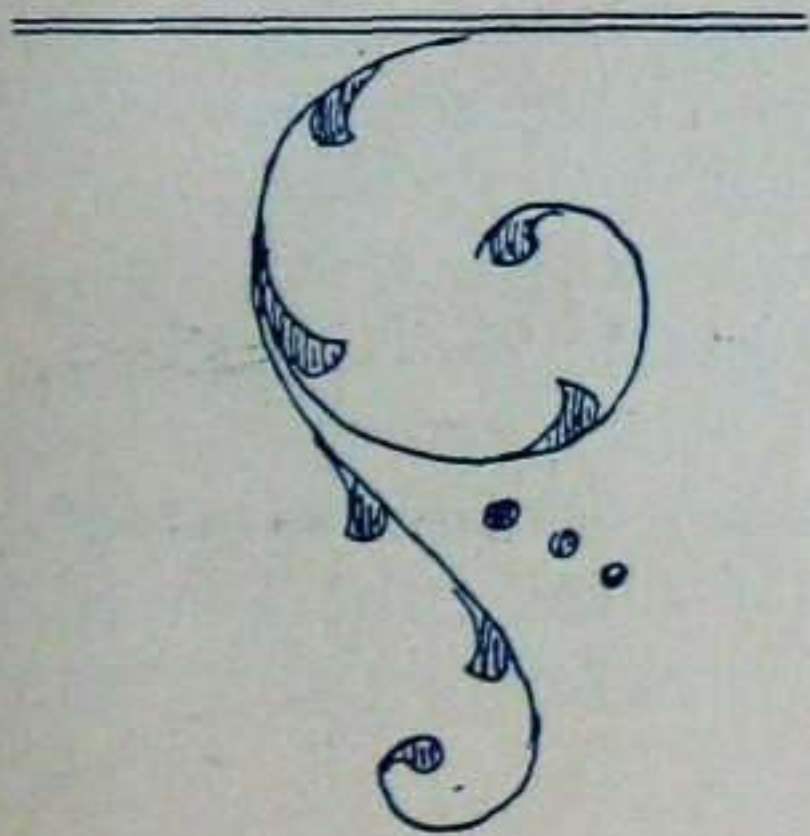
Jrakaskintza edera.

Zure-gaiñ nere begiak kokaturik,
neronek yakintzuko zaitut;
ibiltzeko bidea neronek argituko dizut.

Zugara urbildu ez ditezan,
matsalak ao-burukoz lotzen dizkiezun abereekin,
adimenik ez duten zaldi-mandoekin,
ez ayek bezalako egin zeori ere...

Obendariari zigorkada aske;
Yaubegaz itxaroz duna beriz, erukitasunak
alde-orotzen du.

Poz-alaitu zaitzte Yaubegaz, zindok;
eta aintz-alaitu zaitzte, biotz-zuzendun
guztiok.

Ps. XXXII. Psalmus David.

Laudes Jahveh.

Exsultate, iusti, in Jahveh:
rectos decet collaudatio.
Confitemini Jahveh in cithara:
in psalterio decem chordarum psallite illi;
cantate ei canticum novum,
bene psallite ei in vociferatione.
Quia rectum est verbum Jahveh
et omnia opera eius in fide:
diligit misericordiam et iudicium:
misericordia Jahveh plena est terra.
Verbo Jahveh firmati sunt caeli,
et spiritus oris eius, omnis ornatus¹ eorum.
Congregat sicut in utre aquas maris,
ponit in thesauris abyssos.
Timeat Jahveh omnis terra;
ipsum formident universi habitatores² orbis.²
Quoniam ipse dixit, et facta sunt;
ipse mandavit, et creata sunt.
Jahveh dissipat consilia gentium,
reprobat autem cogitationes populorum
et reprobat consilia principum;
consilium autem Jahveh in aeternum manet;
cogitationes cordis eius in generatione et
generationem.

Yaube goraltzen.

Yaubegan portu zaitetze, zindook;
zuzenei dagokie Yaube gorestea.

Ereskiñez, Yaube aitortu zazute
amar-aridun ereskiñez eres-egiozute;
abesti beria abestu ezayozute,
oyu edereez eres egiozute.

Yaubereng itza zuzena dalako,
Bere egintza guztiak kirmentasun-gain eraikitzen
erukitza ta epaitza maite ditulako, [diralako;
Yaubereng erukiz lura veterik dagolako.

Yaubereng itzez ortze-goyak gogorturik daude,
eta bereng edertza guztia, Bere aoko asnasaz...

Zaragian bezela itxas-urak biltzen ditu,
urtoki bezela itxas-leizeak yartzen ditu.

Beldur bezayo Yauberi lur osoak,
ikara bitez Beragaz lurbirako bitanle guztiak.

Iraki guztiak Berak esan, eta egin,
Berak agindu, eta izatera eldu ziralako.

Atzerien asmoak Yaubek ondatzen, ditu
Berak txar-esten ditu erien asmaketak,
Berak gair-esten ditu buruzagien asmoak:
Yaubereng asmoa beriz betiko dirau,
gizadiz gizadi diraute Bere biotzeko
gogo-asmoak...

Populus Jahveh.

Beata gens, cuius Deus est Jahveh;³
beatus populus quem Jahveh⁴ elegit in heredita-
tem sibi.

De caelo respexit Jahveh;
vidit omnes filios hominum;
de firmissima sede sua
prospexit ad universos habitatores terrae⁵,
fingens⁶ singillatim corda eorum,
intelligens⁶ omnia opera eorum.

Non salvatur rex in exercitus multitudinis⁷

et fortis non liberatur⁸ in multitudinis roboris sui⁹,
fallax equus ad salutem,
in abundantia autem roboris sui non salvabit.¹⁰
Ecce oculi Jahveh super timentes¹¹ eum,

et super expectantes misericordiam eius;¹²
ut eruat a morte animas eorum
et alat eos in fame.

Anima nostra expectat¹³ Jahveh,
quoniam adiutor et protector est noster;¹⁴
quia in eo laetatur¹⁵ cor nostrum,
et in nomine sancto eius speramus.¹⁵
Fiat super nos misericordia tua, Jahveh,¹⁶
quemadmodum in te speramus.¹⁷

Yaubereng etia...

Zorioneko giz-enda, Yainkotzat Yaube daukana;
zorioneko etia, Yaubek Bere ondoretzat
autetsita duna.

Ortze-goitik Yaube begira ya'ri zan...
gizajeme guztiak ikusi zitun;
Bere yauraulki gogor-gogoretik
lurbirako biztanle guztiei begira ya'ri zan...
Ayen guztien biotzak banaka eraldu zitun,
ayen egite guztiak barnez ulertzen ditu...

Ez da bakalduna osorik gordetzen, bere
gudojtearen askotaz;
ez da giz-gogora arketzen, bere indararen askotaz;
zaldira garaikunderako iruzurti da,
indar aundiko izan-aren, ez du zalduna yareingo...

Ora or Yaubereng begiak, Bere beldur diraneng-
gain,

Bere erukia itxaron duteneng-gain;
beayen gogoak eriotzatik ateratzeko,
gojetean beayei yaten-emateko.

Gure gogoa Yaubereng iguri dago,
zaindari ta laguntzale, Bera zaiqulako.

Beragan portuko zaigu biotza,
eta Bere izen deuneneng itxaron izango degu.

Bekigu gure-gain, zure erukia, Yaube;
beti Zugan itxaronez gaude-ta...

Ps. XXXIII. — Davidis, cum se simulavit dementem
coram Achimelec; a quo dimissus, abiit.

Benedicam Jahveh.

Benedicam Jahveh in omni tempore:
semper laus eius in ore meo.

In Jahveh laudabitur anima mea;
audiant mansueti et laetentur.

Magnificate Jahveh mecum,
et pariter¹ nomen eius exaltemus.²

Exquisivi Jahveh, atque me exaudivit³

et ex omnibus angustiis meis me liberavit.⁴

Accedite ad eum et illuminamini,
et facies vestrae non confundentur.

Clamavit hic pauper⁵ et Jahveh exaudivit eum

et de omnibus tribulationibus eius salvavit
eum.

Circumdabit in gyro angelus Jahveh
timentes eum⁶

et eripiet eos.

Gustate et videte....

Gustate et videte quod bonus est Jahveh;
beatus vir qui in eo sperat.⁸

Timete Jahveh, omnes sancti eius,
quoniam non est inopia timentibus eum.

Divites egerunt et esurierunt;

quaerentibus autem Jahveh non deerit ullum
bonum⁹.

33g. Er.

Dabidena: Akimelekaren aurtean erotzat bere burua
emaitz; eta Akimelekak beregandik ken-erazi;
eta vera aydik yun zanekoa!...

Yaube onetsiko det.

Aldi-oro aldi-oro onetsiko det Yaube:?

Bere goraltza nere aoran beti-beti egongo da.
Yaubegaz ila'ainduko da' nere gogoa;

entzun bezate otzarak, eta portu-bitez-portu.
Yaube nerekin, aundietsi ezazute,

eta Bere izena elkarki gora-dezagun-gora.
Yaubereng bilaka niardun, eta entzun-nindun-
entzun,

eta nere estu-aldi guztietatik azke nindun.
Urbildu zatrazkio eta argitsutuko zerate,
eta zere aurpegiok ez zazkizue alketuko.

Deada' egiz ziontxiro-onk, eta Yaubek
entzun-zun-entzun;
eta bere zoritxar guztietatik azketu zuz.

Inguratuko ditu barazoan Yaubereng Gizona
bere beldur diranak,

eta aterako ditu... Dastatu ta ikusi...

Dastatu ta ikusi ezazute, zein jaurur dan Yaube
zorioneko gizona, Beragan itxaron duna.

Yaubereng beldur-izan zaiterte, Bere deun guztiok
bere beldur diranentzat txiretajunik ez dago-ta...

Aberatsak bai, beartutu egiz oi dira, baita goyetu ere...

Yaubereng bita dabiltranei beriz, onik ez die
utjik egingo.

Venite, filii, me audite,¹⁰
timorem¹¹ Jahveh vos docebo.¹⁰
Quis est homo qui vult vitam,
qui¹¹ diligit dies videre bonos?
Custodi¹² linguam tuam a malo,
et labia tua ne loquantur dolum.
Recede a malo et fac bonum,
inquire pacem et persequere eam.

Nobiscum Jahveh.

Oculi Jahveh ad¹³ iustos,
et aures eius ad¹³ preces eorum;
vultus autem Jahveh contra facientes mala,
ut perdat de terra memoriam eorum.
Clamant¹⁵ iusti et Jahveh exaudit¹⁵ eos,
et ex omnibus tribulationibus eorum
liberat¹⁵ eos.
Juxta est Jahveh contritis¹⁶ corde,
et humiles spiritu salvat.¹⁵
Multae tribulationes iustorum,
et ex omnibus illis liberat¹⁵ eos Jahveh.
Custodit Jahveh omnia ossa eorum,
unum ex his non conteritur.¹⁵
Interficiet peccatorem malitia eius¹⁷
et qui oderunt iustum, poenas luent.¹⁸
Redimet Jahveh animas servorum suorum,
et non luent poenas¹⁹ qui in eo sperant.

Atozte, semeok; entzuidazute:

Yauberen beldura irakatsiko dizuet...

¡Gizon bizi-zalea nor?

¡nor egun onen ikusmiñ?

Gaitzetik mingaiña gorde-zazu-gorde;

baita ezpainak ere, iruzurki itz-egin ez

Gaitzetik aldendu, eta ona egin; dezaten.

gentza-sur yarduz, eta berari yaraitu...

Yaube gurekin.

Yauberen begiak zindoengarutz,

eta bere belarriak ayen arentzetarutz;

Yauberen aurpegia beriz gair-gilcen aurka,

lurretik ayen oroitza zusterkatzeko.

Dei-dagite zindoak, eta Yaubek entzuten ditu,

eta baita beayen zoritxar guztietatik

azketu ere.

Biotz-garbaituentzat urbil dago Yaube,

eta gogoz apal diranak, Berak azketzen ditu.

Zindoan naigabeak, aske;

baña guztietatik, Yaubek gairkatzen ditu.

Beren ezur guztiak Yaubek gordetzen dirkie,

eta bat ere, ez zaye auster.

Obendaria bere gaiztozak erail oi du,

eta zindoa gorote dutenak, berena ordainduko

dute.

Bere otseinen gogoak, Yaubek ber-erosi oi ditu,

eta ez dute zot-ordeintzerik izango, Beragan

ditxarotenak.

Ps. XXXIV: Ipsi David.

Jahveh, salva me.

Certa, Jahveh, cum certantibus mecum¹,
impugnantes me expugna;²
aprehende arma et scutum
et exsurge in adiutorium mihi;
evagina gladium³
et occlude eos qui me persequuntur⁴;
dic animae meae: "Ego sum salus tua",⁵

Preces imprecatoriae

Confundantur et revercantur quarentes
animam meam;
avertantur retrorsum et confundantur
cogitantes mihi mala.

Fiant tanquam pulvis ante ventum⁶,
et angelus Jahveh coartet⁷ eos;
fiat via illorum tenebrae, et lubricant,
et angelus Jahveh persequatur⁷ eos.

Nam immerito⁸ absconderunt mihi insidias
laquei sui,

sine causa foderunt foveam animae meae⁹
Superveniatur illi interitus quem ignorat¹⁰,
et rete quod abscondit apprehendat eum,¹⁰
et in ipsum incidat interitum.¹⁰

34g. Er.

Dabidena berareña.

Yaube, azke nazazu.

Egizu buruka, Yaube, buruka nere aurka dabiltzanekin:
egizu gudaka, gudaka nera aurka diardutenekin:
izkilu-babeskifak ar itzazu,
eta neri laguntzeko yaiki zaitte.

Ezpata azalgetu zazu,
eta ni yazartzen nautenak, zapaldu itzazu:
nere gogo-oni esayozu: "Nerai naiz zure esajun".

Arao-otoya.

Lotja-goritu bitez, nere gogoaren bita
dabiltzanak;

biur bitez atzerutz eta lotjapetu bitez
nere-kalte asmaketan diardutenak.

Aizeak darabiten autja bezelakoak egin bitez;
eta Yauberan Gotzolak estutu bitza;
beayen bidea itun eta laban egin bezayela,
eta Yauberan Gotzolak yazartu bitza.

Beren segadaren iruzurak zuzengeta estali
zizkidaten,

nere gogoari zindoke lurzuloa zabaldu zioten.

Ezagun ez du galkuntza betorkio,
eta berak estalitako sareak, sareratu bezala,
eta bere galtokian bertan, erori dediñ
erori...

Psaltis bonitas;
hostium malignitas.

Anima autem mea exsultet¹¹ in Jahveh
et delectetur¹¹ in salute sua.

Omnia ossa mea dicant: quis similis tibi, Jahveh,¹²
qui eripis¹³ inopem a validiori,
egenum et pauperem a diripiente eos¹⁴?

Surgentes testes iniqui,
a me exigebant¹⁵ quae ignorabam¹⁶;
retribuebant mihi mala pro bonis,
orbitatem¹⁷ infligentes animae meae.

Ego autem, cum ipsi aegrotarent, indutus fueram¹⁸
cilicio;

humiliaveram¹⁹ in ieiunio animam meam,
et oratio mea in sinum meum conversa fuerat.¹⁹

Quasi amicus, quasi frater mihi fuissent,
sic me ipse gesseram²⁰;
quasi matrem lugens,
sic me tristis humiliaveram.²¹

At in ruina mea²² laetantur et congregantur;²³
congregantur²⁴ contra me alieni et mihi ignoti,²⁵
iniuriose me tractant, nec conticescunt;²⁶
tentant me, subsannant me subsannatione,²⁷
dentibus suis contra me frendentes.

Quousque, Jahveh, quousque?

Jahveh, quandiu haec patiens videbis?²⁸

Recrea²⁹ animam meam a malignitate eorum,
a leonibus unicum meam.

Erelearen ontajuna;
etsayen gaitotasuna.

Nere gogoa beriz, Yaubegan poztu bedi,
eta Beragandiko garaikundean atsegindu bedi.

Nere ezur guztiak esan bezate: "Zu bezin nor, Yaube?
lagungea indartsuarengandik
lander eta txirra, beayen lapurrengandik
ateratzen dezuna.

Zinaldari zindogak yaikirik,
yakin ere ez nekizkinak, eskatzen zizkidaten;
onen-ordez txarrek ematen zizkidaten;
nere gogoari bakartasuna ezaririk.

Ni beriz, beayek gaixo ziranean, zurdatzez
yarten nintzan,
barauz nere gogoari apaltzen nuz,
eta nere otoa nere kolkora biurtzen zitzaidan.

Nere lagun, nere aiai ba-zitzaizkiten bezela,
beayekin yardun nuz;
amaren eriotza negartzen dan bezela,
orela apaltzen nuz nere burua goibel-goibel.

Nere zoritxar ontan beriz, poz-pozik bildu dira,
bildu dira nere aurka, ez ezagun eta arotzak...

Gaitz-esanaz harabilate, eta ez dira ixiltzen;
kinu-bareka kinu ta ziltz dagizkitez,
txirist aginakaz eginik.

¿Noiz-arte Yaube?

¿Au noiz-arte yajankor ikujiko dezu, Yaube?
ayen gaitakeritik atsegindu idazu nere gogoa,
leoyetatik nere gogotxo bakara.

Confitear²⁹ tibi in ecclesia magna,
in populo numeroſo te collaudem.³⁰
Non ſupergaudeant mihi, qui mihi doleſe³¹ adverſantur,
nec qui oderunt me gratis, oculis conſpiceant laeti³².
Quoniam mihi quidem pacifice loquuntur,³³
ſed contra mitiſſimos terrae
doleſ excogitant²⁴;
et dilatant²⁵ contra me os ſuum:
dicentes:²⁵ "Euge euge, iam vident²⁵ oculi noſtri".

Vidiſti, Jahveh, ne ſilcaſ;

a me, Jahveh, ne elongeris.²⁶

Expergiſcere et evigila in iudicium meum;²⁶

Deus meus et Jahveh meus, in tutelam²⁷ meam.

Judica me ſecundum iuſtitiam tuam, Jahveh;

non ſupergaudeant mihi, Deus meus.

Ne dicant in cordibus ſuis:

"Euge euge anima noſtra";²⁸

nec dicant: "Devoravimus eum".

Erubeſcant et vereantur ſimul

qui gratulantur malis meis;

induantur confuſione et verecundia

qui contra me magnificantur.²⁹

Exultent et lactentur qui volunt iuſtitiam meam

et dicant ſemper: "Magnificetur Jahveh",

qui volunt pacem ſervi eius.

Et lingua mea ediſſerat³⁰ iuſtitiam tuam,

omni die laudem tuam.

Batzañ aundian aitortu zaitzadala nik,
goretzi zaitzadala nik, eñi gizostetsuan.

Nitza ez bitez poz-alaitu, nere aurka iruzurki yañi
zuzenae goroto nautenak, [diranak,
begi-kiñuka ez dagitela poz-pozik ...

Bai heri gertzakiro itz-egin,
lureko otzarenen-aurka beriz
gezurrezko asmaketak asmatzen dabiltra;
eta beren aoa nere-aurka okertzen dute, esanaz:
"Alaxe alaxe, ba-dakuzte-bai gure begiak."

Ba-dakuzu-bai zuk, Yaube; ez ixildu;
Yaube, ez nigandik urutiratu.

Ernai zaitte, itzari zaitte nere aldezko epairako;
ene Yainko eta ene Yauñ, nere zaintzarako.

Zure zindotzaz ebatzi hazazu, Yaube;
nitza ez bitez poz-alaitu, ene Yainko..

Beren biotzetan ez dezatela esan:
"Alaxe alaxe, or gure gogoa";
ez datatela ez: irentsiagiagu irentsi".

Buztiak batera lotja-goritu bitez,
nere okeñakaz zorion diranak,
alke ta lotja-goriz yantzi bitez,
nere aurka ilaraintzen diranak.

Nere zindotza maite dutenak, poz-alaitu bitez;
eta zure otsein-oren zoriona maite dutenak,
beti besate: "Aundietsia bedi Yaube."

Eta aldarikatu beza nere mingaiñak zure
egun-oro egun-oro zure goraltza. [zindotza

Pj. XXXV

Praecentori: Servo Jahveh ipsi David.

Impii praevaricatio.

Dictum praevaricationis, quod impius dicit in
corde suo:

"non est timor Dei ante oculos meos."

Ideo³ dolose agit³ in conspectu eius,
ita ut appareat odibilis, iniquitas sua.⁴

Verba oris eius iniquitas et dolus:
non vult recta sapere, ut bene agat.⁵

Iniquitatem meditatur³ in cubili suo,
constituit sese in via non bona,⁶
malitiam autem non edit.

Bonitas Jahveh.

Jahveh, in caelum usque⁷ misericordia tua,
et veritas tua usque ad nubes.

Iustitia tua sicut montes Dei,
iudicia tua abyssus multa:

homines et iumenta salva tu, Jahveh.

Quam pretiosa Deus, misericordia tua,⁸
ut in tegmine alarum tuarum
sperent filii hominum;

ut inebrientur de¹⁰ ubertate domus tuae,

atque ut¹¹ torrente voluptatis tuae potes¹² eos:

Quoniam apud te est fons vitae,
et in lumine tuo videmus¹² lumen.

35 g. Er. Abesburuarentzat: Yaubereng ot/ein Dabid
ber-berarena.

Deungearen zihaustea:

Deungeak biotzean esan oi duñ esakera-zihaustea.
" nere begion aurean, ez ziat nik Yainkoren
beldurik!"

Oregatik Bere aurean gezurkiro yardun oi du;
oregatik agertzen da aih gorotogañi bere zindogetza.

Bere aoko itzak, zindogetkeri ta gezurkeri...
ongi ez egite-aren, ongi ulertzerik ere ez du hai.

Bere etzategian, zindogetkeriak asmatzen diardu;
ona ez dan bidean yari da,
ez dago beriz goroto duñ gaiztakeririk.

Yaubereng ontasuna.

Yaube, zure erukitza ortze-goyetaraño,
eta zure egia edeyetaraño.

Zure zindotza, Yainko-mendiak bezelakoa,
zure epaikundeak, leize-zulo aundia:
gizonak eta abereak, Zeorrek bizi-erazten dituzu.

Ai zein aintzatsu dan, Yaube, zure erukia,
gizajemcak zure egoen estalpean itxarontsu
egon ditezen,
zure etxeko ugaritasunean ahebete ditezen,
zure atseginezko ibayetan Zeorrek edan-erazi
ditzazun.

Bizmen-ituria Zugan dagelako;
argi ber-bera, zure argiz ikujiko degulako.

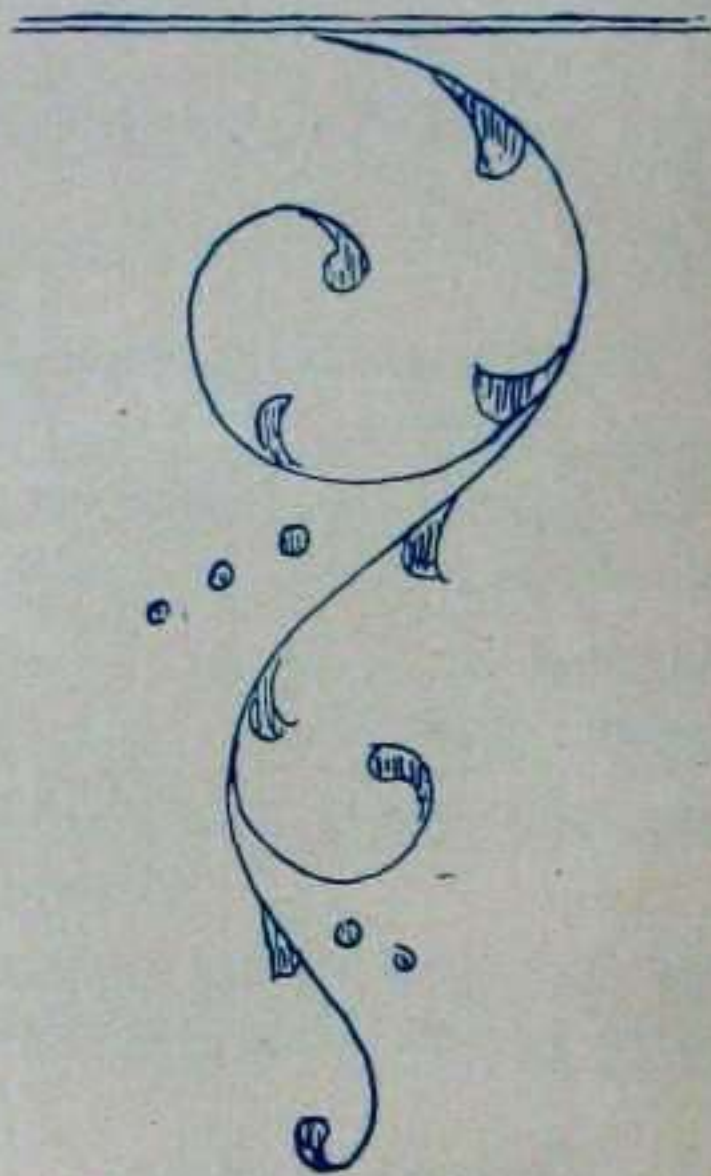
Protrahe¹² misericordiam tuam his qui te
agnoscunt.¹¹

et iustitiam tuam his qui recto sunt corde.

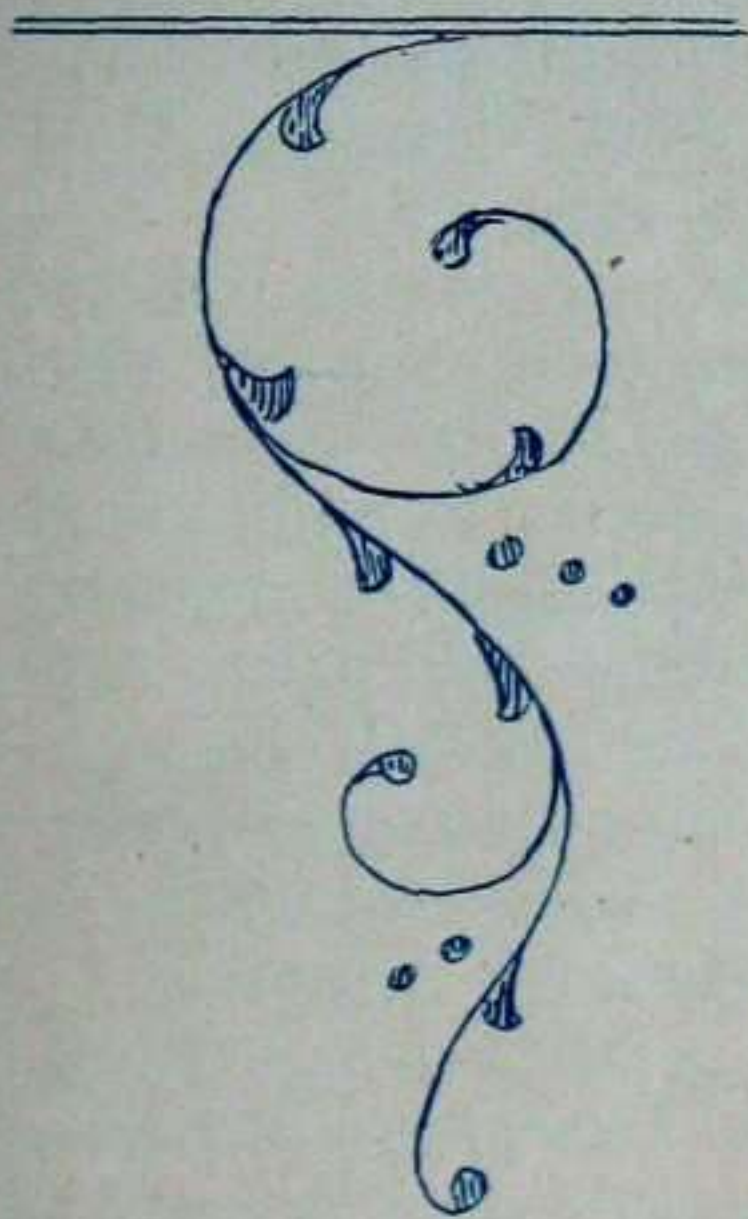
Non me superveniat¹³ pes superbiae.

et manus peccatoris non me commoveat.¹⁴

Sed ibi decidunt¹⁵ qui operantur iniquitatem,
destruantur nec valeant resurgere.¹⁶...

Luzetu-zazu zure efukitasuna zu ezagutzen
zaituenentzat,
eta zure zindotza, biotz-zuzen-dun diranentzat.
Aroaren oña ez zakidala nere-gaiñdu,
eta obendariaren eskuak ez hadila ikaratu.
Bertan beriz erori bitez, zindogeki dagitenak;
lurerratu bitez, eta jaiki eziñik gel bitez...

Ps. XXXVI

Psalmus ipsi David.

Noli aemulari...

Noli malignante, aemulari;
neve zelare¹ facientes iniquitatem;
quoniam tanquam faenum velociter arescent,
et quemadmodum olera herbarum cito decident.

Spera in Jahveh et fac bonitatem:
et inhabitabis² terram
et pasceris in divitiis eius.

Delectare in Jahveh,
et dabit tibi petitiones cordis tui;

Committite³ Jahveh viam tuam et spera in eo,
et ipse faciet;
et educet quasi lumen iustitiam tuam,
et iudicium tuum tanquam meridiem.

Subditus esto Jahveh et ora eum;
noli aemulari eum⁴ qui prosperatur in via sua
noli aemulari hominem⁵ facientem⁵ iniustitias.

Desine ab ira et derelinque furorom,
noli aemulari ut male facias.⁶

Quoniam qui male faciunt⁶, exterminabuntur,
sustinentes autem Jahveh,
ipsi hereditabunt terram.

Et adhuc pusillum et non erit peccator,
et quaeres locum eius et non invenies.

Mansueti autem hereditabunt terram,
et delectabuntur in multitudine pacis.

Ez izan okerzale...

Gaizkilcak ikusirik, ez gaizkilzaletu,
 zindogezgileekin, ez zindogezaletu ...
 belar bezela, laister legortuko dira-ta,
 belar-orlegi bezela, azkar erori ere.

Yaubegaz itxaron euki, eta dana ondo egin,
 eta lur-biztanle izango zera,
 eta bere ondajunetan asetuko zera.

Euki Yaubegaz atsegin,
 eta zure biotzeko eskariak Berak emango dizkizu.

Zure ibilketak utzi Yauberi, eta Beragan itxaron
 eta ozterontzekoa Berak egingo du: euki,
 eta argi bezela aterako du zure zindotza,
 eta eguardi bezela zure eskubidea.

Yauberi menpekotu zaitte, eta Berari otoi egiezu;
 ez izan gaizkilzale, bere bidean zorion danakin,
 ez izan gaizkilzale, zindogekeriak dagizkiñakin.

Utzia aserea, eta amorua aldeydu;
 ez berotu, gaizki egiteko.

Gaizgileak suntzituak izango dira-ta;
 Yauberi itxoitzen diotenak beriz,
 beayek izango dira lur-yabe.

Itxoin puzkat, eta obendaria ez da agiriko;
 idoro bere tokia, eta ez dezu aurkituko.

Otzanak beriz lur-yabe izango dira,
 eta gentza ugaritsuan atseginduko dira.

Peccator suo punietur peccato.

Observabit peccator iustum,
et stridebit super eum dentibus suis;

Jahveh autem irridebit eum,
quoniam prospicit quod veniet dies eius.

Gladium evaginant⁷ peccatores,
intendunt⁷ arcum suum,
ut deiciant pauperem et inopem,
ut trucident rectos corde.

Sed⁸ gladius eorum intrat in corda ipsorum,
et arcus eorum confringuntur.⁹

Melior iustus pauper
quam dives peccator.

Melius est modicum iusti,
super divitias peccatorum multas.

Quoniam brachia peccatorum conterentur,
confirmat autem iustos Jahveh.

Novit Jahveh dies immaculatum,
hereditas eorum in aeternum erit;
non confundentur in tempore malo,
et in diebus famis saturabuntur.

Quia peccatores peribunt;
inimici vero Jahveh mox ut honorificati fuerint et
deficient deficientes quasi fumus.¹⁰ exaltati.

Mutuatur peccator et non solvit,
iustus autem miseretur et tribuit.

Etenim qui ab eo fuerint benedicti¹¹, hereditabunt terram;
qui autem ab eo fuerint maledicti, interibunt.¹²

Obendariari bere obena zigot

Zin doari begira dago obendaria,
eta bere ertzak areñ-aurka kirikaraka darabilzki;
Yaubek beriz ijeka dagio,
bere eguna ba-datorrela, ikusten dulako.

Obendariak ezpata azalgetzen dute,
baita arañbela zabaldu ere,
lander' eta beartsua lurreratzeke,
biotz-zuzen-dunak erailtzeke.

Baña beayen ezpata beren biotzetan sartzen zaye,
eta beayen arañbela ausi egiten zaye.

Obendari aberatsa baño
lander zin doa obe

Obe da zin doaren gutxitxo,
obendarien ondasun asko baño

Obendarien besoak ausi egingo diralako,
zin doak beriz Yaubek indartzen ditulako.

Loigeeñ egunak, ongi ezagutzen ditu Yaubek,
eta beren ondorentza betiko izango da;
zoritxarean ez dira lotzaz beteko,
eta gojete-egunetan aje izango dira.

Obendariak galdu egingo-dira-galdu;
eta Yauberen etsayak, aintzatuak eta goratuak izanda
itzali-egingo-dira-itzali, ke bezela. | bereala.

Ber-ematekotzat artzen du obendariak, baño gero ber-eman ezi;
zin doa beriz, eruki izan oi da, eta eman egiten du.

Bai: Berak onesten ditunak, lur-yabetuko dira;
eta Berak dongesten ditunak, ondatu egingo dira.

Confirmat Jahveh gressus viri,¹³
 et viam eius amat;¹⁴
 cum ceciderit, non collidetur,
 quia Jahveh supponit manum suam.
Junior fui et postea¹⁵ senui;
 et non vidi iustum derelictum,
 nec semen eius quaerens panem.
Omni die miseretur et comedat,
 et semen illius in benedictione erit.
Recede¹⁶ a malo et fac bonum,
 et inhabitabis¹⁶ in saeculum saeculi;
 quia Jahveh amat iudicium,
 et non derelinquit sanctos suos.¹⁷
Improbi contra delebuntur¹⁸
 et semen impiorum peribit.
Justi autem hereditabunt terram
 et inhabitabunt in saeculum saeculi super eam.
Os iusti meditatur¹⁹ sapientiam,
 et lingua eius loquitur¹⁹ iudicium;
 lex Dei eius in corde ipsius,
 et non supplantantur¹⁹ gressus eius.
Considerat peccator iustum
 et quaerit occidere²⁰ eum;
 Jahveh autem non derelinquet eum in manibus eius,
 nec damnari sinit²¹ eum, cum iudicabitur.²²

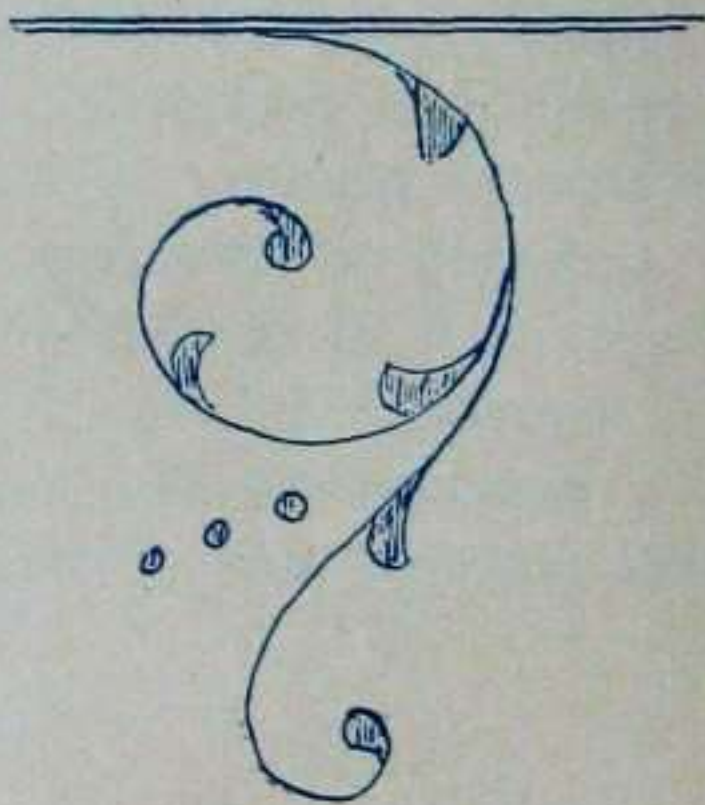
- G**izonaren oinikadak Yaubek gogortzen ditu;
 oren bidea Berak maite du:
 erortzen ba' da ere, ez du gaitzik artuko,
 Yaubek eskua aspiratuko dio-ta.
- Z**ar naizen au, gazte izana naiz;
 eta ez det inoiz zindoa, laguntzagabe ikusi,
 ezta bere ondorentza ere, ogi-eske.
- E**gun-oro erukitsu ta emate izan oi da;
 eta bere ondorentza onegari izaten da.
- A**lde-egin gaitzetik, eta ongi egin,
 eta eunladen eunkadetan biziko-zera-bizi;
 Yaubek zuzentza maite dulako,
 eta bere deuzak urten ez ditulako.
- G**aitoak beriz ezabatua izango dira,
 eta deungeen ondorentza ezereztu egingo da.
- Z**indoak beriz lur-yabe izango dira,
 eta eunladen eunkadetan lur-biztanle.
- Z**indoaren aokak yakintsuki yardun oi du,
 eta bere mingaiñak zuzentsuki itz-egin oi du;
 bere Yainkoren Segea bere biotzean,
 eta bere oinikadak ez dute iruzurik izango.
- Z**indocari begira ibili oi da obendaria,
 nola erail aymatzen;
 baña ez du Yaubek zindoaren eskuetan lagako,
 ez du Yaubek gaitzespen azpi utriko, epai egiten
 zayonean.

Exspecta Jahveh, et custodi viam eius,
et exaltabit te ut hereditas²³ terram,
et peccatorum exterminium videas.²⁴

Vidi impium superexaltatum
et elevatum sicut cedros Libani;
et transivi, et ecce non erat;
et quaesivi eum, et nec locum eius inveni.²⁵

Observa innocentem, et probum considera,²⁶
quoniam homini pacifico erit posteritas;²⁷
iniusti autem disperibunt simul,
et posteritas²⁸ impiorum interibit.²⁸

Salus autem iustorum a Jahveh,
eorum protectore²⁹ in tempore tribulationis;
et adiuvabit eos Jahveh et liberabit eos,
et eruet eos a peccatoribus et salvabit eos,
quia in eo speraverunt.³⁰

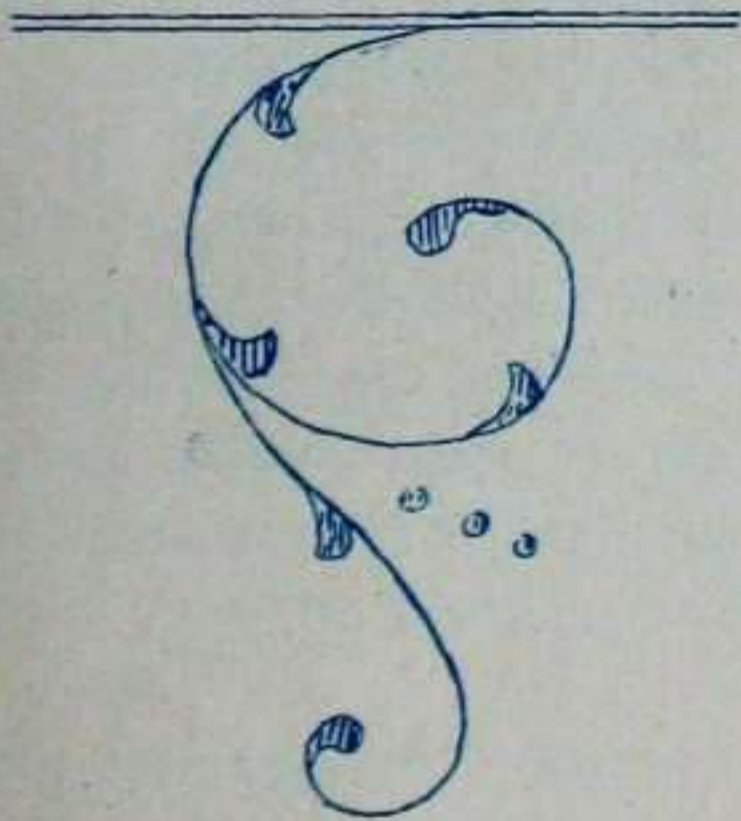

Itxoien Yauberi, eta bere bidea gorde zazu,
eta yasoko -zaitu -yaso, lur-yabe izateko,
eta obendarien ondarena ikusteko.

Ikusi nun deungea gora-gora yajorik,
eta Libayoko eretzak bezela buru-zutik;
bana igaro nintzan bertatik, eta ora-or ez zegoen an...
idoro nun idoro, eta aren tokirik ere ez nun aurkitu.

Erugea begira zazu, eta zuzenzalea gogor zazu:
gizon gentzatsuak ondorentza izango du,
zindogak beriz, guxtiak batera itzaliko dira,
eta deungeen ondorentza itzali egingo da

Zindoen ojasuna beriz Yaubegandik,
atsekabe-aldietan Heren zaintzate zaye-ta,
lagunduke die Yaubek, eta azketuke ditu
eta obendariengandik ojasuntzu aterako ditu,
Beregan itxarontzu izan oi diralake.

Ps. XXXVII.

Psalmus David, in rememorationem: de sabbato.

Psaltis miseria et humiliatio.

Jahveh, in furore tuo ne me arguas,¹
neque in ira tua me corripias.¹

Quoniam sagittae tuae infixae sunt mihi,
et confirmasti super me manum tuam,
non est sanitas in carne mea,
ob² iram tuam,²
non est pax ossibus meis
ob² peccata mea.²

Quoniam iniquitates meae supergressae sunt
caput meum,

et sicut onus grave

super me sunt gravatae;
putruerunt et corruptae sunt cicatrices meae
ob insipientiam meam⁴;

miser factus sum et curvatus sum usque in finem,
tota die moerens ambulabam.⁵

Quoniam lumbi mei scateant inflammati,⁶
et non est sanitas in carne mea,
afflictus sum et humiliatus sum nimis,
rugebam ob gemitus⁷ cordis mei.

Jahveh, ante te omne desiderium meum,
et gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatum est, dereliquit me
fortitudo⁸ mea,
et lumen oculorum meorum, et ipsum
non est mecum.

37g. Er.

Dabiden erejia : gogoratze¹ : larunbatekoa .

Yaube ez ni asere yazari, ^{Erejiaren} landertza eta apaltza.
ez amoruz zigortu ni.

Zure gezak yosirik ezari zazkit-eta ;
zure esku-ori gogor gaindu didazu-ta ;
zure aserearen - aserez
ez dago nere soñean ezertxo ere osajuntsu ;
nere obenez-obenez
ez dago gertzarik nere ezurretan.

Nere zindokegeriak burutik-gora igo
zitrazkidalako.

eta zama aztun bezela,
nere-gain aztundu zitraidatelako.

Nere ergelaren-ergalez
zauri-atzak zimeldu eta usteldu egin zazkit ;
gizaxe eginik , betiko makurtuta nago,
egun osoz goibel-goibel nabil.

Gultzurun-gañak ustelki eretzen dagozkit,
eta nere soñean osajunik ez det ;
asko baño geyago, atsekabetsu ta apal nabil,
nere biotzaren oruar, maruka diardut.

Nai dedan nai dedana, zure aurean dago, Yaube ;
eta nere negar-oruak ez dagozkitzu estalita.

Gxorabiotu egin zait biotza, nere iydarak utri
egin nau,
eta nere begien argia ... argi ori ere ez da
nigan gelditu.

Psalmes ab amicis derelictus
ab inimicis infestatus

Amici mei et proximi mei,
conspecta mea plaga, constiterunt;⁹
et vicini mei¹⁰ de longe steterunt.

Qui vero quaerebant animam meam, vim
faciebant,¹¹
et qui inquirebant mala mihi, vanitates loquebantur¹²
et dolos tota die meditabantur.

Ego autem tanquam surdus eram non audiens,¹³
et sicut mutus non aperiens os suum.

Et enim¹⁴ factus sum sicut homo non audiens,
et non habens in ore suo redargutiones.

Verumtamen¹⁵ in te, Jahveh sperabam;¹⁶
ideo tu me exaudies Jahveh,¹⁷ Deus meus.

Et enim¹⁸ dixi:

“Dequando supergaudeant mihi inimici mei,
nec, pede meo vacillante¹⁹, super me magnificentur.²⁰”

Equidem²¹ in flagella sum paratus,
et dolor meus in conspectu meo semper.

Quoniam iniquitatem meam anxietabo,
et pro peccato meo sollicitus ero.²²

Inimici autem mei vivunt et super me²³ sunt
confortati,
et multiplicati sunt qui oderunt me inique.

Qui retribuunt mala pro bonis detrahebant mihi,
quoniam sequebar bonitatem.

Lagunak utxi egin naute;
etsayak beriz yazarka narabiltza.

Nere lagunak, nere maiteak
nere zauri-au ikusirik, ariturik daude;
uruti geltidu zazkit nere auzokoak.

Nere bizitzaren aurka datoztenak beriz, indartsuki
diardute;

eta nere gaitzak nai zituztenak, uskeritsu itz-dagite,
eta egun osoz iruzurkeriak asmatzen dabiltza.

Ni beriz, gor bezela, entzunge nago,
eta minge bezela, ao zabaltzeke.

Ez dantzun gizona bezelako, egiña nago,
bere aon erantzutekorik ez du bezelako.

Baña Zugan, Yaube, itxarontsu nago,
oregatik entzunge yauzu, Yaube, eye Yainko orek.

Oregatik dayat:

“Ez ditezela nitraz, nere etsayak poz-alaitu;
eta nere onak kilikoloturik, ez ditezela nitraz
aintz-arotu.”

Ni beintzat zigorketak artzeko gerturik nago,
eta nere begien-aurrean nere miña dagokit.

Bai, nere zindogetza aldarikatuko det,
eta nere oberearen arduratsu egongo naiz.

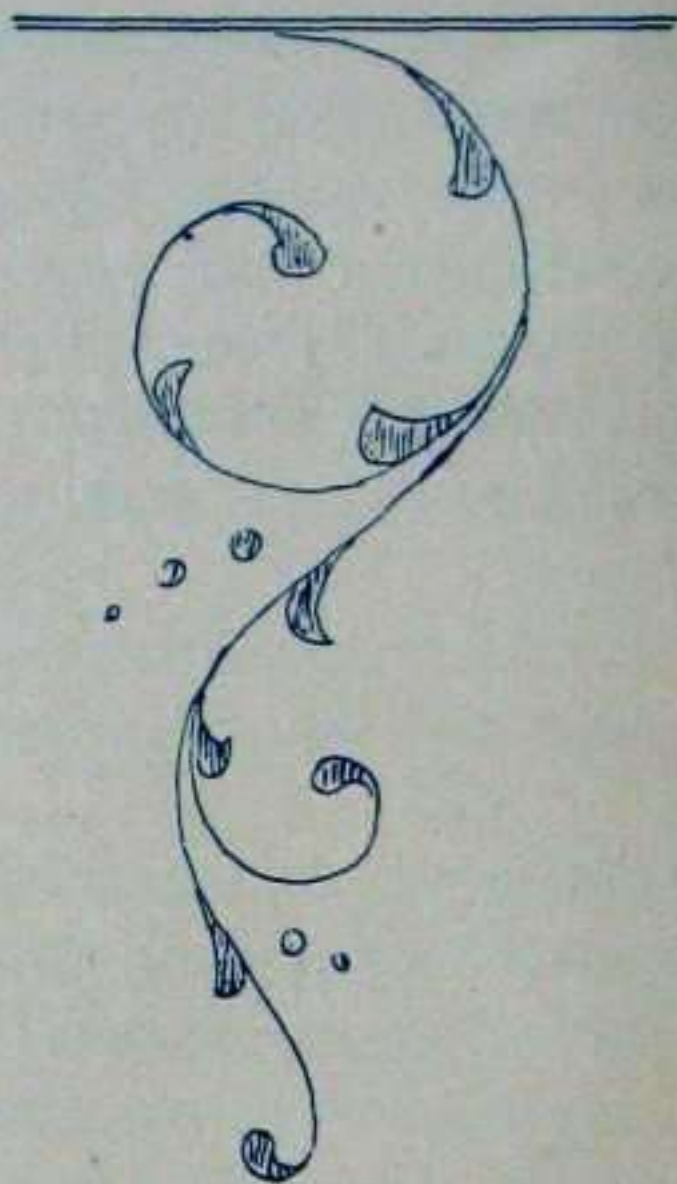
Nere etsayak beriz bizirik daude, eta ni baño
gogorago;

eta zuzenge goroto nauteak, askotu egin dira.

Oñen-ordez txarrik damaritzenak, aginka dagidate;
ontajunaren yarai nebilelako.

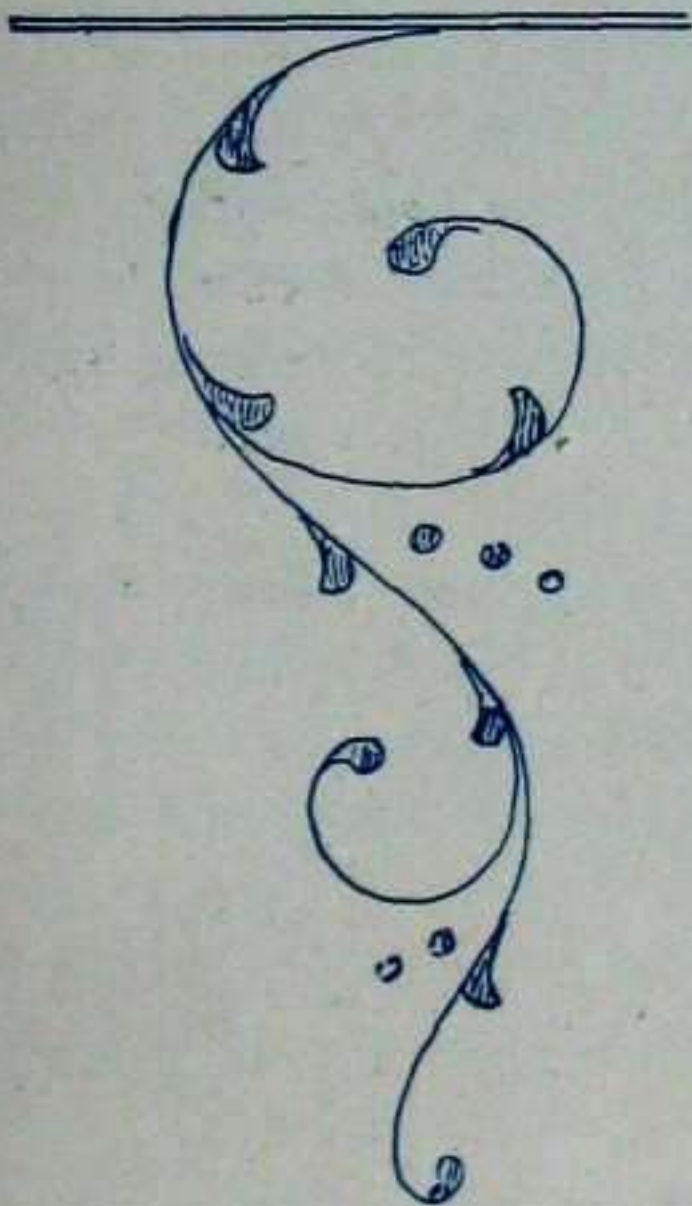
Oratio finalis.

Ne me derelinquas, Jahveh,²⁴
neve a me, Deus meus, elongeris.²⁴
Intende in adiutorium meum,
Jahveh Deus salutis mee.

Azken-otoya.

Ez nazazu utzi, Yaube,
ez ene Yainko, nigandik urutiratu.
Nere laguntzara atozkit,
Yaube, nere osasuneko Yainko ori.

Ps. XXXVIII.

Praecentori: ipsi Idithun. Canticum David.

Humanae vitae .
brevitas ac vanitas.

Dixi: "custodiam vias meas,
ne peccem lingua mea";¹
posui ori meo custodiam,
dum adversum me consistat peccator.²

Omnium silentio,
et tacui de bonis,³
sed renovatus est dolor meus.⁴

Concaluit intra me cor meum,⁵
et cogitante me, exardescibat ignis;⁶
locutus sum in lingua mea:

"Notum fac mihi, Jahveh, finem meum
et quis sit numerus dierum meorum,⁷
ut sciam quid desit mihi."

Ecce palmares⁸ constituisti⁹ dies meos,
et ipsum esse meum quasi nihilum est in
conspectu tuo;¹⁰

profecto¹¹ universa vanitas, omnis homo vivens.

Ergo¹² ut imago¹³ pertransit homo;
ergo¹⁴ et vane¹⁵ conturbatur;
thesaurizat et ignorat cui congreget ea.¹⁶

Et nunc, quae est expectatio mea? Domine
Jahveh?
certe¹⁷ tu es praestolatio mea.¹⁸

38g. Er.

Abesburuarentzat: Jditun¹ berarentzat. Daviden abestia.
Giz-bizitzaren laburtza
ta usheria.

Esanik daukat nik: "Nere bidcak gordeko ditut,
mingaiñez obey eaiñ ez dezadan":
nere aolari zaindaritza ipiñi diot,
nere-aurka obeydaria dagolako.

Mingeturik ixilik egon nintzan,
eta oso-oso-rik mintzul gelditu nintzan,
eta nere oñazea beriztu egin zitzaidan.

Berotu zitzaidan ene barenean biotza,
eta gegalketan niardula, sua ixiotu zitzaidan;
nere mingaiñez itz-eaiñ nun:

"aditzen eman idazu, Yaube,
nere azkena eta nere egunen zenbata,
zer gelditzen zaidan yakiñ dezadan."

Eskuz artzeko laiñ² egin zenitun nere egunak,
nere izate berau ete, zure begietan ezerez
bezela da;

bizi dan edonor gizon, uskeri-piña da, dan-dana.

Jrudi antze igaro ci da gizonya,
zergatigabe gañera arduratsu yartzen da:
ondayunak bildu ta bildu; eta norentzako izango
diran yakiñ ez...

Eta orain nik: ; zeren itxaron euki?...
Yauberan ezik, ; zeren?...

Bai: Zureganuzkoa da nere itxarona.

Erue me ab omnibus iniquitatibus meis; ¹⁹
et ne me reddas opprobrium insipienti. ²⁰

Omutui, et non aperio ²¹ os meum,
quoniam tu fecisti.

Amove a me plagas tuas;
afflictione etenim ²² manus tuae ego deficio. ²³

Increpationibus corripis hominem propter
iniquitatem; ²⁴

et ponis quasi tinea pretiosa eius: ²⁵

profecto ²⁶ mera vanitas est omnis homo. ²⁷

Oratio.

Exaudi orationem meam, Jahveh,
et deprecationem meam auribus percipe; ²⁸

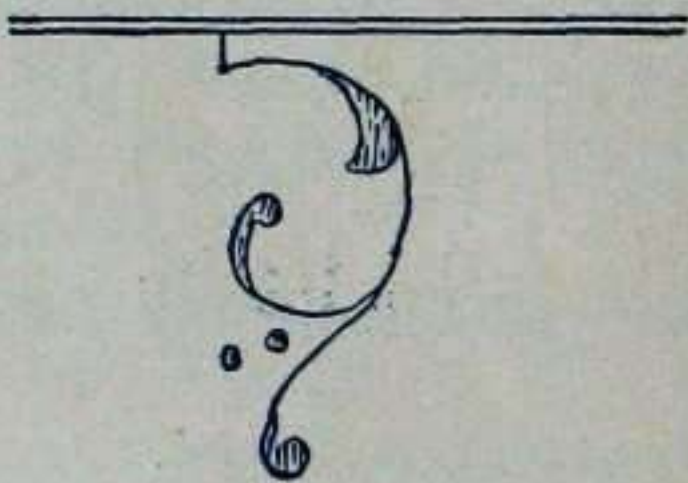
ad lacrimas meas ne obsurdescas, ²⁸

quoniam ego apud te sum advena, ²⁹

et peregrinus sicut omnes patres mei.

Remitte mihi ut exhilarescam, ³⁰

priusquam abeam et exsistere desinam. ³¹

Nere zindogetzeri guztietatik atera hazazu.
eta ergelen irigarri ez hazazu yari.

Mintzul egin nitzan, aoa zabaltzeke,
egin-ori zeorrek egin zendulako.

Zure zigorkadak nigandik ken-itzazu-ken,
zure eskuaren zigorkadak aultzen yea-ta.

Zindogetzagatik akar egiten diezu gizozari,
biurturik:

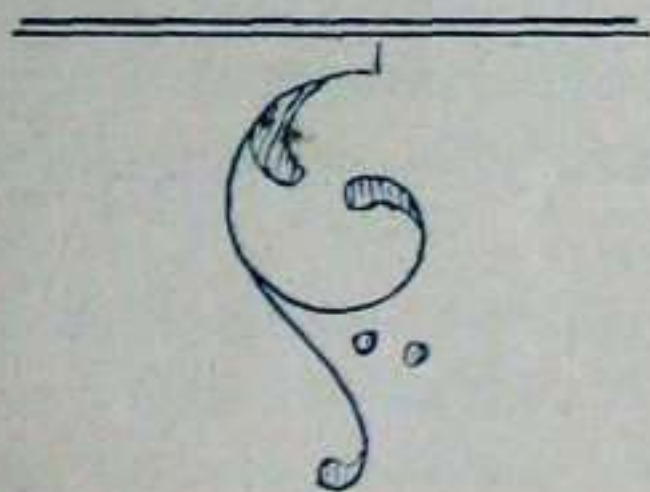
bere izaki ederrenak erdeildura bezela
bai: uskeri uts-utsa da edonor gizoz.

Otoya.

Eztzun zazu, Yaube, nere otoya,
eta nere arentza zure belarriak ar-bezate.

Nere negarri ez zaiten gor-egin;
zure begietan, nere asaba guztiak bezela,
arotz eta erbesteko naizelako.

Asas-aldia eman idazu;
emendik yun eta izaygabetu baihe len, alaitu-
nadiñ-alaitu.

Ps. XXXIX.

Praecentori: Psalmus ipsi David.

Deo gratias.

Expectans expectavi Jahveh,
et intendit mihi;
et exaudivit preces meas
et eduxit me de lacu miseriae et de luto
faecis;

et statuit super petram pedes meos
et stabilivit¹ gressus meos.

Et immisit in os meum canticum novum
carmen Deo nostro:
videant multi
et timeant et sperent in Jahveh.

Beatus vir
cuius spes est nomen Jahveh²
et non respexit in vanitates et insanas falsas.

Multa fecisti tu, Jahveh Deus meus, mirabilia
tua;

et cogitationibus tuis pro nobis³
non est qui similis sit tibi.

Quod si ea voluero narrare et numerare,⁴
multiplicarentur⁴ super numerum.

In capite libri....

Sacrificium et oblationem noluisti,
aures autem perfecisti mihi;
holocaustum et piaculum⁵ non postulasti.
tunc dixi: "Ecce venio."

39g. Er.

Abesburuarentzat, Dabid beraren erezia.

Yaunari eskerak.

Itxarontzu Yaubegan itxaron neukan
eta nereganuztu egin zitzaidan;
eta nere arentzak entzun zizkidan,
eta landertzazko ur-zulo ta loi-lokatzatik
atera nindun;

eta nere oñak aitz-gaiñ tinpotu,
eta oinkadak indartu egin zizkidan.

Eta abesti beria ao-baruratu zidan,
gure Yainkoarentzako abestia.

A, kok ori ikusi bezate,
eta beldur-orez Yaubegan itxaron bitez.

Zorioneko gizona,
Yauberan izena itxarontzat daukana,
eta uskeri ta erokeri gezurtsuetara begiratzen
ez duna.

Egintza arigarriak, zuk Yaube, ene Yainko otek,
egin dituzu ugari...

eta gure aldeko zure asmoetan
Zu lakorik ez dago.

Oyek aldarikatu edo zenbatu hai ba'ñitu,
zenbakien-gaiñ askotuko lirake.

Idazburu-buruan¹.

Yaupa-eskintz-opariak ez dituzu hai izan;
neri beriz belarriak egokitu dizkidazu:
oso-erekiña ta oben-ordezkoa ez dituzu eskatu,
orduan esan nun: "Ara emen nun hatorren."

In capite libri de me est scriptum;⁶
ut facerem voluntatem tuam;
Deus meus, volui,
et lex tua in medio est⁷ cordis mei.

Annuntiavi iustitiam tuam in ecclesia magna,
ecce labia mea non prohibebam;

Jahveh, tu nosti⁸

Iustitiam tuam non abscondi in corde meo,
veritatem tuam et salutare tuum annuntiavi;⁹
non abscondi misericordiam tuam et veritatem
a numero so coetu.¹⁰ | tuam

Angustiosa oratio.

Tu autem, Jahveh,

ne longe facias a me miserationes tuas;¹¹
misericordia tua et veritas tua semper me
conseruent.¹²

Quoniam circumdederunt me mala quorum non
est numerus,

comprehenderunt me tot iniquitates, ut non possim
eas¹³ videre;

multiplicatae sunt super capillos capitis mei,
et me cor meum dereliquit.¹⁴

Complaceat tibi, Jahveh, ut me liberet;¹⁵

Jahveh, ad adiuvandum me festina.¹⁶

J darburu-buruan, hitzaz idatzita dago
hik zure naya egiteko :
ori hai det, ene Yainko.

biotz erdi-erdian zure legea dagokit - eta
Batzar' aundian zure zindotza aldarikatu nuy ;
ora or', Yaube-orèk Zeorèk ezagun zehduñ,
nere ezpainak ez hitula itxita eukitzen.

Ez neukan zure zindotza, biotz-baruan eskutaturik,
zure egi ta zuregandiko osasuna aditzen eman.

Ez zure erukia, ez zure egia, [zun-eta
batzar gizostetsuaren -aur'ean, ez hitun eskutatzen.

Ejtu-ejtu stoiheran.

Zeorèk ere, Yaube orèk, zure erukitajunok .
nigandik ez itzazu urutiratu ;
zure eruki ta egiak gorde nazatela beti.

Zenbatu ezin beste gaitz, ingurutu zazkit ;

ikusi ezin beste zindogekerik atxitu naute ;

nere buruko ilcak baño geyago egin zazkit,
eta nere biotzak ere utzi egin nau.

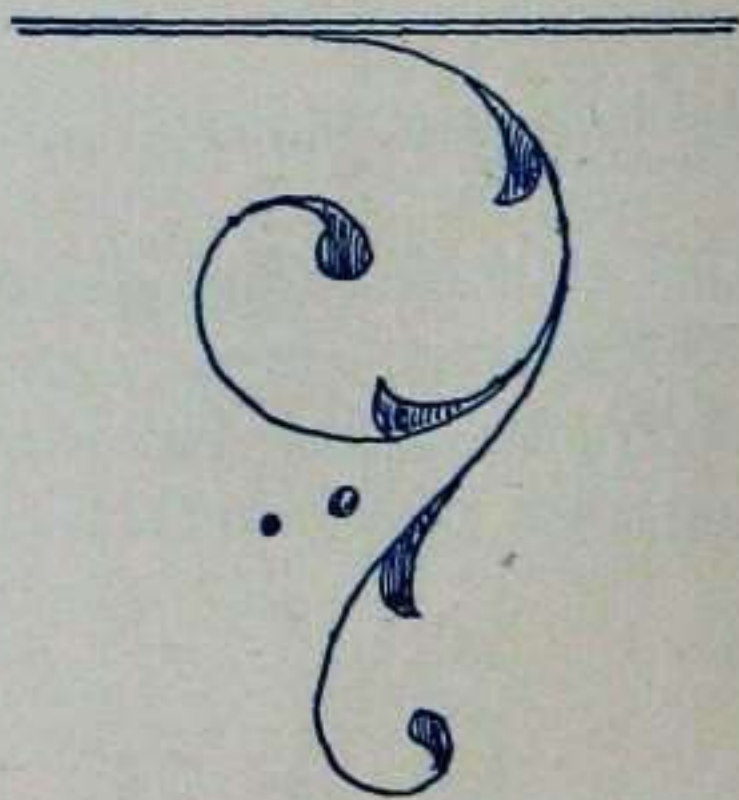
Ni azketzea, Yaube, ontzat betorkizu ;
neri laguntzeko, Yaube, azkartu zaztakit.

Preces imprecatoriae.

Confundantur et revereantur simul,
qui quaerunt animam, ut auferant eam.
Convertantur retrorsum et confundantur¹⁷
qui volunt mihi mala.
Ferapt confestim confusionem suam
qui dicunt mihi; "Euge, euge!"

Oratio finalis.

Exultent et laetentur super te omnes te quaerentes,¹⁸
et dicant semper:
"Magnificetur Jahveh," qui diligunt salutare tuum.
Ego autem mendicus sum et pauper;
Jahveh sollicitus est mei.
Tu es adiutor meus et protector meus,¹⁹
Deus meus, ne tardaveris,

Arao - otoyak.

Lotsaz bete ta goritu bitez batera,
neri gogo-au kentzeko, bere bila dabiltzanak
Gaitzak neri nai dirkitenak,
atzerutz biurtu ta lotsapetu bitez.
Beren lotsakuntza eraman bezatela bereala,
"Eup-Eup" nitzaz dasatenak.

Azken - otoyak.

Zugaz por-alaitu bitez, zure bila dabiltzanak oro;
eta zuregandiko esakuntza maite dutenak,
"Aundietsia izan bedi Yaube," beti besate.
Neri beriz, eskeko ta txiro izan-arren,
Yaube dagokit nere ardura-dun.
Bai, lagunzale ta zainzale zu zatzakit;
ez belutu, ene Yainko ori...

Ps. XL.

Praeentori : Psalmus ipsi David.

Beati misericordes.

Beatus

qui cogitat de egro et paupere :
in die mala liberabit eum Jahveh.

Jahveh conservet eum et vivificet eum
et beatum faciat eum in terra,
et non tradat eum

in voluntatem² inimicorum eius.

Jahveh opem ferat illi super lectum doloris
eius :
universum stratum eius verset³ in infirmi-
tate eius.

Amici et inimici contra me.

Ego dixi : Domine, miserere mei ;
sana animam meam, quia peccavi tibi.

Inimici mei dixerunt de me mala.⁴

"Quando morietur
et peribit nomen eius ?"

Et si ingrediebatur me visurus,⁵ vana
loquebatur ;
cor eius congregabat⁶ iniquitatem sibi,
et egrediens foras, detrahens loquebatur⁷

40g. Er.

Aberburuarentzat: Dabid beraren erejia.

Zorionekoak, eruhitsu dirayak

Zorioneko, gizona!

beartju ta txiroarentzat arduratsu dana:

zoritxarean, Yaubek Berak gaizkatuko du.

Orde beza Yaubek, Berak bizmendu beza,
lurcan Berak zoriondu beza,

eta bere etxayen gogoan ez beza utzi.

Bere miñezko oera Yaubek laguntza bekarkio;
bere gaixot-aldian bere ce guztia

Berak bigundu bezayo.

Lagunak eta etxayak

guztiak bere-aurka:

Nik esan nun: "eruki zatzakit Yaube;

ene gogo-au osatu idazu, zure-aurka oben-egitjik nago
eta.

Nere etxayak, okerak esan dituzte nitzaz:

"Noiz ilgo ote dek ber-ori?;

eta bere izen ori j, noiz ezereztuko ote dek?"

Eta ni ikustera, inor sartzen ba'zan, utjalki
itz-zegitj,

ziydogekeria biltzen zitun bere biotzean,

eta andik irtetzean, itz beltzez mintzatzzen zan.

Adversum me susurrabant simul⁸ omnes
inimici mei;

adversum me cogitabant de me mala:⁹

"Lues diaboli infusa est ei:"¹⁰

et is qui decubuit, non iterum resurget."¹¹

Etiam¹² homo pacis meae, in quo speravi,
qui edebat panes meos,
magnificavit contra¹³ me supplantationem.

Finalis oratio.

Tu autem, Jahveh, miserere mei
et resuscita me, et retribuam eis.

In hoc cognovi quod tu me diligis¹⁴,
quod non gaudebit super me inimicus meus.¹⁵

Me autem propter innocentiam meam tu
sustentas¹⁶
et in conspectu tuo in aeternum confirmas.¹⁷

[Doxologia finalis]

Benedictus Jahveh Deus Israël,
a saeculo et usque in saeculum.

Fiat... fiat...

Nere etjai guztiak, nere-aurka ziarduten mañu-
 mañuka batera;
 nere aurka ziarduten, okerak nere kaltez aymatzen:
 "Txerren-gaitza baruratu zayok;
 eta bein etzin dana, ez dek beriz yaikiko."
 Bañera, nere gentza-gizonak, nere itxaron-gai
 yatekoa nerekin yaten zunak, zanak
 iruzur edera nere-aurka egin zidan.

Azken - otoya

Zu beriz, Yaube ori, erukitu zaitz nitzaz;
 eta ber-biztu nazazu, beayena ber-eman dezayeten.
 Zuk ni maite nazula, orela dezagutela,
 nitzaz nere etjaya ez dalako poztuko.
 Ni beriz, nere erugetzagatik, eutsita euki
 nazazu Zeorek,
 eta beti-betiko zure begietan gogortuta.

[Azken - Beraltza]

Betitik betiko
 onetsia izan bedi Israelgo Yaingo
 dan Yaube..
 Alla biz... Alla biz...

EUSKERAZKO ERES-ABESTIAK

errezago ulertzeko

o a r r a k

EUSKERAZKO ERES-ABESTIAK

errezago ulertzeko

o a r r a k

Idaztalde ontako oar onek, euskerazko Eres-abestien itz edo esakun illunak, obeki ulertzeko dira. Ango Eresi ba-koitzean, an dago bere zenbakia, itz edo esakun illunetan; eta ango zenbakiei erantzun nai die emengo zenbakiak.

LENENGO ERESIA

Yaube. Izkuntza batetik bestera idaztiak biurtzera-koan, itz bat baño geyago agertu oi da, *biur-gaitz* edo *biur-zall*. Orretarikoa da itz eder au, **Yaube**. Egi-egiz Yainkozko itza; eta ez Yainko beraren izena dalako bakarrik, Yainkoak berak asmatua eta Yainkoak berak beretzat autetsia eta beretzat artua dalako, baizik. « *Naizena naiz ni* » esan zion Yainkoak Moseri; « *eta ori da nere izena, Naizena* » . . . Mosek berriz, izen ber-ori erriari agertzerakoan, « **dan-dan-ak** *biali nau ni* », esan zun. Eta ori « **dan-dan-ori** » edo « *beregan izatea* »

dun-ori Mosek aditzen emateko, iberkeraz יהוה YAHVEH esan zun. YAHVEH da ba Yainkoak beretzat nai izan zun izena . . . Ibertarrak berriz, izen ori aoran alperrik ez artze-arren, bere ordeztan אֲדֹנָי ADONAI (GURE JAUNA) esan oi zuten; eta idazten zutenean ere, ez zuten idazten יהוה YAHVEH, יהוה IEHOVAH baizik; YAHVEH-ri ADONAI-*ren* gediñak ezarririk. Baña yakiña da orain, izen-orren gediñak, *a* eta *e* dirala: eta orregatik erri guztietako yakintsuak YAHVEH esaten dute, latekeraz itz-egiterakoan edo idazterakoan:baña bakoitzak bere erriko izkuntzaz mintzatzerakoan, bere izkuntzak eskatzen dun-eraz, esaten du: orregatik, itz-ori iberkeraz arturik, eta euskerak dun izakerara egokiturik, **Yaube** esan bear da. Baña ez berdindu itz-au **Yaube**, euskerazko **Yabe** edo **Yaubea-kin**; **Yaubea-k** *yabetasuna* dakur, YAUBE-k berriz « *berez izatea* »; berez dan-a; izatea ber-bera, beragan daukana. Gañera **Yaube**, Yainkoren izen berezia dalako, beti **Yaube** eta **Yaube-k** esango degu, ezta beinere **Yaube-a** edo **Yaube-ak**.

2GARREN ERESIA

¹Eresi oargarria, eta olerki izugarria. An goyan Yaube eta bere Igortzia beren betikotasunean; emen beyan erriak eta agintariak Yauberan eta bere Igortziaren aurka; eta lurr-ortzen erdian bezela Eresgillea, irakaskintza ederra gizadi guztiei irakasten:gaiztoak beti Yainkoren- aurke . . . ; baña Yainkoa eta bere Semea

beti garaille . . . Eresi-au eta 109-garrena bikiak dira : biak elkar argitu eta elkar osotu egiten dutelako. Kisto gure Yauna, Yainko-Aitaren Seme bakar eta ludi guztiko bakaldun agertzen zaigu lenengo eresi ontan; Kisto ber-bera 109-garren eresian ikusten degu, Dabid beraren Yaun, Siongo Bakaldun, Melkisedekaren arauz *betiko Yaupari* . . .

² **Igortzia** . . . Iberkeraz מְשִׁיחַ ; gerkeraz Χριστός; latekeraz **Unctus**; euskeraz **Igortzia**. Aintziñako errietan, gizon bat bakaldun edo yaupari egiterakoan, gaimel deunez Yaupariren batek igortzi bereziak buruan edo egiten zizkion; orain ere Eleizan yaupari-berriei eskuetan igortzi bereziak Gotzayak egiten dizkien bezela. Kisto gure Yauna ere, Itun Zar osoan eta Itun Berri guztian **Bakaldunen Bakaldun** eta **Yauparien Yaupari** agertzen dalako, **Igortzia** esan oi da. Baña bera baño lenagoko eta goragoko Yauparirik ez zegolako, Aita Yainkoak berak igortzi zun, ez lurreko gaimenez, Goteunaren eskar eta emaitzaz baikiz.

³ **Sion** . . . Urxalaingo menditxo edo muño bat baño ez zan; baño entzute aundikoa, menditxo edo muño ortan Yainkoaren **Etxe-deuna** edo TXADONA zegolako. Toki ori ba, Urxalaingo uri guztian toki nagusi zalako, uri osoaren ordeztatu oi da. Berdin da orregatik askotan, naiz SION, naiz URXALAIN esatea edo idaztea.

3GARREN ERESIA

¹ **Mendi deunetik:** mendi ori. (2-garren eresiko 3-garren oarrean esan degunez) SION-MENDI da. Baña aldi artan ez zegon an oraindik Yainkoren Txadona edo Etxe-Deuna, Yainkoren **Txabola** baizik : abereen larruz egindako txabola ikusgarrian Gure Yaunak aldi artan bere lurreko biztegia zeukan-eta.

4GARREN ERESIA

¹ **Abesburuari** . . . Dabiden eresi-ok ez ziran lenengokoz, abesteko egiñ; bere buru-biotzetako asmo-goak adierazteko baizik. Baña eresi oyek aiñ ederrak ziralako, otoi-egiteko aiñ egoki zetoztelako, Urxalaingo Txadonan abes-gaitzat laister artu zituzten : eta ongi abesteko, Dabidek berak abesgilleak eta abeslariak gertatu zitum : eta ayen-gaiñ baita **Abesnagusi, abes-zuzenlari** edo ABESBURUAK ipiñi ere. . . **Abesburu**-oyen artean izentsuak izan ziran ASAF, EMAN eta IDITUN : ayen berri, bear dan tokian, geroago emango degu.

² **Yaupa** . . . itz ori berria da euskeraz : baña itz ego-
kia eta egoki asmatua : **Yaupa** da ba « *Yaunari egiten sayon opa, Yaunaren-opa, Yau-opa* edo **Yaun-opa** . . . **Yaupa**. Ederki dator itz orretatik apaizen euskelizena : **Yaupari**; eta ayek eleizako opal-mayan egiten duten eskeintza, itz batez aditzen emateko, egoki esan dezageku : **yaupaldu**, yauparien egintza egin, Yainkoari bere Seme Kisto gure Yaunaren odol-aragiak eskeiñi.

5GARREN ERESIA

4garren eresiko lenengo oarrean esan degu, Dabiden eresiok Urxalaingo Txabola Deunean lenengo eta bertako Txadonean gero abestu oi zirala. Baña ¿nola abestu? . . . ¿*Abeskera* nundik artu? . . . Erriaren abesti zarretatik : orrelako abesti zarren bat izan zala dirudi « *Ondorentza artu dunak* » esanaz, asten zana : orren abeskeragaz abestu bear zala ba 5-garren eresia, esaten da eres-buru ontan.

² Len esan degun Sion-go Txabola Deuna, Dabidek eresi-au idazti zunean; eta gero, Sion-en bertan Xelomak egin zun Txadon ikusgarria, Yainkoaren Etxea, egi-egiz **Donokia** edo Yainko **Deun-Deunaren-Tokia** ziran, izan ere.

³ **Gurr-egin** . . . Itz berria au ere : baña egokia, eta euskeraren errai garbietatik garbi-garbi yayoa eta irtena . . . *Makurtu* beintzat euskera uts-utsa da; eta Yainkoaren-aurrean makurtzen ba'zera; bere Yainkotasun edo bere Yabetasun orokorra aitorzeko, **Gurr-egiten** diozu, **Gur-dagiozu**. Or zer dan **gurr-egin** . . .

6GARREN ERESIA

¹ **Ereskiñez** . . . Dabiden otoi-onek **eresiak** esan oi dira : ayekaz *abesketan* eta *eresketan* egiten zalako. *Eresketan* egiteko berriz, nai-ta-nayez zerbait bear (edo burnizkoa edo larruzkoa, edo zurezkoa) eskuz jotzeko; aoz jotzeko ere, zerbait, bear nai-ta-nayez; edo

zurez-burniz-adarrez-ezurrezkoa . . . Burni-ariz eginda-koa iberkeraz הַיְיִת , gerkeraz κίθάρα , latekeraz *cithara* esan oi zan : guk ederki esan dezakegu euskeraz **Ereskiña**.

² **Zortzikoz** . . . *Eresketako* edo *abesketako* oarra da : baña zer esan nai dun, ez dakigu garbi : orain 1200 urte gutxienez ere, ez zuten aditu edo ulertu Alexanderiko yudatar yakintsuak iberkerazko itz-ori : geok ere ez dakigula aitortzea, onen izango da.

³ **Lurpilluntzan** . . . Ez beldurtu, itz beldurgarria izan-arren. Iberkeraz לִשְׁנֵי , gerkeraz Ἄδης , latekeraz *Infernus* . . . Euskeraz nik **Lurpilluntza** ipintzeko, lenengo-lenengo aintziñako ibirtarren buru ta gogo barren-barrenean sartu naiz; eta gero ayekin batera **Xeol**-artara lurperatu naiz; eta bertako illuntza izugarria ikusi det, edo obeto esateko, ikusi eziñik gelditu naiz : baña **Xeol** itz-orren esan-gura edo ikurpena argi-ta-garbi ikusi det . . . **Lurpeko-illuntza** . . . **Lurpilluntza** . . . Yosukisto Gure Yauna, ortzegoira igo-arte eta Donokian sartu-arte, ildako guztien **azken-tokia** . . .

7GARREN ERESIA

¹ Ez dakigu ongi **Kusi**-au nor izan zan :baña Dabiden bizitzako gertaldiren bat aditzen eman nai dute itz oyek.

8GARREN ERESIA

¹ *Ardogintzakoa* . . . Au eresi eder au, noiznai da abesgarri; Yainkoak gizon-oi eman zigun goraltza, beti da abesgarri-ta. Baña eresi-au, biotza poz dagonean, datorkigu egokiago. Orra ba, beren etxeetan edo beren baserrietan bizi diranentzat, egunik pozgarrienak izan oi dira, ardogintzako edo sagardaugintzako egunak. Egun pozgarri oyetan eta gure bizitzako poz-aldi guztietan, abesti zikin-zakarrak abestu bearrean, ara emen abesti ederra, abesti garbia, abesti yasokorra: lur onetatik ortze-goraño . . . ortze-goyan bertan gotzonen-ondoraño . . . ortze-goi-goyan, Yainkoaren alboraño, gora garaman abestia.

9GARREN ERESIA

³ Baita emen ere, abesti zarren bateko asierako itzak dauzkagu; abesti-aren abeskeraz, eresi-au ere abesteko.

² *Alefateko* . . . Euskeraz A-GA-KA degun bezela, iberkeraz ALEF . . . BET . . . GIMEL . . . eta abar zeukaten. Eta euskeraz neurtitzak egiteko, noizean-beiñ AAA eta EEE eta abar asten geranez (ezaguna da euskaldunen artean Naparroako abesti zar alaya . . . *AAA: Ardo berri naparra* . . .); era ortara ba, ibertarrak ere olerki ederrak egiten zekiten: baña ez guk bezela, asiera eta amayera izki batez egiñik; asiera bakarrik baizik. Gañera, ez gu bezela, bost izkigaz-edo, ez ziran gelditzen; beti izki guztiak zerabilzkiten: orregatik

ALEFATA-ren yarrai egindako eresiak, beti dauzkate 22 neurtitz gutxienez. Ez da errez onelako olerki eta eresietan asmo bata besteakin egoki elkartzea; neurtitz bakoitzaren asierako itza beiñipeiñ nai-ta-nayezkoa dako; ezta olerki osoaren bat-tasuna ere, ezta izaten eten-gabea; baña ala-ta-guzti ere, biotzkada ederrak, asmo yakintsuak eta irakaskintza yakingarriak ematen dizkigute, Dabiden Eres-abestietan, ALEFATA-ren yarrai egindako eresiak.

³ **Sion-go Alaba** . . . Urxalain-go uriaren beste izen bat da (Begiratu 2-garren eresian 3-garren oarra).

10GARREN ERESIA

¹ Itz oyek (yakintsu batsuen iritxiz) erriaren esakeraren bat ziran . . .

² GEZALA . . . *Azufre* aditzen emateko itza.

11GARREN ERESIA

¹ **Zozzikoz** . . . begiratu 6-garren eresian, 2-garren oarra.

13GARREN ERESIA

¹ Au errezkada-au eta bere ondoren datozen 7 errezkadak, ez dira eresi-onenak; Paul Deunak Erromatarrei egindako eskutitz ederrean idatziak dira (Rom. 13, 13-18); eta eskutitz ortatik eresi ontara ekarri zitun norbaitek, eunkada urteak dirala. Yainko-esanak dira

ba; baña ez eresgilleen aoz esanak eta bere eskuz idatziak, Paul deunaren aoz esanak eta bere eskuz idatziak baizik.

² Emendik azkenerañakoa ez da Dabidek idatzia; azkoz geroago ezarria da-ta. Ibertarrak, erbesteturik zeudela, Dabiden eresiok esan eta abestu oi zituzten, eta egokitu ere bai ayen egokeretara eta beartasunetara: orrelako egokitzea-egiteko, ezarriak dira itz-onek; erbestetuen erri-miña eta abertzaletasuna aditzen emateko, eta Yainkoari erbestetik berr-aberriratzea eskatzeko.

14GARREN ERESIA

¹ Biztegi-au, eta bereala dasan *mendi donea*, Sion-go menditxo edo muñoa da (begiratu, nai ba'da, 2-garren eresian, 3-garren oarra).

15GARREN DRESIA

¹ *Miktam edo Miktab* . . . Orain 2200 urteak ere, itz illuna zan au, Alexanderiko, ibertar yakintsuentzat ere :eresien izena dirudi, baña zer dakurren, ez da ageri. Eresia bera berriz ez da illuna, argi-argia baño :eta eresi ortan argi ikusi zuten Kepa Deunak (Act. 2, 24-31) eta Paul Deunak (Act. 13, 34-47) Kisto gure Yaunaren berpiztea, iragarririk zegola. Kisto gure Yauna lurrean agertu baño 9 urte-eunkada lenago, Dabidek goi-argiz, Yainkoak emandako argiz, lurpi-lluntzako illundia eriotz-aurrez ikusi-arren, illundi-aren-gaiñ, argi arrigarriak ikusi zitun. Eta argi arri-

garri-ayen argiz igarri ta iragarri zitun gañera, eresi onen azkenean dasanez, « Biz-bide izugarriak . . . » eta biz-bide ayen azkenean . . . » ber-bizirik ikusi zun Kisto gure Yauna, « Yainko-aurpegi-aurrean pozez beterik, Yainko-Aitaren eskuma-aldean amaigabeko atsedenez alaiturik . . . » :eta ez nolanaizko alaitasunez, soñeko-biotzeko eta gogo-barreneko alaitasunez atsegindurik baizik : « orregatik dasa Dabidek Kistoren-ordez (edo obeki esateko, Kisto Berak Dabiden-aoz) « orregatik poztu zait biotza, nere aragia ere poz-alai dago-
kit . . . » :zergatik? . . .

« Zuk [Yainko-orrek]

Zuk nere gogoia lurpilluntzan utziko ez dezulako;
zure deun naizen-au,
usteltzea ikusten, ez nazulako utziko ».

² **Lur-lokarriak** . . . Ibertarren-arteetan sendi edo etxe bakoitzari bere lurra emateko, lurra lenengo *Lokarris* neurtu oi zan :orregatik « toki ederretan lokarriak erortzea », toki ederra norbaitentzat izatea zan.

17GARREN ERESIA

¹ **Indar** . . . Iberkeraz **Adar** esan oi da, indar aundia aditzen emateko :orregatik emen Dabidek Yainkoa izentzen du : « Zaindari, Adar osagarri . . . ».

² Bigarren aldiz, bear-gabe idatzia dirudi emen.

18GARREN ERESIA

¹ Bi atal ditu eresi onek, bata baño bestea irakur-garriagoa :lenengo atalean eguzkia dagerkigu ortze-goyan, bere edertasun osoan... Bigarrenean, eguzkia baño ederrago, eguzkia baño argiago, Yauberen **Lege**-a ikusten degu,

« gogoen atsegin... umetxoen irakasle...
biotzeko-poz... begien-argi...
urre-t-arri-eder baño ederrago...
ezti-t-ezti-uts baño gozoago... ».

19GARREN ERESIA

¹ **Yaupa**... **Opal-errea**... Yaupa zer dan, 4-garren eresiko 2-garren oarrean esan degu: Yainkoari egindako opa... **Yainko-opa**... **Yaupa**... **Opal-errea** berriz, *opari-errea* da; Yainkoren aintzarako oso-osorik erretzen zan oparia :orregatik, **opari-errea** edo **opal-errea**.

² Au eresi-au Bakaldun baten-aldez egindako otoyada: eta Bakaldun-ori, **Igortzia** izentzen da. 2-garren eresiko 2-garren oarrean, **Igortzi** izen-ori bakaldunei nundik nora datorkien, azaldurik daukazu.

21GARREN ERESIA

¹ Dabiden eresien-artean ba-dira-bai eresi ederrak, Kisto gure Yaunaren « etorrera, bakalduntza, yaupalgoa, nekaldia, eriotza eta ber-pizkundea » (DB 2136)

oargarri da 21-garren eresi-au. Beronegatik Dabid izendatu oi da « Kistoren Nekaldiaren Goizperlari »; Yosuren nekaldiko miñ-oñazeak, Kistoren etsayen biozgekeria, eta batez ere Kistoren barru-barruko naigabe izugarriak eresi-onek aiñ ederki azaltzen dizkigulako. Alako nekaldi mintsu ta negargarriaren-ondoren, garaikunde alaitsua eresiaren azkenerutz agertzen zaigu; *per crucem ad lucem* Kurutz-bidez garaikundera.

^{1-b} Abesti zarren baten asiera ote dan, artzen dute yakintsuak esakera-ori.

² Itz oyek Kisto Gure Yaunak kurutzean bertan aoz artu zitun (Mat. 27, 46); bere biotz-barruko naigabe ta garraztasuna guri nolabait aditzen emateko. Eleizguraso Deun eta Eleiz-gizon yakintsuak ao batez esan oi dute, Kisto gure Yaunak itz oyek argi-argi esan zitun eraz, eresi guztiko itz guzti-guztiak ere biotz-barruz esan zitula gero; Dabiden esanak bereak egiñik: 1900 urte lenago Dabid ber-berak ere, Kistoren itz eta nekaldiko oñaze-miñak bereak egin zitun eraz.

³ Itz-ok ber-ber-ok esan zituzten Kalbari-mendian Kistoren etsai amorratuak (ikus Matai Deunaren Goizperkia 27, 43).

22GARREN ERESIA

¹ Eleiza Ama Deunak, lenengo eunkadetatik eresi ederr-au Yaupa-artean abes-erazi oi zun, gure Yauna erriari ematen zayon garayan. Egi-egiz da izan ere Yaupa Deunean, eta iñoiz baño geyago, bere odol-argiak ematerakoan, Kisto Gure Yauna, gure **Artzai on** eta gure **Ostalari eskuzabal**...

23GARREN ERESIA

¹ Astelenetan, Txadoneko eleizkizunetan abesteko eresia.

^{1-b} *Yaubereren mendi . . . Bere Toki donea . . .* (ikusi berriz ere, 3garren eresiko lenengo oarra).

² Eresi ontan ibil-deun bat yartzen zaigu gure begien- aurrean: Yaube ber-bera datorkigu Urxalaingo uritik-zear bere Txabola deunera edo bere Txadonara: eta bertara eltzerakoan, eleizgizonak, bi abesbatz egiten dituzte: bata, Txadon-barruan, bestea Txadon-atadi- aurrean. Azkenengo onetako abeslariak abeska dasate: « Yaso itzazute yaso ate-buruá, ateok »; (gorutz-ya- sotzeko atea ziralako). Eta barrutik galdetzen diete besteak: « Bakaldun aintzatsu-ori ¿nor da ba? » . . . Atadikoak berriz:

« Au guda-gizosteen Yaube-au . . .

Bakaldun aintzatsu da ber-au » . . . Itz onen-ondo- ren atea eregi, eta guztiak Yaubereren Itun-kutxa dara- matela, Txadon-barrura sartzen dira. Orrelaxe, gutxi- gora-bera, egiten da gure Txadonetan ere, Ereño-Igan- dean, Yaupa nagusi-aurreko ibil-deun ederra.

24GARREN ERESIA

¹ Au ere *Alefataz*-ko eresi eta olerkia da, 9-garren eresiaren itxurakoa; gogoratu berriz ba, 9-garren ere- siko 2-garren oarra: eta ongi gogartu, eresi onen iru ataltxo gogalgarriak: **Otoiketan . . . Gogalketan . . . Otoiketan . . .**

25GARREN ERESIA

Bein baño sarriago agertzen zaigu Dabid bere eresietan bere onegiñak esaten eta azaltzen; eta eresi ontan bertan onegiñak baño ez ditu agertzen. ¿Ez al da ori, arrokeri zatarra?... Ederki darantzukigu Belarmin Deun yakintsuak: « Egoki darakus Dabidek ez dala beti arrokeria, norberaren egiñonak aitatzea eta aitortzea edo adieraztea. Egintza gaiztoz norberaren burua yasotzea, edo egintza onez, baño Yainkogana zuzentzeke, norberaren burua goratzea, orixe da arrokeria: baño norberaren onegiñak norberak ezagutzea, eta bear ba' da, entzunleei adieraztea, on izan liteke; geon onegiñ-on *Egille Nagusi* edo *Eragille Nagusi* Yainko bera ezagutu eta aitortzen ba'degu »... (Ps. 33, 2).

26GARREN ERESIA

¹ **Igortzia izan baño lenago:** itz oyek esan nai dute, eresi- au, Dabid bakaldun egin baño lenagokoa dala (begiratu 2-garren eresiko 2-garren oarra). An ikusiko dezu, bakaldunak zergatik *Igortzi* izendatzen diran.

27GARREN ERESIA

¹ **Esku-yasotzeak** otoi sutsua esan gura du: erri guztiak, Yainkoari otoi-egiterakoan, era batera edo bestera esku-beso-yasotzea erabilli oi dute: Eleiz Ama Deunaren izenez beste ainbeste egiten degu yaupariok yaupatan, edo *Oremus* otoyak esaterakoan; eleiztar

guztiak ere, ongi egin oi dute, kurutz-irudiz besoak zabaldurik otoiketari yartzen diranean.

² Beiñ baño sarriago agertzen dira Dabiden eresietan **otoi arrigarriak...**: ara emen bertan ikusbide bat. Bere etsayen-aurka zigorkadarik gogorrenak eta txarrik txarrenak, okerrik okerrenak eskatzen dizkio Dabidek Yaungoikoari. Otoya alaraoka egitea ¿on izan ote lezake ba?... ¿On izan al lezake, iñoren-kaltez okerrak Yainkoari eskatzea?... Korapillo-au eskatzeko, Agustin Deunak era ederra aurkitu zun: esakera edo esakuntza oyek, *azalez* bakarrik dirala okertzale; *baña barruz eta mamiñez* iragarkiak baizik ez dirala. Egia da ori noiz-edo-noiz; *baña* ez egi osoa... Egi osoa, Toma Deunak argi-ta-garbi azaltzen diguna da (*Summa Theologica* 2-2 q. 83 a. 8 ad 1; q. 85 a. 6 ad 3). Ezin ukatu dezakegu eresietan ba-dirala-bai arao-otoyak edo gogo-txarrezko otoyak; otoi oyetan esakuntza okertzaleen bidez noizbait iragarkia agertzen da; *baña* geyenetan ez dago iragarkirik, oker baten eskari argia baizik. *Baña* oker bat, eta oker aundi bat, eta okerrik aundiena Yainkoari eskatzea, egiñ-on bat izan lezake; eskatze ortan, gure naya Yainkoren nayakin elkartzan ba'degu, geok Yainkoarekin nai-kidetzen ba'gera. Gure etsayak egi-egiz Yainkoaren etsai ba'dira eta alako-tzat artzen ba'ditugu; eta beren etsaitasunean gogorturik ba'daude; ongi eskatu ditzakegu ayen aurka gaitzik aundienak; geon naimena Yainkoren zuzentzarekin neurriturik; gure naimen zuzen-zalea Yainkoren naimen zuzen-zuzenarekin naikideturik...

³ **Igortzia...** Begira 2-garren eresiko 2-garren oarra.

28GARREN ERESIA

¹ **Narru-Txabola...** Begira 3-garren eresiko lenengo oarra.

² Yainkoak Berak Moseri izentatutako abereak bakarrik eskeintzen zitzazkion Yainkoari Itun Zarreko yaupa edo opari deunetan: eta yaupa oyetan ardikumeak edo bildotsak opari bereziak ziran: batez ere egun-oro egun-oro goiz-arratsalde eskeintzen zayon bildots garbia, Kisto gure Yaunaren aurrezko-irudi zan: eta orregatik gero Yon Deun Ugutzalleak Kisto beren ikasleei beretsi zien, **Yainkoren Bildots** bezela: « *Orra or Yainkoren Bildotsa* » (Io. 1, 29. 36).

³ **Yaubereren-orrua...** Itz orrek trumoya esan nai du: oztotsa edo odei-otsa (?).

⁴ **Eretzak...** Itz-ori ipiñi det, euskalerrian orrelako zugaitzik ez degulako: iberkerazko izena artu ba, eta euskeratu egin det (†= eretz).

⁵ **Liban-Mendi** eta **Xirion-Mendi...** Palestiñako bi mendi dira: biak Palestiñako **Iparraldea** esan nai dute emen; gerotxoago **Kades**-ko lekaroak bertako **Egoaldea** esan nai dun bezela. Iparr-Egoaldeak berriz ipiñirik, Palestiña guztia ipintzen da, ekaitz-orren aunditasuna adierazteko.

29GARREN ERESIA

¹ **Abes-Eresia...** Beste batsuetan **Eres-abestia** agertzen da: onelako eresietan, abesketan eta eresketan, batera egin bear dala, adierazteko. Geok ere geon txadonetan, batsuetan *abesketan* bakarrik egiten degu, aoz

bakarrrik abesturik; orrela egin oi degu illen eleizkizunetan, Aste Deunean eta... Beste batsuetan *abesketan eta eresketan* batera egin oi degu, Dabiden eresiak txaneuskiñarekin batera edo txaneuskiñarekin, elkarrerantzuki abesten ditugunean.

² *Aintz*-onek... Gizonaren gogoari izen asko ipiñi oi zioten ibertarrak: *gogo... gogo-asnasa... nere bakarra... nere Aintza* edo *edertza, nere aintza*.

30GARREN ERESIA

¹ *Arriturik zegonekoa... In exstasi* dio latekeraz: ez det nik euskeraz izen oberik aurkitu, *arriturik* baño: « *norberagandik irtenik dagona* » esan nai du, Deunak noiz-edo-noiz yartzen diran bezela: eta batez ere, Irargarleak eta eresgilleak, Yainkoak nai zunean, yartzen ziran eraz.

² Itz ederrak noiznai esateko: egokienak eriotzaldirako: Kisto Gure Yaun ber-berak ere, ez zitun itz oberik aurkitu, eriotz-unean bertan, Aita-Yainkoren eskuetan bere giz-gogoa uzteko edo zaipetzeko (Luc. 23, 46).

31GARREN ERESIA

¹ *Adizgaya* edo *adiz-garria*: iberkeraz MASKIL, adimenez egindako olerkia; eta orregatik *adigarri* edo *adigai*: eresietan itz-au agertzen danean, geyenetan *irakasnaya* edo irakasteko asmo ta gogoa agertzen da.

33GARREN ERESIA

¹ Dabiden bizitzako gertaera-au, Bakaldunen Idaztian dago idatzita (1 Reg. 21, 12-16).

² Eresi-au ere *Alefata*-ren yarra egindakoa da: gogoratu ba, zer esan degun 9-garren eresiko 2-garren oarrean.

34GARREN ERESIA

Arduras gogoratu emen, 27-garren eresiko 2-garren oarrean *arduraki* azaldu genduna.

36GARREN ERESIA

Eresi-au ere *Alefata*-ren yarra egindakoa da: gogoratu ba, zer esanik dagon 9-garren eresiko 2-garren oarrean.

² Argi-ta-garbi eta gañera laburki egi sakon bat esan zun Yesaya Iragarleak: « *Zindoari esayozute ongi dagola; zindogeari berriz... ai aren zoritxarra!...* ». (Is., 3, 10s). Egi sakon-laburr-ori abesgaitzat artu, eresi onen egilleak, eta alde batera ta bestera darabill, gure txistulariak abesgaitxo bat artu, eta emendik ara eta andik ona, txiruliruliketa entzungarriak egiñaz, erabilli oi duten eraz. Eta nolako poza artzen dun biotzak, sei bider gutxienez Yosukisto gure Yaunak agindutako bigarren zorientasun bigunaren usai-goza, an eta emen, eresi ontan aurkiturik. ב, ה, ו, ל, ע, ק izkiz asten diran neurtiz-pilletan agertzen da zorientasun-ori: eta

Kisto ber-berak ere, *otzanak* zoriontsu argitaltzeko, ez zitun iñun itz egokiagorik aurkitu, eresi onetako 6-garren neurtitz-pillan baño: « *Zorionekoak otzanak, beyek lur-yabe izango dira-ta* » (Mat. 5, 5). Alako eresi ederr-au ongi aditu eta barren-barrenez ulertzeko, geldigeldi irakurri bear da: umetxoak A-GA-KA... geldigeldi esan oi dutenez; gizon guztiok ere, gogo-gayetan umetxo baño ez gera-ta...

30GARREN ERESIA

¹ **Gogoratzeko: Larunbatekoa...** Azkeneko itz-onek esan nai du, au eresi-au batez ere larunbatetan eresabesten zala Urxalaingo Txadonan: Urxalaiñen berriz eta Yudarren-artean *larunbata* aste osoko egun nagusi zan, orain Kistotarr-ontzat Igande zaigun bezela. Beste itzak (**Gogoratzeko**), aditzen ematea nai dula *dirudi*, eresi-au abesten zan *eleizkizuna*. Ba-zan-bai Urxalaingo Txadonan eleizkizun bat, **Mazkir** edo **Gorantzi** izentzen zana; eta eleizkizun artan abestuko zan noski gure eresi-au. Guk ere *gorantzi* edertzat euki dezakegu; bera irakurrita, gogoratu ditzakegu geon oben eta gaiztakeriak bere lenengo atalean; bigarrenean berriz, gure oben eta gaiztakerien ordaiñez, Kisto Gure Yaunak bere-gaiñ artu zitun miñ-oñaze-atsekabe gogor eta garratzak. Orrela irakurri oi zuten eresi-au Eleiz-Guraso Deun geyenak, bigarren atala beintzat Yosuren Nekaldiari aukeratu edo egokiturik.

38GARREN ERESIA

Iditun... 4-garren eresiko lenengo oarrean esanik dago, Urxalaingo Txabola Deunean eresiak bear bezela abesteko, "Dabidek berak abesgilleak eta abeslariak gertatu zitula: eta ayen-gaiñ baita *abes-nagusi*, *abes-zuzendari* edo **Abesburuak** ipiñi ere :... **Abesburu**-oyen-artean izentsuak izan zirala ASAF, EMAN eta IDITUN". Ara ba emen nun aurkitzen degun 38-garren eresiarene-aurrean, **Iditun Abesburu**-onen izena.

² **Eskuz artzekoak... eskuz artzeko laiñ** edo **eskuz argarri...** orrelakoak esaten dira gizonaren bizitzako egunak, bizitz-orren *laburtsa* adierazteko; bere egun guztiak *eskukadatxo* bat egun baño ez dira-ta.

39GARREN ERESIA

¹ Itz-oyek emen irakurri, eta gero bereala Paul Deunak ibertarrei egindako eskutitzaren 10-garren atzalburua irakurtzen ba' dezu; an ikusiko dezu, zein ederki aditu zun Dabidek goi-argiz, Kisto gure Yau-nak, gizonen-alde egiteko zan bere buruaren *eskeintza oso-osoa*; eta alako eskeintza arrigarria egiteko, bere biotz-barruan sortzetik bertatik zeukan indar *bigun-gogorra*: *biguna*, berez-berez irtetzen ziolako; *gogorra*, eriotz gogorrerako zalako...

40GARREN ERESIA

¹ Auxe da, Dabiden Ereskiñeko lenengo idaztian, azkenengo eresia. Abesgille aundiak, beren abestietan azkenerutz eltzerakoan, asierako *abesgaitxo*a nolabait

gogoratu oi dutenez; Dabidek ere, abesgille aundia dako, azken ontan asierako *abesgaya* egoki baño egokiago gogoratzen digu. Lenengo eresian « *Zorioneko gizona...* », eta emen ere « *Zorioneko gizona...* »; an zorioneko gizona, gaiztoengandik urruti, Yaubereren Legean eta Yaubereren goresketan dabillena...; emen zorioneko gizona, ez Yainkoakin bakarrik ona dana, orren gain urkoarekin (beste gizonekin) errukitsu eta biotzoneko dana... Idazti ederra, Ereskiñeko lenengo idazti-au: zorionean asi, eta zorionean amaitu.

² **Goraltza...** Goraltza-au, eta bera bezela ondorengo iru idaztien azkenean datozen goraltzak, ez dira eresiental edo zati, idaztien azken baño. Euskalerrian, batzarrak eta amaitzerakoan, *Gora Euskalerria* eta *Gora Euzkadi* deadaarka esan oi dan bezela, biotz-barruko zaletasunak goraltzakaz adierazi nairik; Israelgo Idazleak ere, beren idaztien amayeran, biotz-barruko zaletasunak adierazte-arren, goraltzak ipiñi oi zituzten: eta zaletasun audiena Yainkorentzat zalako, beti-beti idazti-azkenean Yainkoren goraltzak idazten zituzten: « *Onetsi bedi Yainkoa* » edo « *Gora-gora Yainkoa* ». Au izan dedilla gure euskerazko **Dabiden Ereskiñ**-onen azkenik egokiena:

Betitik Betiko

Gora=ta=gora **YAUJE**, gure Yaungoiko maitea.

Ala biz... Ala biz...

LATEKERAZKO ABESTIAK

errezago ulertzeko

oarrak

Apparatus criticus in latinum textum euskericae versionis archetypum

- I. Textus ipse conscribetur iuxta exigentiam *argumenti et formae litterariae* uniuscuiusque Psalmi.
- II. Quaelibet correctio sive mutatio in textum inducta, indicabitur numerulis superpositis, quibus postea in *notis critici apparatus* respondebunt correctionum sive mutationum rationes et fontes.
- III. *Notae omnes critici apparatus* ad finem libri amandantur; servato numerico Psalmorum ordine, et notis per arabicos numeros indicatis, tum in ipso Psalmorum textu, tum in critico apparatu.
- IV. Apparatus autem quattuor maxime rebus constabit: *a)* citatione verbi vel verborum quae corriguntur; *b)* determinatione certitudinis vel probabilitatis quae in correctione datur; *c)* assignatione causae quae in singulis correctionibus habeatur; *d)* fontium designatione.
 - a)* verbum vel verba illa *cursivo caractere* efferentur;
 - b)* certitudo per litteram **c**, probabilitas per **p**; coniectura per **ci** significabuntur;
 - c)* correctionum *causae* (defectus videlicet *fidelitatis* per litteram **f**, *perspicuitatis* per **p**, *concinnitatis* autem per **cl**, si agatur de concinnitate linguistica; per **cm**, si agatur de concinnitate musicali vel melodica seu potius psalmodica, manifestabuntur;
 - d)* denique *fontes* sic designabuntur ut opera Hieronymi per sigla efferantur, reliqua opera per plenum nomen auctoris indicentur. Sigla igitur hieronymianorum operum haec erunt.
Hb *Breviarium in Psalmos*, quod dicitur Hieronymi.
He Hieronymi epistula *ad Sunniam et Fretelam*.
Hg *Psalterium Gallicanum*.
Hh *Psalterium ex hebraeo*.
Hr *Psalterium Romanum*.

Atque utinam Bethlehemicus Doctor, quem in toto labore et ducem et magistrum habuimus, idem se nobis in laboris exitu et Protectorem et Patronum prodatur.

NOTAE CRITICAE CORRECTIONUM

Psalmus I. 1 *abiit* c. cl. a. 2 *consilio* p. cl. a. 3 *stetit* c. cl. a. 4 *pestilentiae* c. f et p. Hh. 5 Additur *est* c. cl. a. 6 *et in lege eius* p. f et p. Peters (וּבְתוֹדֹתָיו). 7 *meditabitur* c. p. a. 8 *lignum* c. cl. a. 9 Omittitur *a facie terrae* Hh. 10 *non resurgent* c. f et p. a. (Zorell *non subsistent*) 11 *peribit* c. f et p. Kittel (יִנְאֶבֶר)

Psalmus II. 1 Additur *quare* ex influxu superioris *Quare*; f et p. a. 2 *praedicans* p. p. Hh. 3 Additur *Yahveh* ob cl et cm. a. 4 ob textus momentum et celebritatem illud in textu attingere non sum ausus; praeplaceret vero mihi scribere; «*Ego hodie te genero*». 5 *Apprehendite disciplinam* p. f et p. Hh. 6 *in brevi* c. f et p. Hh. 7 *confidunt* c. cm. ex Hh.

Psalmus III. 1 *Quid* c. f et p. Zorell, Peters. 2 Hyperbaton bis mutatum ob cm. 3 Additur *quam* ex influxu superioris *quantum*. 4^a *animae meae* c. f et p. Zorell. 4^b *et soporatus sum et exsurrexi* c. f et p. a ex Zorell. 5 *suscepit* c. f et p. a ex Hh. 6 Hyperbaton mutatum ob cm. 7 *percussisti* c. f et p. a. 8 *sine causa* לְהִינָם pro לְהִי c. f et p. a ex Hh. 9 p. f et p. a בְּרִכְתָּךָ in sensu «*benedictio tui*» seu «*ut te [populus] benedicat*» (cfr. Zorell g).

Psalmus IV. 1 *cum invocarem, exaudivit me* c. cl. a. 2 Additur *vindex* ob p. 3 *in tribulatione dilatasti mihi* c. cl. a. 4 *Ut quid* c. cl et cm. a. 5 *mirificavit* c. f et p. Hh. 6 Hyperbaton mutatum ob cm. 7 *Irascimini et* c. f et p. ex Hh (Ps. 98, 1). 8 Additur *etsi* c. f et p. a. 9 *compungimini* c. f. et p. Hh.

10 Additur *debita* ob cl. 11 *Signatum est p. p. a.* 12 *Dedisti... a fructu frumenti, vini et olei multiplicati sunt c. f et p. a.* 13 *In pace in idipsum dormiam et requiescam... singulariter in spe constituisti me c. f et p. a ex Hh.* 14 *c. f et p. et cl. a.*

Psalmus V. 1^a *orabo c. f et p. Hh.* 1^b *exaudies c. f et p. a.* 2 *et videbo p. p. a. ex Hh.* 3 Hyperbaton mutatum ob cm. 4 *sanguinum cl. a.* 4^b *in timore tuo.* 5 *dirige cl. a.* 6 Hyperbaton mutatum ob cm. 7 *agebant c. cl. a.* 8 *et habitabis in eis c. f et p. a. ex Hh.* 9 *ut scuto bonae voluntatis tuae coronasti nos c. cl et cm. a.*

Psalmus VI. 1 Hyperbaton mutatum ob cm. 2 Additur *ego* ob cm ex Hh. 3 *Laboravi in gemitu meo c. f et p. Agellius.* 4 *lavabo c. f et p. Zorell.* 4^b Additur *flendo* ob p. 5 *Turbatus est a furore... inveteravi c. f et p. Hh.*

Psalmus VII. 1^a *et libera me hyperbaton mutatum ob cm.* 1^b *retribuentibus... decidam merito ab inimicis meis inanis p. f et p. a ex Peters.* 2 *in praecepto quod mandasti ci a (טִשְׁפֹּט לְנִי).* Hyperbaton mutatum ob cm. 4 *et propter hanc in altum regredere c. f et p. a ex Zorell.* 5 *super me c. f et p. Hh.* 6^a *diriges.* 6^b *Deus. Justum... Versuum divisio correcta Hh.* 7 *in eo... ardentibus c. f et p. a ex Zorell.* 8 *parturiit... concepit c. f et p. a.* 9 *dolor c. f et p. a.*

Psalmus VIII. 1 *Quoniam elevata est magnificentia tua c. f et p. Hh.* 2 *Quoniam videbo... quod... quoniam mutationes grammaticales ob cl. a.* 3 *memor es c. p. ex Hh.*

Psalmus IX. 1^a *laetabor et exsultabo in te hyperbaton mutatum ob cl.* 1^b *In convertendo inimicum meum p. p. a.* 2^a *qui iudicas iustitiam p. cl. a (iustitiam accusativus adverbialis).*

2^b *periit impius* p. f et p. Peters et Zorell. *Inimici defecerunt frameae in finem, et civitates eorum* p. f et p. a ex Hh. 2^d *periit memoria eorum, c. cl. a. 3 cum sonitu* c. f et p. Hh. 4 Deesse videntur versus duo, litterae ¶ respondentes. 5^{5a} *Et Dominus in aeternum permanet* c. f et p. Hh. 5^b *paravit in iudicio* c. f et p. a ex Hh. 6 *opera* c. f et p. Bellarminus ex H (Is. 12, 4). 7 *requirens sanguinem* c. p. a ex Zorell. 7^b *corum... pauperum* inter se mutantur ob cl. 8 *Qui exaltas* c. p. a. 9 *in portis filiae Sion. Exsultabo in salutari tuo* Hyperbaton mutatum ob cl et cm. 10^a *isto* c. f et p. a. 10^b *Cognoscatur* c. p. Hh. 11^a *in finem... et patientia... in finem* c. cl. Hh. 11^b Additur *ipsae* ob cl et cm. 11^c *recessisti* c. p. ex Hh. 12 Additur *ut quid* ex influxu superioris versus. 13 *despicias* c. p. Zorell. 14^a *in opportunitatibus, in tribulatione?* c. p. ex Hh. 14^b *Dum superbit impius* p. f et p. a ex Hh. 14^c *comprehenduntur* p. f et p. a. 14^d Additur *superbi* ob cl et cm. 15 *in* c. f et p. a. 16 *benedicitur. Exacerbavit... peccator* c. f et p. a ex Hh. 17 *peccator* huc trahitur ex phrasi anteriori; additur *Deum* ob cl. 18 *in conspectu eius* c. f et p. Hh. 19 *auferuntur* c. f et p. a ex Hh et Zorell. 20 *omnium inimicorum suorum dominabitur* c. f et p. Hh. 21 *rapere... dum* p. cl. a. 22^a *In laqueo suo humiliavit eum, inclinabit se* p. f et p. a ex Hh. 22^b *pauper* huc trahitur ex phrasi sequente c. f et p. a. 23 *cum dominatus fuerit pauperem* p. f et p. Peters et Zorell. 24 *avertit faciem suam ne videat in finem... Propter quid irritavit* c. f et p. Hh. 25 Additur *Deus* ob p. 26 *ut tradas eos in manus tuas* p. f et p. ex Hh et Zorell. 27 Additur *factus* c. f et p. Hh. 27^b *Jahveh regnavit* c. f et p. a. 28 *praeparationem cordis... audivit auris tua* c. f et p. a ex Zorell. 29 *iudicare* c. f et p. a ex Hh. 30 *ut non apponat ultra magnificare se* c. f et p. Hh.

Psalmus X. 1 *in obscuro* c. p. a. 2 *quae perfecisti* c. f et p. a. 3 *fecit* c. cl. a. 4 *sancto* c. f et p. a. 5 *in pauperem respiciunt* p. f et p. a ex Peters. 6 *interrogant* c. f et p. a. 7 *Dominus interrogat iustum et impium* c. f et p. Hh. 8 *qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam* c. f et p. a ex Hh. 9 *laqueos* p. f et p. a ex Symmacho. 10 *aequitatem vidit vultus eius* c. f et p. a. ex Hg et Peters.

Psalmus XI. 1 *diminutae sunt veritates* c. f et a ex Hh. 2^a c. f et p. a. 3 *locuti sunt* c. f et cl. Hh. 4 *Qui dixerunt* c. cl. a. 5^a *nobis* c. f et p. t. 5^b Hyperbatum mutatum ob cl et cm. 6 *Ponam in salutari: fiducialiter agam in eo* p. f et p. Zorell. 7 *igne examinatum, probatum terrae* p. p. a. 8^a *septuplum* c. p. a. 8^b Hyperbatum mutatum ob cl et cm. 9 *dum additur* ob cl. 10 *secundum altitudinem tuam multiplicasti* p. p. a ex Hh.

Psalmus XII. 1 *in finem* c. f et p. a ex Hh. 2 *Usquequo avertis faciem tuam a me?*, hyperbatum mutatum ob cm. 3 *... ponam consilia... per diem...* p. p. a ex Genebrardo et Peters. 4 *inimicus meus super me?* hyperbaton mutatum ob cm. 5 *speravi* c. p. et cl. Hh.

Psalmus XIII. 1 *agebant* c. f et p. a. 2 *plenum est* hypertaton mutatum ob cm. 3 *Nonne cognoscent omnes?* c. f et p. a. 4 *qui* c. f et p et cl. a. 5 *invocaverunt* c. f et p. a. 6 Additur *Sed* ob cl. 7 *trepidaverunt... non erat timor* p. f et p. a. 8 *in* c. f et p. a. 9 *consilium inopis confundisti* p. f et p. a ex Zorell. 10 *quoniam* c. p. et cl. a. 11 *eius est* hyperbaton mutatum. 12 *dabit* c. f et cl. a.

Psalmus XIV. 1 *habitabit* c. f et p. a. 2 *requiescet* c. f et p. a. 3 *ingreditur* c. f et p. a. 4 *qui non egit* c. f et p. a. 5 *Nec*

c. f et p. cl. a. 6 *accepit* c. f et cl. a. 7 *Ad nihilum deductus est in conspectu eius malignus* c. f et p. a ex Hh. 8 *Qui iurat proximo suo et non decipit* c. p. f et cl. a ex TM paulum modificato ad contextus exigentiam. 9 *dedit* c. f et p et cl. a. 10 *accepit* c. f et p et cl. a.

Psalmus XV. 1 *speravi in te* c. f et p et cl. a. 2 *Dixi* c. f et p et cl. a. 3 *Deus meus es tu* hyperbaton mutatum ob cl. 4 *quoniam bonorum meorum non egres* p. f et p. a ex TM. 5 *Sanctis qui sunt in terra eius* p. f et p. a ex TM. 6 *mirificavit omnes voluntates meas in eis* p. f et p. a ex TM. 7 *Multiplatae sunt infirmitates eorum: postea acceleraverunt* p. f et p et cl. a ex Hh. 8 *Non congregabo conventicula eorum de sanguinibus* p. f et p et cl. a ex Hh. 9 *Nec memor ero nominum eorum per labia mea* c. f et p. Hh. 10 *Additur est* ob cm. 11 *restitues* c. f et p. a. 12 *etenim* c. f et cl. a. 13 *tribuit mihi intellectum* c. f et p. a ex Hh. 14 *increpuerunt* c. f et p. Hh. 15 *Providebam* c. f et p. a. 16 *quoniam* c. f et p. et cl. a. 17 *ne commovear* c. f et p. et cl. a. 18 *lingua* c. f et p. Hh. 19 *requiescet in spe* hyperbaton mutatum ob cl. 20 *cum vultu tuo* c. f et p. Hh. 21 *delectationes in dextera tua usque in finem* c. f et p. a.

Psalmus XVI. 1 *iustitiam meam* c. f et p. a ex Zorell et Peters. 2 *non in labiis dolosis.* Additur *prolatam* ob p et cl. 3 *De vultu* c. cl. a. 4 *aequitates* accusativus adverbialis c. f et p. a. 5 *Ut non loquatur* p. f et p. a. 6 Additur *secundum* ob cl. a. 7 *propter* c. f et p. a ex Hh. Zorell et Peters. 8 *Perfice* c. f et p. Hh. 9 *Ego clamavi* c. f et p et cl. a ex Hh. 10 *exaudisti* c. f et p et cl. a. 11 *qui salvos facis sperantes in te* c. f et p et cl. a ex Hh. 12 *A resistentibus dexterae tuae* c. f et p. a ex TM. 13 *sub umbra alarum tuarum protege me* hyperbaton mutatum ob cm. 14 *qui me afflixerunt* c. cl. a

ex Hh. 15 *circumdederunt... concluderunt... locutum est* c. cl. a. 16 *Proicientes me* c. cl. a ex Hh. 17 *circumdederunt me* c. cl et cm. a. 18 *statuerunt* c. f et p. a ex Zorell. 19 *Additur me prosternant* ex contextus exigentia. 20 *Susceperunt me sicut leo paratus ad praedam* c. f et p. a ex Hh. 21 *et quasi catulus leonis habitans in abditis* c. cl. a. 22 *frameam tuam ab inimicis manus tuae* c. f et p. a. 23 *Iahveh huc adductus* ex sequenti versu. 24 *a paucis de terra divide eos in vita eorum* p. f et p. a ex Peters. 25 *de absconditis tuis adimpletus est* p. f et p. a. 26 *saturati sunt filii* p. f et p. a. 27 *dimiserunt reliquias suas* p. f et p. a. 28 *Ego... in iustitia apparebo in conspectu tuo* c. f et p. a ex Hh. 29 *satiabor cum apparuerit gloria tua* c. f et p. a ex Hh.

Psalmus XVII. 1 *et sperabo in eum* c. p et cl. a. 2 *et susceptor meus* c. p et cl. a. 3 *iniquitatis* p. a ex TH. 4 *conturbaverunt me... circumdederunt me* hyperbaton mutatum. 5 *clamor meus in conspectu eius* c. f et p. Zorell. 6 *conturbata sunt et commota sunt* c. cl et cm. Hh. 7 *Additur Iahveh* ob p. 8 *in ira* c. f et p. a ex TM. 9 *et ignis a facie eius exarsit* hyperbaton mutatum ob cl et cm. 10 *carbones succensi sunt ab eo* p. f et p. a. 11 *latibulum suum in circuitu eius* c. f et p. a. 12 *tabernaculum eius: tenebrosa aqua in nubibus aëris* c. f et p. a. 13 *Prae fulgore in conspectu eius nubes transierunt* c. f et p. a ex TM. 14 *Additur et* ob cl et cm. 15 *Post haec omittendum grando et carbones ignis* cfr. Peters Ps. 18, 14 nota critica e. 16 *Additur hostes* ex contextus exigentia cfr. v. 18. 17 *Omittitur terrarum* cum Hh. 18 *Additur manum* ex locutionis exigentia. 19 *oderunt me* hyperbaton mutatum ob cm. 20 *quoniam* c. f et cl. a. 21 *confortati sunt super me* ob cl et cm. 22 *et* c. f et p et cl. a. 23 *voluit me* c. f et p et cl. a. 24 *non repuli a me* cl et cm. a. 25 *et ero* c. f et p. a ex Hh. 26 *observabo* c. f et p. a ex Hh. 27 *sanctus eris* c. f et p. a. 28 *in-*

nocens eris c. f et p. a ex Hh. 29 *cum electo electus eris c.* f et p. a. 30 *cum perverso perverteris c.* f et p. a. 31 *facies...* humiliabis cl. a. 32 *eripiar a tentatione p.* f et p. a ex Hh et Zorell. 33 *statuens me* cl. a. 34 *docet... posuisti... dedisti* cl. a. 35 *dextera tua suscepit me* cl et cm. a. 36 *docebit c.* f et p. a ex TM. 37 *Dilatasti gressus meos subtus me* cl et cm. a. 38 *Persequar... comprehendam... revertar... deficient... confringam... poterunt* cl. a. 39 *Et praecinxisti* cl. a. 40^a *et insurgentes in me supplantasti subtus me* cl et cm. a. 40^b *inimicos meos c.* f et p. Hh. 41 *dedisti... disperdidisti* cl. a. 42 *erat qui salvos faceret c.* cl. a. 43 Additur *clamaverunt* ex hemistichio superiori. 44 *comminuam... delebo... eripiam... constitues* cl. a. 45 *ante faciem venti* cl. a. 46 *in auditu auris c.* cl. et p. a. 47 *mentiti sunt mihi p.* f et p. Zorell. 48 *filii alieni inveterati sunt et claudicaverunt a semitis suis p.* f et p. a. 49 *Vivit* cl. a. 50 *populos sub me* cm. a. 51 *liberator meus... exaltabis me... eripies me.* cl. a. 52 *Magnificans salutes... facit* cl. a.

Psalmus XVIII. 1 *Dies diei... nox nocti p.* f et p. e. 2 *annuntiat... indicat scientiam p.* f et p. Zorell. 3 *Non sunt loquela neque sermones quorum non audiantur.* 4 Additur *At* ex contextus exigentia. 5 *In sole posuit tabernaculum suum...* Adduntur *In istis caelis... Deus* ob p et cl. a ex Hh et TM. 6 *et ipse tamquam sponsus procedens...* Expresse ponitur *sol* ob p et cl. 7 *exsultavit c.* f et cl. a. 8 *convertens c.* f et p. a. 9 *sapientiam praestans c.* f et cl. a. 10 *in saeculum saeculi c.* cl. a. 11 *in semetipsa c.* cl. Hh. 12 *pretiosum multum...* Pro *multum* ponitur *valde*, idque adiungitur voci *Desiderabilia* quam afficere debet. 13 *munda me* hyperbaton mutatum ob cm. 14 *et ab alienis parce servo tuo p.* f et p. a ex Hh et Zorell. 14^b *si mei non fuerint dominati p.* f et p. a ex Zorell. 15 *et emundabor a delicto maxime c.* f et p et cl. a. 16 *et erunt ut*

complaceant eloquia c. f et p. a ex Hh. 17 Adduntur accepta fiat ob p et cl. a.

Psalmus XIX. 1 *sancto c. p. a. 2 pingue fiat c. p et cl. a. 3 Laetabimur... Magnificabimur...* Additur *utinam* ad indicandum sensum optativum. 4 *Impleat c. cl. a. 5 salvavit c. f et cl. Hh. 6 in potentatibus salus dexteræ eius c. f et p et cl. a. 7 obligati c. f et p. Hh. 8 surreximus et erecti sumus c. f et p et cl. a. 9 invocaverimus te hyperbaton mutatum ob cm.*

Psalmus XX. 1 *in virute tua laetabitur rex hyperbaton mutatum ob cm.; laetetur... exsultet ob sensum optativum. 2 salutari c. f et p. a. 3 impones super eum c. cl. a. 4 dabis eum in benedictionem c. f et p et cl. a. 5 in gaudio cum vultu tuo c. f et p et cl. a. 6 Inveniatur manus tua omnibus inimicis tuis c. f et p et cl. Hh. 7 Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui c. f et p. a. 8 conturbabit... devorabit eos ignis c. f ad sensum optativum a. 9 Fructum c. p. a. 10 c. cl. Hh. 11 Quoniam declinaverunt in te mala c. f et p. a. 12 cogitaverunt consilia quæ non potuerunt stabilire c. f et p. a. 13 Quoniam pones c. f et p. a. 14 in reliquiis tuis præparabis vultum eorum c. f et p. a. additis ob p arcus tui. 15 virtute c. et p. cl. Hh.*

Psalmus XXI. 1 *Deus, Deus meus, respice in me c. f. Hh. 2 Additur quare ex exigentia superioris quare. 3 delictorum meorum c. f. Hh. 4 clamabo... exaudies c. cl. a. 5 et non ad insipientiam c. f et p. a ex Hh. 6 Tu autem in sancto c. f et p. a. 7 laus p. ci. a. 8 facti sunt hyperbaton mutatum ob cm. 9 deriserunt... locuti sunt labiis... moverunt c. cl. a. 10 vult c. cl. a. 11 Quoniam tu es c. cl. a. 12 Deus meus es tu hyperbaton mutatum ob cm. 13 proxima est hyperbaton mutatum ob cm. 14 pingues c. f a ex TM. 15 effusus sum hyperbaton mu-*

tatum ob cm. 16 *ventris mei* c. cl. a. 17 *virtus* c. cl. a. 18 *deduxisti me... obsedit me* hyperbaton mutatum ob cl. 19 *ci* p. a (ex primaevo textu probabili כְּאַרְיָ כְּאַרְיָ *sicut leo* sive *sicut leones foderunt* cfr. Kittel Ps. 22, 17 nota b). 20 *Diminueraverunt* p. p. a ex Hh. 21 *Ipsi vero consideraverunt et inspexerunt in me* p. f et p. a ex Hh. 22 *auxilium tuum a me* hyperbaton mutatum ob cm. 23 *framea* p. Hh. 24 *laudabo te* hyperbaton mutatum ob cm. 25 *faciem suam a me... clamarem ad eum, exaudivit me* hyperbaton mutatum ob cm. 26^a *Apud* c. cl. a. 26^b *pingues* p. p. a (Hh iuxta Ecker sub voce *manduco*; et cfr. ML 28, 1205). 27 *cadent* c. cl. a. 28 *Annuntiabitur Domino generatio ventura* c. f et p. a. 29 *et annuntiant bunt caeli iustitiam eius populo qui nascetur quem fecit Dominus* p. f et p. a.

Psalmus XXII. 1 *regit me* c. f et cl. Hh. 2 *collocavit* c. cl. a. 3 *Super aquas refectionis educavit me* c. cl. a. 4 *convertit* c. f et p. a. 5 *Nam et* c. cl. a. 6 *mecum es* hyperbaton mutatum ob cm. 7 *Parasti* cl. a. 8 *adversus eos qui tribulant* c. cl. Hh. 9 *impinguasti* cl. a. 10 *quam praeclarus est...* Additur *oh* mutaturque hyperbaton ob cl et cm. 11 *Et subsequetur me* c. cl et cm. a. 12 *et ut* c. f et p. a.

Psalmus XXIII. 1 *praeparavit* c. f et p. Hh. 2 *suam* p. f et p. a. 3 *portas, principes, vestras* c. f et p. a.

Psalmus XXIV. 1 *Etenim... qui sustinent te* c. cl. Hh. 2 *...omnes iniqua agentes supervacue...* Pro *supervacue* ponitur *frustrati* et adiungitur verbo *confundantur* quod afficit. 3 *edoce me... doce me... mei tu...* hyperbaton mutatum ob cm. 4 *quae a saeculo sunt* c. cl. a. 5 *propter hoc legem dabit delinquentibus in via* c. f et p. a ex Hh. 6 *diriget... docebit...* cl. a. 7 Additur *Ipse* ob p. et cl. a. 8 *legem statuit ei in via quam*

elegit c. f et p. a. 9 Firmamentum est p. f et p. Hh. 10 ut manifestetur c. f et p. a ex Hh. 11 de necessitatibus meis erue me hyperbaton mutatum ob cm. 12 multiplicati sunt cm. a. 13 oderunt me... erue me... speravi in te... sustinui te hyperbaton mutatum ob cm. 14 Innocentes et recti adhaeserunt mihi c. f et p. a ex Hh.

Psalmus XXV. *1 Iudica me c. f et p. Zorell. 2 in innocentia mea ingressus sum c. f et p. a. 3 Proba me, Domine, et tenta me... Quoniam misericordia tua ante oculos meos est... hyperbaton mutatum ob cm. 4 et complacui in veritate tua c. f et p. Hh. 5 non sedi... vanitatis c. f et p. et cl. a. 6 introibo c. f et p. et cl. a. 7 Odivi... sedebo... lavabo... circumdabo... enarrem... Dilexi... et... c. cl. a. 8 ut audiam c. f et p. a ex Hh. 8^b iniquitates sunt hyperbaton mutatum ob cm. 9 dextera eorum repleta est muneribus c. cl. a. 10 in innocentia mea ingressus sum cl. Zorell. 11 pes meus stetit in directo c. f et p. a ex Hh; hoc hemistichium huc trahitur ob sensus opportunitatem et idearum parallelismum ex versu sequenti. 12 ecclesiis ob cl. Zorell.*

Psalmus XXVI. *1 Si apropiant super me... edant... tribulant c. f et p. et cl a ex Hh. 2 infirmati sunt c. f et p. Hh. 3 in hoc c. f et p. et cl. a. 4 Unam... hanc... c. f et p. et cl. Hh. 5 voluptatem c. f et p. et cl. Hh. 6 Additur si ad sensus claritatem. 7 protexit... petra... cl. a. 8 exaltavit me hyperbaton mutatum ob cm. 9 et nunc... exaltavit cl. a. 10 Circuivi (qui sunt in circuitu meo Hh) cl. a. 11 et c. f et cl. a. 12 clamavi ad te omittitur ad te ex Hh. 13 exaudi me hyperbaton mutatum ob cm. 14 dixit... exquisivit... c. cl. a. 15 faciem tuam a me... derelinquas me... dereliquerunt me... assumpsit me... tribulantium me... hyperbaton mutatum ob cm. 17 neque despicias me cl et cm. a. 18 Legem pone mihi,*

Domine, in via tua c. f et p. a ex Hh. 19 sibi c. p. a. legendo
ſ, formam ſ̄, quam supponit textus gallicanus (sibi).

Psalmus XXVII. 1 *clamabo c. cl. a. 2 ne sileas a me c. f et p.*
Hh. 3 ne quando taceas a me c. cl. Hh. 4 et assimilabor c.
cl. a ex Hh. 5 dum oro ad te c. cl. a. 6 et cum operantibus
iniquitatem ne perdas me hyperbaton mutatum ob cm. 7 in-
tellegerunt c. cl. a. 8 destrues... aedificabis... cl. a. 10 c. cl.
Hh. 11 salvationis christi sui est c. cl. a e Zorell.

Psalmus XXVIII. 1 *Afferte, Domino, filii Dei omittitur p. f et*
p. Hh. 2 et confringet Dominus cedros Libani c. cl et cm. a.
3 et comminuet eas tamquam vitulum Libani c. f et p. a ex
Hh. 4 et dilectus quemadmodum filius unicornium c. f et
p. a ex Hh. 5 et commovebit Dominus desertum Cades hy-
perbaton mutatum ob cl et cm. 6 praeparantis cervos et
revelabit condensa p. p et cl. a (cfr. Zorell in h. l. nota t).
7 dicent cl. a. 8 inhabitare facit c. f et p. Hh. 9 et sedebit
Dominus rex in aeternum hyperbaton mutatum ob cl et cm.
10 Dominus virtutem populo suo dabit hyperbaton mutatum
ob cl. et cm. 11 in c. cl. a.

Psalmus XXIX. 1 *suscepit me... delectasti super me... clamavi ad*
te... sanasti me... hyperbaton mutatum ob cm. 2 memoriae c.
f, et p. a. 3 ira in indignatione eius c. f et p. Hh. 4 et vita
in voluntate eius c. f et p. a ex Hh et ex hemistichio supe-
riori. 5 Additur Sed ob contextus exigentiam. 6 clamabo...
deprecabor... cl. a. 7 in sanguine meo p. f et p. a. 8 c. cl.
a. 9 ...confitebitur tibi pulvis... aut annuntiavit veritatem
tuam hyperbaton mutatum ob cl et cm. 10 et non compungar
c. f et p. a ex Hh.

Psalmus XXX. 1 *libera me... eruas me... fortitudo mea et refugium meum es tu... deduces me et enutries me* hyperbaton mutatum ob cm. 2 *veritatis c. f et p. a.* 3 *Odisti observantes vanitates supervacue c. cl. a.* 4 *conturbatus est in ira c. f et p. a.* 5 *conturbata sunt c. f et p. Hh.* 6 *Super omnes inimicos meos c. f et p. a;* trahiturque huc ex sequenti versu. 7 *et vicinis meis valde c. f et p. a.* 8 Additur *ecce* ex contextus exigentia. 9 *Qui videbant me, foras fugerunt a me c. f et p. a ex Hh.* 10 *tamquam mortuus a corde* hyperbaton mutatum ob cl. 11 *Quoniam c. f et p. et cl. a.* 12 Additur *mei* ob p. 13 *in eo dum convenirent simul adversum me c. f et p. a ex Hh.* 14 *accipere animam meam consiliati sunt c. f et p. a ex Hh.* 15 *Deus meus es tu* hyperbaton mutatum ob cm. 16 *et a persequentibus me c. f et cl. a ex Hh.* 17 *Domine, non confundar, quoniam speravi in te* hyperbaton mutatum ob cm. 18 *iniquitatem p. f et p. Zorell.* 19 *et in abusione c. f et p. Hh.* 20 *quam abscondisti timentibus te* hyperbaton mutatum ob cm. 21 *perfecisti eis qui sperant in te c. f et p. et cl. a ex Hh.* 22 *Abscondes... proteges... cl. a. in abscondito faciei tuae a conturbatione hominum... in tabernaculo tuo a contradictione linguarum* hyperbaton mutatum ob cl. 23 *in civitate munita c. f et p. a.* 24 *dixi cl. a.* 25 *facie c. f et p. Hh.* 26 *Ideo c. f et p. et cl. a.* 27 *exaudisti vocem orationis meae, dum clamarem ad te* hyperbaton mutatum ob cl et cm. 28 *veritatem requiret c. f et p. a ex Hh.* 29 *abundanter c. f et p. et cl. Zorell.* 30 *facientibus superbiam c. f et p. a ex Hh.*

Psalmus XXXI. 1 *dolus c. f et p. et cl. a.* 2 *inveteraverunt c. f et p. Hh.* 3 *clamarem c. f et p. a ex Hh.* 4 *Quoniam die ac nocte cl. Hh.* 5 *gravatur cl. a.* 6 *conversus sum in aerumna mea dum configitur spina p. f et p. a ex Hh et Zorell.* 7 Additur *Sed* ob contextus exigentiam. 7^b *Pro hac c. f et*

p. a. 8 *Verumtamen in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt* c. f et p. Hh. 9 *circumdedit me* c. cl et cm. a. 10 *Additur tu* ob sensus exigentiam. 11 *a circumdantibus me* cl et cm. a. 12 *Intellectum tibi dabo* c. cl. Hh. 13 *in via hac qua gradieris* c. cl. a. 14 *Additur quibus* ob cl. 15 *eorum constringe* c. f et p. et cl. a. 16 *qui* c. cl. a. 17 *non approximant ad te* hyperbaton mutatum ob cm. 18 *circumdabit* cl. a.

Psalmus XXXII. 1 *virtus* c. f et p. Hh. 2 *ab Eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem* c. f et p. Hh. 3 *cuius est Dominus Deus eius* c. f et p. et cl. a. 4 *Adduntur beatus... Jahveh* ob sensus exigentiam. 5 *de praeparato habitaculo suo respexit super omnes qui habitant terram* c. f et p. Hh. 6 *Qui finxit... qui intelligit...* cl. Hh. 7 *per multam virtutem* c. f et p. Hh. 8 *gigas non salvabitur* cl. Hh. 9 *virtutis suae* c. f et p. Hh. 10 *salvabitur* c. f et p. Hh. 11 *metuentes* c. f et p. Hh. 12 *et in eis qui sperant super misericordia eius* c. cl. a ex Hh. 13 *sustinet* cl. a ex Hh. 14 *noster est* hyperbaton mutatum ob cm. 15 *laetabitur... sperabimus... sperabimus...* cl. a. 16 *misericordia tua, Domine, super nos* hyperbaton mutatum ob cm. 17 *Sperabimus* cl. et hyperbaton mutatum ob cm.

Psalmus XXXIII. 1 *in idipsum* c. f et p. Hh. 2 *et exaltemus nomen eius in idipsum* hyperbaton mutatum ob cl et cm. 3 *et exaudivit me* cl et cm. a. 4 *et ex omnibus tribulationibus meis eripuit me* cl et cm. Hh. 5 *Iste pauper clamavit* cl. a ex Hh. 6 *Immittet angelus Domini in circuitu timentium eum* c. f et p. et cl. a ex Hh. 7 *quoniam suavis* f et cl. a ex Hh. 8 *sperat in eo* hyperbaton mutatum ob cm. 9 *inquirentes autem Dominum non minuentur omni bono* c. f et p. et cl. a ex Hh. 10 *audite me... docebo vos...* hyperbaton mu-

tatum ob cm. 11 Additur *quis* ex sensus exigentia. 12 *Prohibe* c. f et p. Hh. 13 *super... in...* cl. Hh. 14 *super* cl. a. 15 *Clamaverunt... exaudivit... liberavit... salvabit... liberabit... conteretur...* cl. a. 16 *iis qui tribulato sunt* cl. Hh. 17 *Mors peccatorum pessima* p. f et p. a ex Hh. 18 *delinquent* c. f et p. a. 19 *omnes qui sperant in eo* hyperbaton mutatum ob cm.

Psalmus XXXIV. 1 *Iudica, Domine, nocentes me* c. f et p. a. 2 *expugna impugnantes me* hyperbaton mutatum ob cm. 3 *effunde frameam* c. f et p. Hh. 4 *et conclude adversus eos qui persequuntur me* c. f et p et cl. a. 5 *Salus tua ego sum* hyperbaton mutatum ob cm. 6 *faciem venti* c. cl. a. 7 *coartans... persequens...* cl. a. 8 *Quoniam gratis* c. f et p. a. 9 *supervacue exprobraverunt animam meam* c. f et p. a ex Hh. 10 *Veniat illi laquens quem ignorat; et captio quam abscondit, apprehendat eum; et in laqueum cadat in ipsum* c. f et p et cl. a ex Peters. 11 *exsultabit... delectabitur* cl. a. 12 *Domine, quis similis tibi?...* hyperbaton mutatum ob cm. 13 *eripiens* c. cl. a. 14 *a diripientibus eum* c. cl. a. 15 *interrogabant* c. f et p et cl. a. 16 *quae ignorabam, interrogabant me* hyperbaton mutatum ob cm. 17 *sterilitatem* c. f et p. a; additurque ob p *infligentes*. 18 *cum mihi molesti essem induebar* c. f et p. a ex Hh. 19 *humiliabam... in sinu meo convertetur* c. f et p et cl. a. 20 *Quasi proximum et quasi fratrem nostrum, sic complacibam* c. f et p. a ex Hh. 21 *quasi lugens et contristatus sic humiliabar* c. f et p. a ex Hh. 22 *Et adversum me* c. f et p. a ex Hh. 23 *laetati sunt et convenerunt* c. cl. a. 24 *congregata sunt* c. cl. a. 25 *flagella et ignoravi* p. f et p. et cl. Zorell. 26 *Dissipati sunt nec compuncti* p. f et p. a ex Hh. 27 *tenta- verunt me, subsannaverunt me subsannatione... frenduerunt super....* cl. a. 28 *Domine, quando respicies* c. f et p. a ex Hh; additurque *patiens* ob sensus exigentiam. 29 *Restitue... Confitebor...* cl. a. 30 *... gravi laudabo te* c. cl. et cm. a. 31 *inique*

c. f et cl. a ex Hh. 32 *qui oderunt me gratis et annuunt oculis* c. f et p. a ex Hh; additurque *laeti* ob p. 33 *loquebantur* cl. a. 34 *et in iracundia terrae loquentes, dolos cogitabant* p. f et p. a e Zorell. 35 *dilataverunt... dixerunt... viderunt...* cl. a; additurque *iam* a sensus exigentia. 36 *Domine, ne discedas a me* c. cl et cm. a ex Hh. 36 *Exsurge et intende in iudicio meo* c. f et p. a ex Hh. 37 *causam* c. f et p. Zorell. 38 *animae nostrae* cl. a. 39 *qui magna loquuntur super me* c. f et p. a ex Hh. 40 *meditabitur* c. f et p. Zorell.

Psalmus XXXV. 1 *Dixit iniustus ut delinquat in semetipso* p. f et p. a ex TM. 2 *eius* p. f et p. a ex TM. 3 *Quoniam... egit... meditatus est...* cl. a. 4 *ut inveniatur iniquitas eius ad odium* p. f et p. a. 5 *noluit intelligere ut bene ageret* c. f et p. a. 6 *astitit omni viae non bonae* c. f et p. a. 7 *in caelo* c. cl. a; additurque *usque* ob p. 8 *Quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam, Deus!* c. f et p. Hh. 9 *Filii autem... sperabunt...* cl. a. 10 *inebriabuntur ab* cl. a; praemittiturque ob p. 11 *Adduntur atque ut* ob p. 12 *potabis... videbimus... Praetende... scientibus te...* cl. a. 13 *Non veniat mihi* cl. a. 14 *non moveat me* cm. Hh. 15 *Ibi ceciderunt* cl. a; praemittiturque *Sed* ob p. 16 *expulsi sunt nec potuerunt stare* cl. a.

Psalmus XXXVI. 1 *Noli aemulari in malignantibus, neque zelaveris* cl. a. 2 *inhabita* cl. a. 3 *Revela* cl. a. 4 *in eo* cl. a. 5 *in homine faciente...* cl. a; praemittiturque *noli aemulari* ob p. 6 *ut maligneris... malignantur...* cl. a. 7 *evaginaverunt... intenderunt...* cl. a. 8 Additur *Sed* ob p. 9 *intret... confringatur...* cl. a. 10 *deficientes quemadmodum fumus deficient* cl. a. 11 *Quia benedicentes ei* c. f et p. a ex Hh. 12 *maledicentes autem ei, disperibunt* c. f et p. a ex Hh. 13 *Apud Dominum gressus hominis dirigentur* c. f et p. a ex Hh. 14 *volet.* cl. a. 15 *etenim* cl. a. 16 *Declina... inhabita...* cl. Hh. 17 in Hg ad-

ditur in aeternum conservabuntur. 18 Iniusti punientur **p.** f et p. a e Zorell. 19 meditabitur... loquetur... supplantabuntur... cl. a. 20 mortificare **c.** f et p. a ex Hh. 21 nec damnabit cl. a. 22 Omittitur illi **c.** f et p. Hh. 23 hereditate capias cl. a. 24 cum perierint peccatores, videbis **c.** f et cl. a. 25 et non est inventus locus eius cl. a. 26 Custodi innocentiam et vide aequitatem **c.** f et p. a ex Hh et TM. 27 quoniam sunt reliquiae homini pacifico **p.** f et p. a ex TM. 28 reliquiae... interibunt **p.** f et p. a ex TM. 29 et protector eorum cl. a. 30 speraverunt in eo hyperbaton mutatum ob cm.

Psalmus XXXVII. 1 arguas me... corripias me cm. a. 2 a facie irae tuae... a facie peccatorum meorum cl. a. 3 gravatae sunt super me cm. a. 4 a facie insipientiae meae cl. a. 5 contristatus ingrediebar cl. Hh. 6 impleti sunt illusionibus **p.** f et p. a e Zorell. 7 a gemitu cl. a. 8 virtus cl. Hh. 9 adversum me appropinquaverunt et steterunt **c.** f et p. a ex Hh. 10 et qui iuxta me erant **c.** f et p. Hh. 11 Et vim faciebant qui quae-rebant animam meam cl. a. 12 cl a. 13 cl a. 14 et cl a. 15 Quoniam cl a. 16 in te, Domine, speravi cl. a. 17 tu exaudies me, Domine cl. a; praemittiturque ideo ob p. 18 Quia cl. a. 19 et dum commoventur pedes mei **c.** f et p. a ex Hh. 20 magna locuti sunt cl. Hh. 21 Quoniam ego cl. a. 22 et cogitabo pro peccato meo **c.** f et p. (Hh. ML 28, 1218 nota 6). 23 et confirmati sunt super me **c.** cl et cm. a ex Hh. 24 Ne derelinquas me, Domine Deus meus; ne discesseris a me **p.** cl et cm. a.

Psalmus XXXVIII. 1 ut non delinquam in lingua mea **c.** cl. a ex Hh. 2 cum consisteret peccator adversum me cl et cm. a. 3 Obmutui, et humiliatus sum et silui a bonis **p.** cl. a ex Hh. 4 et dolor meus renovatus est cl et cm. a. 5 cor meum intra me cm. a. 6 et in meditatione mea exardescet ignis **c.** f et cl.

a. 7 *et numerum dierum meorum quis est* c. cl. a. 9 *mensurabiles posuisti* c. f et p. a ex Bellarmino. 10 *et substantia mea tamquam nihilum ante te* c. f et p. a. 11 *Verumtamen* cl. a. 12 *Verumtamen* cl. a. 13 *in imagine* cl. a. 14 *Sed* cl. a. 15 *frustra* cl. a. 16 *congregabit* cl. a. 17 Additur *Certe* ob p. 18 *et substantia mea apud te est* c. f et p. a ex Hh. 19 *Ab omnibus iniquitatibus erue me* hyperbaton mutatum ob cm. 20 *opprobrium insipienti dedisti me* c. f et p. a ex Hh. 21 *aperui* cl. a. 22 Additur *etenim* ob p. 23 *a fortitudine defeci* c. f et p. a. 24 *in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem* c. f et p. a ex Hh. 25 *et tabescere fecisti sicut araneam animam eius* p. f et p. a ex Hh. 26 *Verumtamen* cl. a. 27 *vane conturbatur omnis homo* cl. a. 28 *et deprecationem meam: auribus percipe lacrimas meas. Ne sileas...* c. f et p et cl. a ex Hh. 29 *quoniam advena ego sum apud te* hyperbaton mutatum ob cm. 30 *ut refrigerer* c. f et p. a ex Hh. 31 *et amplius non sim* cl. a.

Psalmus XXXIX. 1 *direxit* c. f et p. Hh. 2 *cuius est nomen Domini spes eius* cl. a. 3 Additur *pro nobis* ex TM. 4 *Annuntiavi et locutus sum, multiplicati sunt* c. f et p. a ex Hh. 5 *pro peccato* cl. Zorell. 6 *scriptum est de me* hyperbaton mutatum ob cm. 7 *et legem tuam in medio cordis mei* cl. a. 8 *Domine, tu scisti* cl. Hh. 9 *dixi* c. cl. a. 10 *a concilio multo* cl. a e. Zorell. 11 *miserationes tuas a me* hyperbaton mutatum ob cm. 12 *susceperunt me* c. f et p. a ex Hh. 13 *comprehenderunt me iniquitates meae, et non potui ut viderem* p. f et p. a. 14 *et cor meum dereliquit me* hyperbaton mutatum ob cm. 15 *ut eruas me* cm. a ex Hh. 16 *respice* c. f et cl. Hh. 17 *revereantur* cl. Hh. 18 *quaerentes te* hyperbaton mutatum ob cm. 19 *Adiutor meus et protector meus tu es* hyperbaton mutatum ob cm.

Psalmus XL. 1 *intelligit super egenum et pauperem* c. cl. Hh; sed ibi omittitur *egeno et.* 2 *animam* cl. a. 3 *versasti* cl. a. 4 *mala mihi* cl. a. 5 *ut videret* cl. a. 6 *congregavit* cl. a. 7 *Egrediebatur foras et loquebatur* p. f et p. a ex Hh. 8 Hoc simul aequivalet in idipsum superioris versus, quod huc trahitur a Hh. 9 *mala mihi* cl. a. 10 *Verbum iniquum constituerunt adversum me* c. f et p. a ex TM. 11 *Numquid qui dormit, non adiciet ut resurgat?* c. f et p. a ex TM. 12 *Etenim* cl. a. 13 *super* cl. a. 14 *quoniam voluisti me: quoniam* cl. a. 15 *inimicus meus super me* hyperbaton mutatum ob cm. 16 *propter innocentiam suscepisti* c. f et p et cl. a. 17 *et confirmasti me in conspectu tuo in aeternum* hyperbaton mutatum ob cl.

AURKIBIDEA

I

Idazti osoaren asmoa	III.
Idazgillearen eskeintza	V.
Santander-ko Gotzai Jaunaren eskutitza	VI.
Idaztelestia	VIII.
Euskerazko itzaurrea	XI.
Latekerazko itzaurrea	XIII.

II

DABIDEN ERES-ABESTIAK latekeraz eta euskeraz.	XXI.
---	------

Lenengo Eresia	1	21 - g. Er.	38
2 - g. Er.	2	22 - g. Er.	41
3 - g. Er.	4	23 - g. Er.	42
4 - g. Er.	5	24 - g. Er.	43
5 - g. Er.	6	25 - g. Er.	45
6 - g. Er.	8	26 - g. Er.	46
7 - g. Er.	9	27 - g. Er.	48
8 - g. Er.	11	28 - g. Er.	50
9 - g. Er.	12	29 - g. Er.	51
10 - g. Er.	16	30 - g. Er.	53
11 - g. Er.	17	31 - g. Er.	56
12 - g. Er.	18	32 - g. Er.	58
13 - g. Er.	19	33 - g. Er.	60
14 - g. Er.	21	34 - g. Er.	62
15 - g. Er.	22	35 - g. Er.	65
16 - g. Er.	24	36 - g. Er.	67
17 - g. Er.	27	37 - g. Er.	71
18 - g. Er.	33	38 - g. Er.	74
19 - g. Er.	35	39 - g. Er.	76
20 - g. Er.	36	40 - g. Er.	79

III

Euskerazko Eres-abestiak errezago ulertzeko oarrak	- I -
Latekerazko Eres-abestiak errezago ulertzeko oarrak	- 23 -

DABIDEN 40 ABESTI

latekeraz eta euskeraz

agertu dira

ERES-ABESTI-TXORTA 2TAN

Bi idaztiak saltzen ditu

Zornotza-ko

Yaungoiko-Zale

Bazkunak

Eskatu ba ara, nai dan guztia

Lenengo eres-txorta	3,75 laurleko
2-garren eres-txorta	4 laurleko

Gañera, 0,50 (laurleko-erdi) bialdu bear da,
bial-ikurrak ordaintzeko